

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Sociální a ekonomický rozvoj regionu České Švýcarsko

Marie Drncová

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Marie Drncová

Veřejná správa a regionální rozvoj – k.s. Litoměřice

Název práce

Sociální a ekonomický rozvoj regionu České Švýcarsko

Název anglicky

Social and Economic Development of the Bohemian Switzerland Region

Cíle práce

Bakalářské práce se zabývá tématem Sociální a ekonomický rozvoj regionu České Švýcarsko a jejím cílem je zhodnocení vývoje především pomocí činnosti aktérů MAS Český Sever, České Švýcarsko o.p.s. a DSOT Tolštejn a jejich realizovaných projektů, přičemž bude region vymezen pomocí určení obcí, které do něj budou zahrnuty. Tento cíl je dále rozčleněn na dílčí cíle:

- zhodnotit klíčové projekty a činnosti, které významně ovlivňují sociální a ekonomický rozvoj regionu České Švýcarsko;
 - zhodnotit progres vývoje za období 2005-2020;
 - na základě zjištěných skutečností doporučit další možný rozvoj a oblasti, na které by se v regionu bylo třeba zaměřit.
- vypracovat SWOT Analýzu zkoumaného regionu

Metodika

Z metodologického pohledu bude využito především techniky studia dokumentů odborné povahy a sekundární analýzy dat. Také bude využito primárního sběru dat pomocí polostandardizovaných rozhovorů s hlavními představiteli MAS Český Sever, České Švýcarsko o.p.s. a DSOT Tolštejn a dále se zastupiteli obcí, které se svými projekty rovněž významně podílely na rozvoji dané oblasti.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

cestovní ruch, dobrovolný svazek obcí, místní akční skupina, projekt, regionální rozvoj, sociální rozvoj

Doporučené zdroje informací

- ESKELINEN, Heikki, et al.: *Competitiveness, Localised Learning and Regional Development: Specialization and Prosperity in Small Open Economies*, Taylor and Francis, 2002. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral-proquest-com.infozdroje.czu.cz/lib/czup/detail.action?docID=169634>
- HEŘMANOVÁ, E. – CHROMÝ, P. *Kulturní regiony a geografie kultury : kulturní realie a kultura v regionech Česka*. Praha: ASPI, 2009. ISBN 978-80-7357-339-3.
- KADEŘÁBKOVÁ, J. – PEKOVÁ, J. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.
- KHENDRICHE TRHLÍNOVÁ, Z. *Partnerství v rozvoji obcí, měst a regionů*. Praha: Auditorium, 2014. ISBN 978-80-87284-44-5.
- PEKOVÁ, J. – PILNÝ, J. – JETMAR, M. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.
- WOKOUN, R. *Regionální rozvoj : východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.
- WOKOUN, R. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-304-9.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Jakub Husák, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 18. 2. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 1. 3. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 06. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Sociální a ekonomický rozvoj regionu České Švýcarsko" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou velmi pěkně poděkovala vedoucímu práce, kterým byl doc. Ing. Jakub Husák, Ph.D., jenž ochotně poskytoval cenné rady a doporučení ohledně tvorby tohoto dokumentu. Dále bych chtěla ze srdce poděkovat všem svým nejbližším za vysokou míru tolerance v dobách mého studia a psaní této bakalářské práce.

Sociální a ekonomický rozvoj regionu České Švýcarsko

Abstrakt

Tato bakalářská práce shrnuje a analyzuje činnost aktérů regionálního rozvoje regionu České Švýcarsko, přičemž je rozdělena do několika kapitol. Samostatnou kapitolu tvoří teoretická východiska, kde jsou pomocí odborné literatury definovány nezbytné pojmy, které společně s vlastní prací tvoří ucelený náhled na sociální a ekonomický rozvoj regionu České Švýcarsko. V již zmíněné druhé kapitole práce – vlastní práce, budou analyzovány nejvýznamnější projekty. V závěru práce je shrnuto doporučení k dalším rozvojovým aktivitám a v neposlední řadě je vypracována SWOT analýza tohoto regionu.

Klíčová slova: cestovní ruch, dobrovolný svazek obcí, místní akční skupina, projekt, regionální rozvoj, sociální rozvoj

Social and Economic Development of the Bohemian Switzerland Region

Abstract

This bachelor thesis summarizes and analyzes the activities of regional development actors in the Czech Switzerland region and it is divided into several chapters. A first chapter consists of theoretical background, where the necessary concepts are defined with the help of professional literature, which together with my own work form a comprehensive view of the social and economic development of the Bohemian Switzerland region. In the already mentioned second chapter of the thesis - own work, the most important projects will be analyzed. At the end of the bachelor is summarized the recommendations for further development of activities and last but not least, will be performed SWOT analysis of this region.

Keywords: tourism, voluntary association of municipalities, local action group, project, regional development, social development

Obsah

1. Úvod.....	12
2. Cíl a metodika.....	13
3. Teoretická východiska	14
3.1. Region	14
3.2. Teoretické rozlišení pojetí regionů	14
3.3. Regionální rozvoj	15
3.4. Hlavní cíle regionálního rozvoje současnosti.....	17
3.5. Hlavní cíle regionálního rozvoje 2021+.....	17
3.6. Udržitelný rozvoj	17
3.7. Sociální rozvoj.....	19
3.8. Regiony soudržnosti.....	19
3.9. Regionální politika	20
3.10. Projekt.....	21
3.11. Aktéři regionálního rozvoje	23
3.12. Demografie.....	25
3.13. Národní park	26
3.14. Cestovní ruch.....	27
3.15. SWOT Analýza.....	29
4. Analýza získaných informací	31
4.1. Charakteristika okresu Děčín a regionu České Švýcarsko	31
4.2. Demografický vývoj v regionu České Švýcarsko v letech 2005-2020.....	33
4.3. Vývoj vybraných ekonomických ukazatelů v regionu v období 2005-2020 .	36
4.4. Vývoj vzdělanosti obyvatel v regionu.....	38
4.5. Analýza činnosti – Správa NP České Švýcarsko.....	40
4.6. Analýza činnosti České Švýcarsko o.p.s. v období 2005 - 2020	50
4.7. Analýza činnosti MAS Český Sever	67

4.8. Schrödingerův institut – vzácná reakce na sociální nepokoje	79
4.9. Analýza činnosti DSO Tolštejn z hlediska rozvoje regionu	82
5. SWOT Analýza regionu České Švýcarsko	88
6. Závěr a doporučení dalšího rozvoje	89
7. Seznam použité literatury a internetových zdrojů.....	94
8. Odkazované přílohy	96

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vývojové etapy teorií	16
Obrázek 2: Schéma udržitelného rozvoje	18
Obrázek 3:Regiony soudržnosti v ČR	20
Obrázek 4: Trojimperativ.....	21
Obrázek 5: Cesta projektu.....	22
Obrázek 6: pokrytí MAS v České republice	24
Obrázek 7: Národní parky v ČR	27
Obrázek 8 - Lidová architektura	29
Obrázek 9 - SWOT analýza – teoretické schéma	30
Obrázek 10: Vymezení regionu České Švýcarsko.....	32
Obrázek 11: Území okresu Děčín	32
Obrázek 12: Území Národního parku České Švýcarsko	33
Obrázek 13: Poměr vysokoškolsky vzdělaných dle krajů v %.....	39
Obrázek 14: Pohled na krajinu Českého Švýcarska	41
Obrázek 15: Lesní zážitkový areál.....	47
Obrázek 16: Cesta na Kyjovský hrádek.....	49
Obrázek 17: Dům Českého Švýcarska v Krásné Lípě.....	51
Obrázek 18 - Ukázka expozice domu Českého Švýcarska.....	57
Obrázek 19: Kinosál - Dům Českého Švýcarska.....	58
Obrázek 20: Působnost MAS Český Sever.....	69
Obrázek 21 - Tolštejnské slavnosti v Jiřetíně pod Jedlovou.....	73
Obrázek 22 - Křížová cesta Jiřetín pod Jedlovou	84
Obrázek 23: Turistická lávka Šébr.....	86
Obrázek 24 - Slavnostní otevření lávky - za DSOT Josef Zoser vpravo	87
Obrázek 25: Turisticky atraktivní Dolský Mlýn.....	97
Obrázek 26: Soutěsky Hřensko.....	97
Obrázek 27: Mezi soutěskami ve Hřensku	97
Obrázek 28 - Plšíkova učebna - Projekt NP České Švýcarsko	97
Obrázek 29 - Středisko institutu v Krásné Lípě.....	97

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vybrané demografické ukazatele v regionu České Švýcarsko.....	34
Tabulka 2: Vybrané ekonomické ukazatele v regionu.....	36
Tabulka 3: Realizované projekty - Národní park České Švýcarsko 2007 - 2013.....	42
Tabulka 4: Realizované projekty NP České Švýcarsko 2014-2020	43
Tabulka 5 - Dělení cílových alokací finančních zdrojů dle fiche	70
Tabulka 6: Rozdělené dotace MAS dle výzev	70
Tabulka 7: Rozdělené dotace MAS dle fiche	70
Tabulka 8 - Složení členů zájmových skupin MAS 2016	74

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v regionu	35
Graf 2: Složení obyvatelstva v regionu České Švýcarsko 2020	35
Graf 3: Průměrný věk obyvatelstva v regionu	36
Graf 4: Podíl nezaměstnanosti v regionu	37
Graf 5: Počet uchazečů na volné pracovní místo v regionu	38
Graf 6: Počet studentů vysokých škol v Ústeckém kraji	39
Graf 7 - Vývoj počtu návštěvníků infocenter České Švýcarsko, o.p.s.	52
Graf 8: Návštěvnost v Českém Švýcarsku dle monitoringu	52
Graf 9: Vývoj objemu získaných finančních prostředků pro rozvoj regionu	53
Graf 10: Vývoj aktiv České Švýcarsko, o.p.s.	54
Graf 11: Složení členů MAS dle zájmové skupiny.....	68

Seznam použitých zkratk

OPS – Obecně prospěšná společnost

ROP – Regionální operační program

MAS – Místní akční skupina

DSO – Dobrovolný svazek obcí

NP – Národní park

1. Úvod

V krásném regionu Českého Švýcarska, ležícího na severu Čech, žiji a pracuji již 15 let, a proto volba tématu, které se zabývá jeho sociálním a ekonomickým rozvojem, pro mne byla jednoduchou volbou. Pracuji na malém městském úřadě ve Chřibské a za období patnácti let si nešlo nevšimnout celkového progresu tohoto regionu, ať už v oblasti služeb, vzdělání, rozvoje volnočasových aktivit, turistického ruchu a v neposlední řadě tolik důležitého ekonomického hlediska. Pojmem sociální rozvoj, rozumím především zlepšování kvality života, životního standardu, dobré pracovní příležitosti, možnosti kulturního i sportovního využití, dostupnost služeb, infrastruktury a v neposlední řadě kvalitní vzdělávání.

K rozvoji území, jakožto procesu zlepšování a vyvíjení nemálo přispěly samotné obce díky svým představitelům a jejich zájmu vytvářet nové příležitosti, hodnoty a dědictví dalším generacím. V roce 2004 došlo ke vzniku velmi významného aktéra, a to MAS Český Sever, která působí nejen na územní regionu Českého Švýcarska. Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, vznikla ještě dříve, a to na podzim roku 2001, přičemž je rovněž nepostradatelným činitelem v oblasti celkového rozvoje a podpory toho regionu. Oběma aktérům věnuje tato práce samostatnou kapitolu, čímž bude poukázáno na jejich činnost a projekty. Součástí všeho zmíněného je samozřejmě ekonomika, finanční toky, investice, projekty apod., čímž se bude tato práce také zabývat. Zajímavým pohledem budou jistě dotační toky financí již výše zmíněné obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko a Místní akční skupiny Český Sever v porovnání od jejich vzniku až do dnešní doby.

Jelikož studuji obor Veřejná správa a regionálního rozvoje, považuji za velmi zajímavé, se právě z tohoto hlediska zaměřit na tolik populární kout České republiky, jakým region České Švýcarsko bezpochyby je.

Do budoucna bych ráda využila znalosti získané ze studijního oboru a psaní této bakalářské práce právě k činnosti směřující na podporu dalšího rozvoje regionu, zvážení možného dalšího potenciálu a dalších možných kroků.

Pro potřeby této bakalářské práce, bude vymezeno území, kterým se rozumí region České Švýcarsko tak, aby nebyl zaměňován s územím Národního parku České Švýcarsko, který s regionem úzce souvisí, avšak region České Švýcarsko je mnohem rozsáhlejší.

2. Cíl a metodika

Cílem této bakalářské práce je analyzovat činnosti a projekty významných aktérů ekonomického a sociálního rozvoje v regionu České Švýcarsko, dále zhodnotit a následně doporučit další vývoj v dané oblasti. Výsledkem této bakalářské práce je nejen logicky ucelený přehled rozvojových aktivit a projektů v regionu České Švýcarsko především pomocí významných aktérů MAS Český Sever, České Švýcarsko, o.p.s. a DSO Tolštejn, ale také přehled vybraných demografických a ekonomických ukazatelů v proměnách času ve sledovaném období 2005-2020.

Bakalářská práce tak poslouží sekundární analýzou těchto dat k možnosti doporučení dalších kroků, vyzdvihne oblasti kam by měly být alokovány finanční zdroje, poukáže na pomyslné mezery, jejichž vyplnění by přispělo k dalšímu ucelenému rozvoji regionu.

Celá práce bude rozdělena do třech částí – teoretické, empirické a závěr, který doporučuje další možnosti regionu, a to na základě zjištěných skutečností a zpracování SWOT analýzy. V teoretické části je shrnutí základní pojmů nezbytných k tématu práce, přičemž bude využita technika studia odborné literatury tak, aby byly čtenářům vysvětleny pojmy jako např. region, regionální rozvoj, sociální rozvoj, ekonomika, místní akční skupina, dobrovolný svazek obcí, projekt, cestovní ruch a dále.

Technikou vedoucí ke zjištění potřebných informací o realizovaných projektech budou v empirické části především domluvené tzv. polostandardizované rozhovory s hlavními představiteli MAS Český Sever, České Švýcarsko o.p.s., DSO Tolštejn. V neposlední řadě je zdrojem informací analýza a zkoumání odborných dokumentů, výročních zpráv a klíčových projektů, které zásadně ovlivnily rozvoj regionu ze sociálního a ekonomického hlediska.

Pro zjištění dalších cenných informací k tématu bakalářské práce bude obohacující osobní návštěva Domu Českého Švýcarska v Krásné Lípě, jehož otevření je samo o sobě jedním z důležitých milníků v historii Českého Švýcarska a v této práci je mu náležitě věnován samostatný bod.

3. Teoretická východiska

3.1. Region

Pojem region je mnohokrát definován jako území, vyznačující se určitou vnitřní soudržností, jednotnou charakteristikou jevů jak přírodních, tak pocházejících z lidských zdrojů. Jinými slovy odborníků je to komplex vznikající regionální diferenciací krajinné sféry, přičemž analýza a hodnocení regionů je tradičním a současně vysoce moderním úkolem regionalistiky.“

Zdroj: (Mates a Wokoun, 2001, s.113)

3.2. Teoretické rozlišení pojetí regionů

Přístupy a teorie jsou odlišné dle jednotlivých regionalistů, kteří doajista měli výborné myšlenky a snažili se dlouhá léta teorie rozvíjet. Spojíme-li několik různých definic a teorií pojetí regionů, získáme různorodá hlediska širokého spektra.

Reálné regiony vymezené lidskými aktivitami patří do tradičního dělení na deskriptivní a normativní regiony.

„Normativní regiony vznikají politickým rozhodnutím na základě požadavků legislativy anebo exekutivy.“

Zdroj: (Wokoun, 2008, s.283)

Deskriptivní regiony se definují prostřednictvím situační analýzy a dělí se na homogenní a heterogenní.

Zdroj:(Wokoun, 2008)

Jelikož je pro tuto práci zvolen region České Švýcarsko, který není jasně administrativně vymezen, je nutné rozlišit dva přístupy chápání regionu, a to objektivní nebo subjektivní, Pro potřeby této bakalářské práce je zvolen subjektivní přístup a zkoumaný region bude dále přesněji vymezen. Zde jsou vybraná důležitá členění, definice a dělení regionů dle hledisek: Objektivní pojetí regionu souvisí s myšlenkou, že přírodní prostředí významně ovlivňuje socio-ekonomické charakteristiky lidské společnosti, přičemž tato teorie je starší, než-li další popsaná. Region zde chápeme jako reálně existující jednotku. Z hlediska subjektivního pojetí chápeme region jako abstrakci, která pomáhá studovat dané území a region je vymezen subjektivně. Homogenní regiony jsou stejnorodé ve vztahu ke zvoleným kritériím, které jsou více či méně stabilními (morfologie, klima, sektorová struktura průmyslu, míra dlouhodobé nezaměstnanosti). Heterogenní/funkční regiony jsou definovány na základě vnitřní spojitosti (nodální či polarizované regiony) – jsou propojené vztahy (např. metropolitní oblasti).

Přírodní region je výsledkem geologických a geomorfologických procesů působících po dlouhou dobu. Tyto procesy vytvářejí přírodní krajinu a přírodní regiony. Přírodní regiony se však v současné společnosti stávají stále méně významnými, ačkoliv sehráli důležitou roli jako prostředí pro lidské aktivity a spoluvytvářeli pocit identifikace a regionální identity. Přirozené hranice jako hory či řeky dodnes tvoří hranice regionů, které už však po dlouhém vývoji fungují na jiném základě. Při studiu přirozených regionů jsou zkoumány především vertikální vazby.

Ekonomický - funkční region je analytickou definicí – vychází z přístupu definovat region jako funkční jednotku fungující skrze efektivní ekonomické chování lidí. Např. v klasické teorii centrálních míst je region definován podle své pozice na ose mezi centrálním místem a periferií, centrálním místem a zázemím. V tomto smyslu je region orientovaný na produkci, heterogenní a horizontální.

Politický - administrativní region je normativní definicí regionu jako socio-politické interpretace. Pro stát je výhodné decentralizovat území do malých jednotek a řídit je skrze politickou reprezentaci. Role této definice se zvýšila v moderní společnosti. Regiony jsou důležitými úrovněmi ekonomických intervencí či politických regulací. Je to oblast, v rámci které se odehrávají politické debaty a akce.

Socio-kulturní region je komplexní definicí. Tradičně byly tyto regiony definovány jako umístění skupin lidí s podobnou lingvisticko-kulturní charakteristikou a socio-kulturními praktikami spjatými s určitým územím. To znamená, že bylo možné mluvit umístěné občanské společnosti, etnických regionech či homogenních kulturních regionech, kde lidé sdílejí společnou vizi regionu. Kvůli migraci a smíšené identitě moderní společnosti je toto pojetí v současné době a v postmoderní společnosti nemožné. Současný socio-kulturní region je prostředím pro sociální interakce, místo setkávání lidského faktoru a sociální struktury.

Zdroj: BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2002): Teorie regionálního rozvoje

3.3.Regionální rozvoj

Pojem regionální rozvoj lze opět vyložit velmi subjektivně, jelikož bylo vytvořeno nespočet teorií. Obecně jej můžeme chápat jako rozvoj dané v oblasti z hlediska životní úrovně obyvatel, zaměstnanosti, vzdělanosti, úrovně řízení soukromých i státních institucí, občanské dostupnosti, stavu životního prostředí, ekonomického stavu, infrastruktury a

dalších hledisek. V neposlední řadě nelze opomenout demografické ukazatele. Lze určit několika způsoby faktory, skrz které se díváme na regionální rozvoj a prostřednictvím jejich měřítek hodnotíme rozvoj daného regionu.

Nositel Nobelovy ceny Paul Samuelson rozlišil 4 navzájem provázané základní faktory podmiňující rozvoj především z ekonomického hlediska – obyvatelstvo, přírodní zdroje, domácí nebo importovaný kapitál a technologie.

Zdroj: MATOUŠKOVÁ, Z., MACHÁČEK, J., POSTRÁNECKÝ, J., TOTH, P., 2000 -
Regionální a municipální ekonomika

Jedním ze základních a tradičních způsobů klasifikace teorií regionálního rozvoje je jejich dělení na teorie regionální nerovnováhy (divergenční) a teorie regionální rovnováhy (tzv. konvergenční).

Zastánci první skupiny se přiklánějí k názoru, že přirozenou základní tendenci regionálního rozvoje je vyrovnání rozdílů mezi regionu. Zastánci skupiny druhé jsou přesvědčeni, že v průběhu vývoje dochází spíše k dalšímu zvětšování meziregionálních rozdílů.

Rozdíl mezi teoriemi tkví v tom, zda autoři kladou větší důraz na procesy vedoucí k nivelizaci nebo naopak na mechanismy diferenciační, přičemž většina zastánců obou směrů zastává i opačné procesy.

Zdroj: Blažek, 2013

Obrázek 1: Vývojové etapy teorií

Tab. 1: Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního rozvoje	Regionální politika
neoklasický (1920–1940)	teorie regionální rovnováhy (zejména tzv. neoklasické modely)	základní koncept – „dělníci za práci“, používány nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
keynesiánský (1950–1975)	teorie regionální nerovnováhy (např. teorie kumulativních příčin, teorie pólů růstu)	„práce za dělníky“, nástroje podporující příliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů (investiční dotace, relokační instituce)
neomarxistický (1970–1985)	teorie regionální nerovnováhy (např. teorie nerovné směny)	návrhy na opatření neomarxisté neformulovali; v některých socialistických zemích byla regionální politika velmi účinná (např. v bývalé ČSSR), ale za cenu ztráty ekonomické výkonnosti a větší konkurenceschopnosti celého státu
neoliberální (1975–)	teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy (např. nová teorie růstu, teorie závislosti na zvolené cestě)	„podpora lokální iniciativy“, podpora malých a středních firem, decentralizace kompetencí, deregulační opatření
institucionální (1980)	teorie regionální nerovnováhy (např. teorie průmyslového okrsku, teorie učících se regionů)	„spolupráce a inovace“, podpora malých a středních firem, šíření inovací, networking, gradualistická proměna místních institucí založená na učení

Zdroj: upraveno podle Blažek 1999a

Zdroj: Blažek, 2013

3.4.Hlavní cíle regionálního rozvoje současnosti

Jak lze níže vidět, dle oficiálního strategického dokumentu Ministerstva pro místní rozvoj pro období od roku 2021 a dále, se dle výčtu hlavních cílů regionálního rozvoje dostávají do popředí takzvaná chytrá řešení, práce s daty. *„Pojem smart cities a smart region se v několika posledních letech dostaly do popředí po celém světě.“ Chytrý rozvoj, je tedy v popředí jak na národní, regionální i lokální úrovni“*

Zdroj: Marek Pavlík – Regiony budoucnosti, 2019

V době digitalizace a zdůrazňování komunikačních a informačních technologií přináší tento moderní způsob sběru dat jednodušší vyhodnocení a následné využití pro další rozvoj regionů.

3.5.Hlavní cíle regionálního rozvoje 2021+

Zajistit regionům podporu šitou na míru

Podpořit zohlednění územní dimenze v rámci sektorových politik

Rozvíjet strategické plánování na bázi funkčních regionů

Posilovat spolupráci aktérů v území

Zlepšovat koordinaci strategického a územního plánování

Rozvíjet chytrá řešení

Zlepšovat práci s daty v oblasti regionálního rozvoje

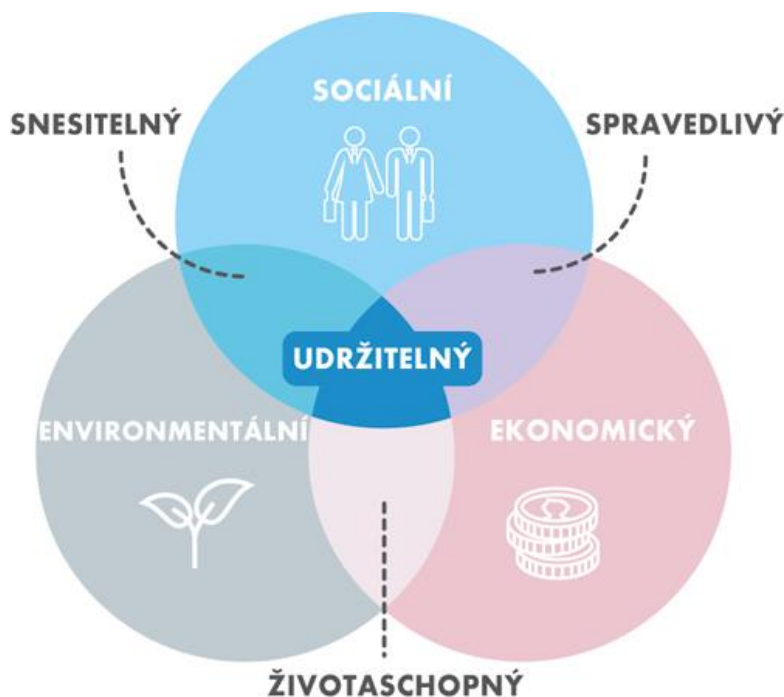
Zdroj: MMR,2021

3.6.Udržitelný rozvoj

Udržitelný rozvoj (*anglicky: Sustainable development*) je způsob rozvoje lidské společnosti, který uvádí v soulad hospodářský a společenský pokrok s plnohodnotným zachováním životního prostředí. Mezi hlavní cíle udržitelného rozvoje patří zachování životního prostředí budoucím generacím, v co nejméně pozměněné podobě, z hospodářského hlediska je hlavní snahou vytvářet svět bez konzumu, tedy vytvářet čím dál kvalitnější produkty, které umožní trvalý blahobyt, a v sociální oblasti jde o podporu komunitního života a tvořit sociální stát směřující k sociálnímu welfare. Evropský parlament definuje udržitelný rozvoj jako: *„zlepšování životní úrovně a blahobytu lidí v mezích kapacity ekosystémů při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současné a příští generace“*.

Podle českého zákona o životním prostředí je jím: „*takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby, a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů*“.

Obrázek 2: Schéma udržitelného rozvoje

Zdroj: Magazín ČSÚ, 2018

Ekonomický pilíř se skládá ze všech hospodářských aktivit v dané společnosti, interakcí mezi nimi a mezi životním prostředím a společností a je nezbytný pro zajištění udržitelného rozvoje. Environmentální pilíř poukazuje na hodnotu ekosystémů, je úzce provázán pilířem ekonomickým i sociálním.

''Protože společnost a ekonomika nemohou existovat jinak, než jako součást životního prostředí. Je zřejmá vzájemná závislost těchto pilířů a z této závislosti vyplývá požadavek na vyváženost rozvoje území z hlediska všech tří pilířů.''

Zdroj: Maier - Udržitelný rozvoj území, 2012

Aktivity sociálního pilíře spočívají ve vyvažování sociálních nerovností v celé společnosti. V dokumentech Evropské unie, jako je například Územní agenda, se tyto tři pilíře často nazývají souhrnným kapitálem.

Zdroj: Maier, Udržitelný rozvoj území, 2012

3.7.Sociální rozvoj

Sociální a společenský jsou synonyma, označující jevy vyskytující se ve společnosti, které jsou vázány na interakci mezi lidmi, jejich společnou činnost, na procesy sdružování a z toho vyplývající způsob života a formy organizace.

(Encyklopedie sociologie, 2018, dostupný z <https://encyklopedie.soc.cas.cz/>)

Sociální rozvoj lze chápat jako vývoj společnosti, tedy lidský vývoj z hlediska vzdělání, životní úrovně, duševního rozvoje, technických pokroků, inovací, tedy všeho, co lidé vyvinuli, nebo zlepšili směrem kupředu, ať už na sobě jako na člověku, tak v různých odvětvích. Sociální rozvoj je komplexní termín.

3.8.Regiony soudržnosti

Jelikož je v této části samostatné práce zkoumána činnost aktérů regionálního rozvoje, kteří čerpají finanční dotace na podporu projektů, je třeba vysvětlit pojem region soudržnosti.

Nomenklatura územních statistických jednotek neboli NUTS jsou statistické celky vytvořené pro potřeby Eurostatu, což je statistický úřad Evropské unie.

Evropská unie používá pro účely regionální politiky systém regionálního členění NUTS. Každý členský stát je rozdělen do tří úrovní těchto statistických jednotek (dle počtu obyvatel). Pro čerpání z fondů EU se nejvíce využívá region na úrovni NUTS II, v České republice byly proto vytvořeny tzv. regiony soudržnosti. Evropská unie používá pro účely regionální politiky systém regionálního členění NUTS. Každý členský stát je rozdělen do tří úrovní těchto statistických jednotek (dle počtu obyvatel). Pro čerpání z fondů EU se nejvíce využívá region na úrovni NUTS II, v České republice byly proto vytvořeny tzv. regiony soudržnosti.

Zdroj: www.dotace.eu

Obrázek 3: Regiony soudržnosti v ČR

Zdroj: www.dotace.eu

Klasifikace NUTS je určena především pro:

- shromažďování, zpracování a harmonizaci regionálních statistik EU,
- sociálně-ekonomické analýzy regionů,
- vymezení regionální politiky EU.

Jednotlivé úrovně územních jednotek klasifikace CZ-NUTS jsou:

- NUTS 0 – Česká republika (administrativní jednotka),
- NUTS 1 – území celé České republiky (neadministrativní jednotka),
- NUTS 2 – sdružené kraje, tzv. regiony soudržnosti (neadministrativní jednotky),
- NUTS 3 – kraje (administrativní jednotky).

(Zdroj: Portál územního plánování)

3.9. Regionální politika

Regionální politika je významným nástrojem ovlivňování rozvoje regionů z hlediska lidského faktoru. Prostřednictvím regionální politiky a schopných regionálních politiků, lze zmírnit, či zmenšit rozdíly mezi regiony s vysokou životní úrovní a regiony, které mají vysokou nezaměstnanost, nízkou životní úroveň a v neposlední řadě sociální problémy. Tyto regionální disparity mohou přinášet značné překážky v dalším rozvoji regionů a mohou dosáhnout až celorepublikového problému.

Cílem regionální politiky je *snaha o odstranění nebo zmírnění rozdílů mezi jednotlivými částmi státu a dosažení vyvážené regionální struktury.* (Wokoun et al., 2011)

Výstižnou definici najdeme v Malé encyklopedii regionalistiky a veřejné správy - „*Představuje soustavu opatření s cílem překonat nežádoucí sociální a ekonomické disparity mezi regiony. Zpravidla spočívá především v podpoře hospodářského a sociálního rozvoje relativně zaostávajících regionů pomocí finančních podpor, vzdělání, rekvalifikace a dalších opatření a v usměrnění rozvoje bohatších oblastí*“

Zdroj: Mates a Wokoun, 2001

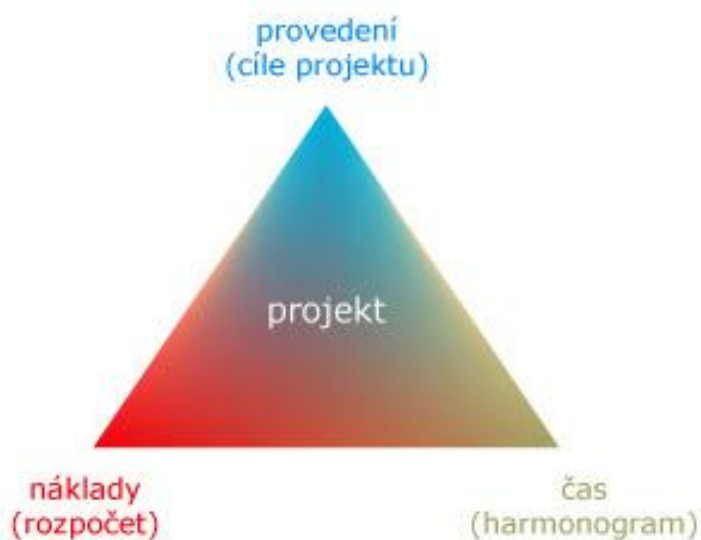
3.10. Projekt

Projektem rozumíme ucelený koncept a plán budoucí činnosti směřující k výsledku projektu. Projekty se odvíjí od konceptu rozvoje daného území regionu, města, či obce.

Projekt je jedinečný časově (s jasně ohraničeným začátkem a koncem), nákladově a zdrojově omezený proces koordinovaných činností realizovaný za účelem vytvoření definovaných výstupů co do kvality, standardů a požadavků. Vymezenost projektu nejlépe ilustruje trojimperativ projektu, který je uveden na následujícím obrázku. Trojimperativ ve svých vrcholech jasně znázorňuje, čím a jakou hodnotou je projekt omezen. Jeho jednotlivé vrcholy jsou na sobě navzájem závislé. Pokud změním cíl, změní se nám i čas a náklady.

Zdroj: ROP Jihovýchod, 2019

Obrázek 4: Trojimperativ

Předpokladem dobrého projektu je znalost regionu, kde má být projekt realizován, zaměření na udržitelnost, správnou cílovou skupinu, znalost rizik, stanovení přesných cílů, dobře a včasné zpracovaná projektová dokumentace a v neposlední řadě žádost o dotaci. Znalost pravidel konkrétní výzvy je samozřejmostí. Následující obrázek vyjadřuje schéma postupu od projektového záměru, po realizaci i udržitelnost.

Obrázek 5: Cesta projektu

Zdroj: MMR, 2020, dostupný z www.mmr.cz

3.11. Aktéři regionálního rozvoje

Místní akční skupina

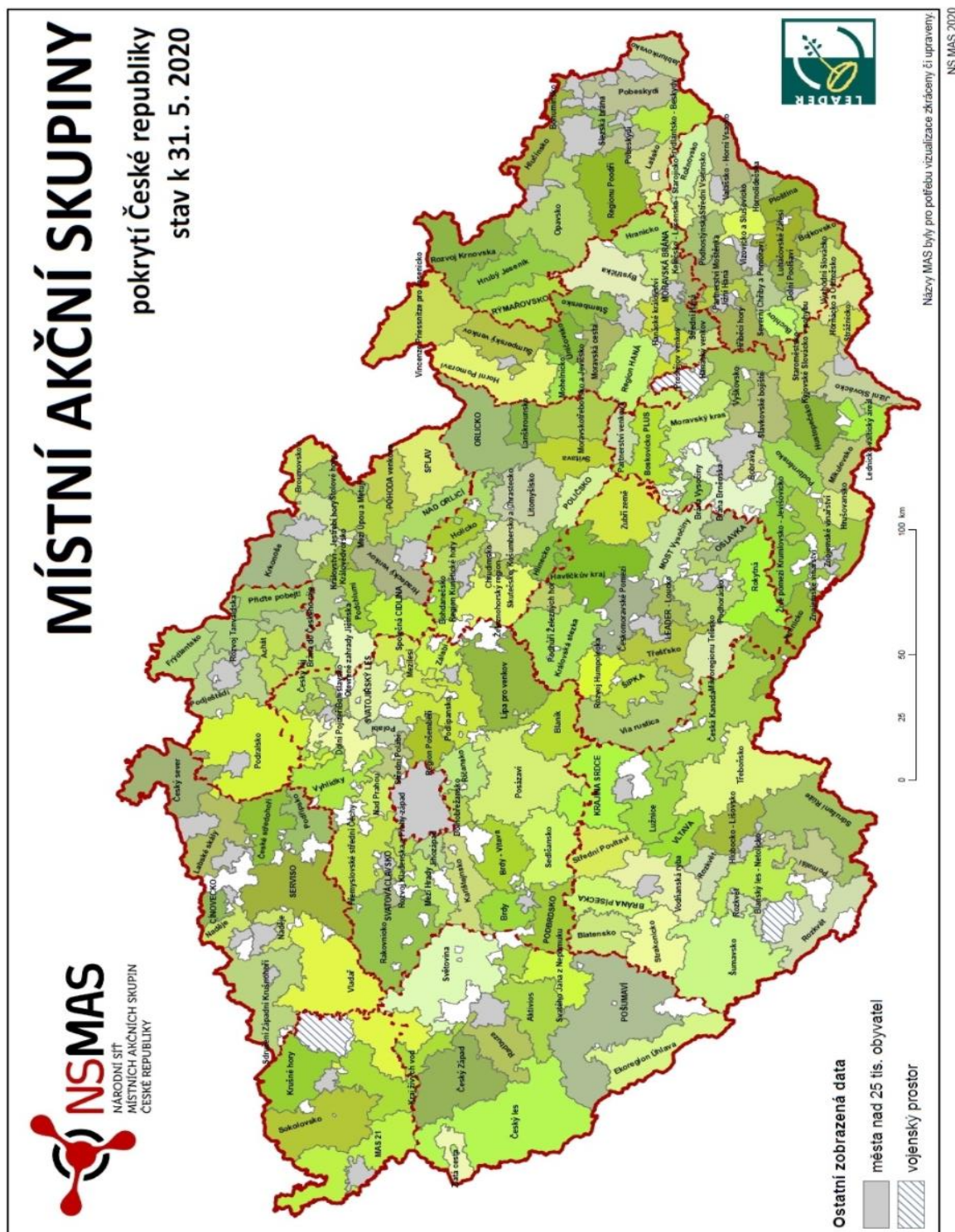
Místní akční skupina je společenstvím občanů, neziskových organizací, veřejné správy i soukromé podnikatelské sféry, které společně pracuje na rozvoji venkova, rozvoji zemědělství a získávání dotací z Evropské unie i národních programů pro svůj region. Základními cíli místních akčních skupin neboli MAS, je zlepšování kvality života, životní úrovně a životního prostředí nejen ve venkovských oblastech.

Aktivním prostředkem je získávání a přerozdělování finančních prostředků z již zmíněných národních programů, či Evropské unie. (Místní akční skupiny | NS MAS (nsmascr.cz))

Pro účely této bakalářské práce bude nadále stěžejní MAS Český Sever, která svou činností a působností pokrývá právě region České Švýcarsko. Činnost a významné projekty MAS Český Sever bude součástí vlastní práce a bude podkladem pro hodnocení a práci se SWOT analýzou. Hlavním principem fungování MAS je metoda LEADER, která se zakládá na podstatě zdola-nahoru, to znamená, že veškeré náměty a projekty by měly vycházet z myšlenek a podnětů místních venkovských subjektů a občanů, tedy zdola, nikoliv direktivně řízeny krajskou, státní nebo evropskou politickou mocí shora. Čím více subjektů je v regionu zapojeno, tím lépe pro šíří nápadů a také pro transparentnost působení MAS. Pokrytí území České republiky místními akčními skupinami vystihuje následující obrázek, dostupný z webu Národní síť Místních akčních skupin:

Zdroj: Místní akční skupiny | NS MAS (nsmascr.cz)

Obrázek 6: pokrytí MAS v České republice

Zdroj: Národní síť MAS www.nsmas.cz

Obecně prospěšná společnost

Problematika obecně prospěšných společností je upravená zákonem 248/1995 Sb. V této závěrečné práci bude vlastní prací stěžejní činnost České Švýcarsko, o.p.s., proto je zde krátká základní charakteristika v obecném pohledu.

Obecně prospěšná společnost je právnickou osobou, která poskytuje veřejnosti obecně prospěšné služby za předem stanovených pravidel a pro všechny uživatele stejných podmínek. Její výsledek hospodaření (zisk) nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů jejích orgánů nebo zaměstnanců a musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla obecně prospěšná společnost založena.

Zdroj: Zákon č. 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech www.zakonyprolidi.cz

Dobrovolný svazek obcí

Významným aktérem regionálního rozvoje zkoumaného regionu České Švýcarsko, je Dobrovolný svazek obcí Tolštejn, jehož aktivita bude rovněž podkladem pro vlastní práci a hodnocení rozvoje regionu. Pro tyto účely je zde opět základní charakteristika dobrovolného svazku obcí dle zákona 128/2000 Sb., tedy zákona o obcích.

Obce mají právo být členy dobrovolného svazku obcí (dále jen „svazek obcí“) za účelem ochrany a prosazování svých společných zájmů.

Obce mohou vytvářet svazky obcí, jakož i vstupovat do svazků obcí již vytvořených. Členy svazku obcí mohou být jen obce. Svazek obcí je právnickou osobou.

Zdroj: Zákon o obcích 1280 /2000 Sb. §49

3.12. Demografie

Zásadním faktorem ovlivňující rozvoj regionu obecně je demografie, jejíž název pochází z řečtiny a skládá se ze slova démos (lid) a grafein (psát). Demografie je věda, která studuje lidskou populaci a zabývá se jejich velikostí, strukturou a vývojem. Je to vědní obor, jehož předmětem je lidská reprodukce chápána jako obnova stavu obyvatelstva. Složení, tedy struktura obyvatelstva ať už z jakéhokoli úhlu pohledu, má významný dopad na rozvoj regionu a v této práci bude prostřednictvím dat z Českého statistického úřadu získán ucelený přehled základních demografických údajů.

Zdroj: Demografie info, dostupný z Demografický informační portál O DEMOGRAFII (demografie.info)

3.13. Národní park

Jelikož region České Švýcarsko je plně spjat s územím jednoho ze čtyř národních parků se stejným názvem a má bezpochyby vliv na faktory rozvoje regionu, je zde krátce dle platného zákona definováno, co Národní park pro takovéto území znamená. Je jisté, že v takovém regionu je dle zákona omezen regionální rozvoj s respektem k národnímu parku, který je třeba zachovat pro poznání budoucích generací. Hospodaření v této krajině je specifické, výstavba i rekonstrukce podléhá kontrole ochrany památek a zachování přírody.

Národní park je definován v § 15 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny:

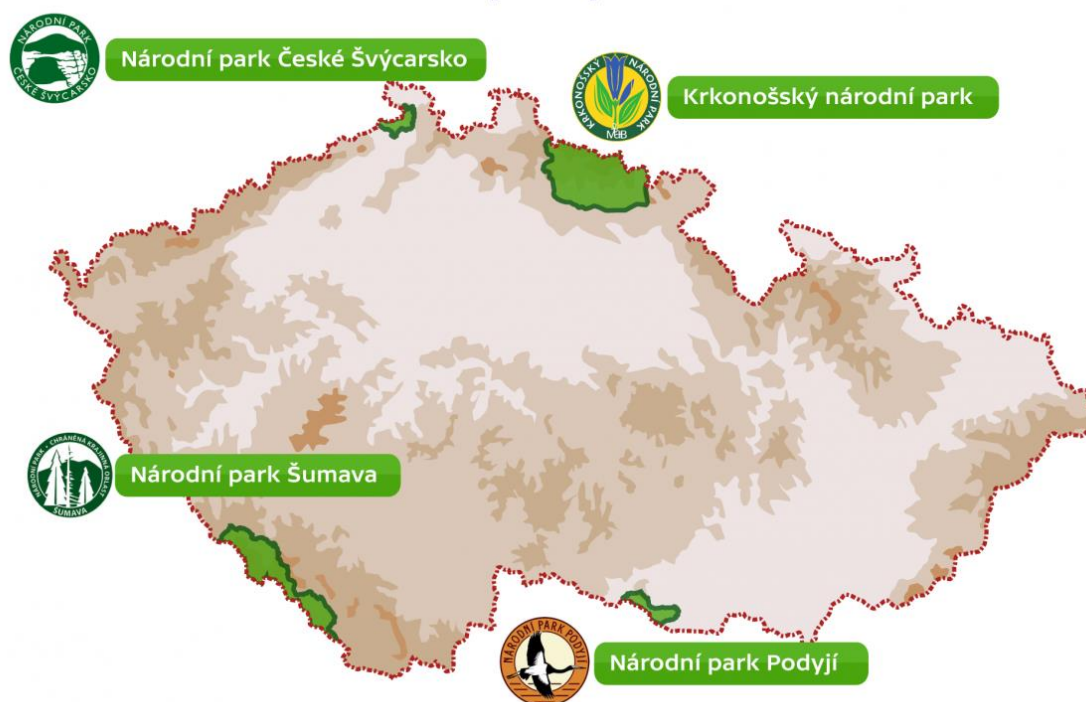
Veškeré využití národních parků musí být podřízeno zachování jejich ekologicky stabilních přirozených ekosystémů odpovídajících danému stanovišti a dosažení jejich přirozené biologické rozmanitosti a musí být v souladu s cíli ochrany sledovanými jejich vyhlášením.

Dlouhodobým cílem ochrany národních parků je zachování nebo postupná obnova přirozených ekosystémů včetně zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů v jejich přirozené dynamice na převažující ploše území národních parků a zachování nebo postupné zlepšování stavu ekosystémů, jejichž existence je podmíněna činností člověka, významných z hlediska biologické rozmanitosti, na zbývajícím území národních parků.

Posláním národních parků je naplňovat dlouhodobé cíle ochrany národních parků a také umožnit využití území národních parků k trvale udržitelnému rozvoji, ke vzdělávání, výchově, výzkumu a k přírodě šetrnému turistickému využití, a to způsoby, které nejsou v rozporu s dlouhodobými cíli ochrany národního parku.

Zdroj: zákon č. 114/1992 Sb., dostupný z www.zakonyprolidi.cz

Národní parky v Česku

Zdroj: Česká Televize, dostupný z webu www.ct24.cz

Pro fakta, že pro celý region Českého Švýcarska je stěžejní území národního parku Českého Švýcarska svědčí turistický a cestovní ruch, který je zde za poslední roky na vzestupu a je významným faktorem regionálního rozvoje této oblasti z hlediska financí, zkvalitnění a vývoji služeb, občanské vybavenosti a v neposlední řadě výstavby a rekonstrukce infrastruktury.

3.14. Cestovní ruch

Cestovní ruch je mezinárodně definován jako činnost osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden ucelený rok, za účelem trávení volného času, obchodu a za jinými účely nevztahujícími se k činnosti, za kterou jsou z navštíveného místa odměňováni.

Zdroj: ČSÚ, 2020, dostupný z www.czso.cz

Pro účely této práce pohlížíme na cestovní ruch zejména jako přínos pro ekonomiku regionu, a to díky vytváření produkce z činností, závislých právě na cestovnímu ruchu. Spotřeba těchto výrobků by s poklesem cestovního ruchu rovněž výrazně klesla, tedy i celková produkce.

Z tohoto důvodu plyne Díky atraktivitě území, turistickému vyžití, a tedy vysoké návštěvnosti lze říci, že do regionu plyne větší množství finančních toků. V tomto ohledu je již výše zmíněný národní park České Švýcarsko velkým přínosem a jedna z největších předností celého regionu, která je již předurčena jako silná stránka výsledné SWOT analýzy, která bude provedena v další části vlastní práce.

Nejen v cestovním ruchu se často používá lidový termín druhý domov. Jedná se o rekreační zařízení (chata, chalupa), které však není trvalým bydlištěm. I takových rekreačních zařízení díky atraktivitě lokality, je v regionu České Švýcarsko nespočet a v mnohých obcích se tak přes prázdniny, svátky a víkendy počet občanů zdvojnásobí. I to je zásluhou cestovního ruchu v regionu.

Účastníky cestovního ruchu jsou návštěvníci, kteří se dělí na jednodenní návštěvníky (někdy nazýváni také exkurzionisté nebo výletníci) a turisty. Jednodenní návštěvník se účastní cestovního ruchu bez přenocování. Turista je účastník cestovního ruchu, který alespoň jednou přenocuje mimo své obvyklé prostředí. Tranzitní návštěvník je samostatnou kategorií, neboť může být obecně jednodenní, ale také turista. Jedná se o návštěvníky, kteří se zastaví v dané lokalitě nebo zemi na své cestě do jiného cíle cesty.

Návštěvníky lze rozlišit na dvě základní kategorie:

Rezident (domácí návštěvník), jehož rezidentská země je stejná jako navštívená země; může to být občan sledované země i cizí státní příslušníci žijící ve sledované zemi. Nerezident (zahraniční návštěvník), jehož země sídla je jiná, než je navštívená země.

Zdroj: ČSÚ, Základní definice a pojmy 2020

Rovněž díky atraktivitě území a pravidelným chalupářům, kteří zde mají druhý domov, dochází k posílení ekonomiky daného regionu.

Zdroj: Chřibská - vlastní fotografie

3.15. SWOT Analýza

SWOT analýza je zajímavým nástrojem k ucelení přehledu silných a slabých stránek, výhod a hrozeb. V části vlastní práce bude tato metoda využita k závěrečnému vyhodnocení možností daného regionu České Švýcarsko.

Matrice SWOT představuje koncepční rámec pro systematickou analýzu, který usnadňuje porovnání vnějších hrozeb a příležitostí s vnitřními silnými a slabými stránkami organizace, týmu či projektu.

Zdroj: www.mladypodnikatel.cz

S (Strengths) – Silné stránky, přednosti, výhody, „Co je na nás dobré“

W (Weakness) – Slabé stránky, nedostatky, slabiny, „Čím se sami ohrožujeme“

O (Opportunities) – Příležitosti, možnosti, „Co se nám nabízí“

T (Threats) – Hrozby, nežádoucí ohrožení, „Co by nás mohlo blokovat“

SWOT ANALÝZA

Zdroj: Národní síť zdravých měst ČR, 2020 dostupný z www.dobrapraxe.cz

4. Analýza získaných informací

4.1. Charakteristika okresu Děčín a regionu České Švýcarsko

Zkoumaný okres Děčín se nachází v Ústeckém kraji v nejsevernější části severu Čech a jeho rozloha činí 909 km², zahrnuje 52 obcí, z toho 12 měst a je čtvrtým největším okresem v Ústeckém kraji. Nejvyšší bod okresu představuje Pěnkavčí vrch (792 m) na pomezí regionu České Švýcarsko s Lužickými horami, zatímco nejnižší nadmořskou výšku (115 m) má břeh řeky Labe na státní hranici u Hřenska, který je rovněž nejnižším bodem v České Republice.

Počet obyvatel na 1 km² dosáhl v roce 2020 hodnoty 141,3 a děčínský okres byl tak čtvrtým nejhustěji osídleným okresem Ústeckého kraje. V okresu se nachází mnoho kulturních a přírodních památek v čele s Národním parkem České Švýcarsko, tvořené pískovcovými útvary a soutěskami, kterým se tato práce bude věnovat z hlediska cestovního ruchu v regionu.

Největším vodním tokem tohoto území je řeka Labe, jejíž koryto je zde široké v rozmezí 100–150 m. Posledním přítokem na území okresu je řeka Kamenice, která se do Labe vlévá ve Hřensku v blízkosti státní hranice se SRN a která je společně s říčkou Křinicí rovněž známá pro svou křišťálovou čistotu.

Největší vodní nádrž je Velký rybník u Horního Podluží, kde je zřízena ornitologická rezervace. Několik menších rybníků se nachází ve Šluknovské pahorkatině. Ze všech okresů Ústeckého kraje má okres Děčín největší podíl lesní půdy, která tvoří téměř 50 % celkové výměry okresu. Zemědělská půda se rozkládá na téměř 40 % rozlohy okresu. Děčínský okres je díky své poloze důležitým dopravním uzlem v železniční, lodní i silniční dopravě. Hlavní železniční trať je Praha – Děčín s návazností na hraniční přechod do SRN.

Zdroj: ČSÚ, 2021

S charakteristikou okresu Děčín úzce souvisí i charakteristika celého regionu České Švýcarsko, který se v tomto okresu nachází. Jak lze vidět na obrázcích níže, region Českého Švýcarska je přímo definován přibližně stejně, jako okres Děčín. Pro účely této bakalářské práce je pro charakteristiku z hlediska demografie využito dat Českého statistického úřadu právě pro okres Děčín.

Obrázek 10: Vymezení regionu České Švýcarsko

Zdroj: České Švýcarsko, o.p.s., 2019

Naopak zde vidíme území okresu Děčín, které je přesně z hlediska území definováno na obecně geografické mapě s některými ukazateli takto:

Obrázek 11: území okresu Děčín

Okres Děčín

obecně-geografická mapa
územní struktura k 1. 1. 2016

počet obyvatel obce

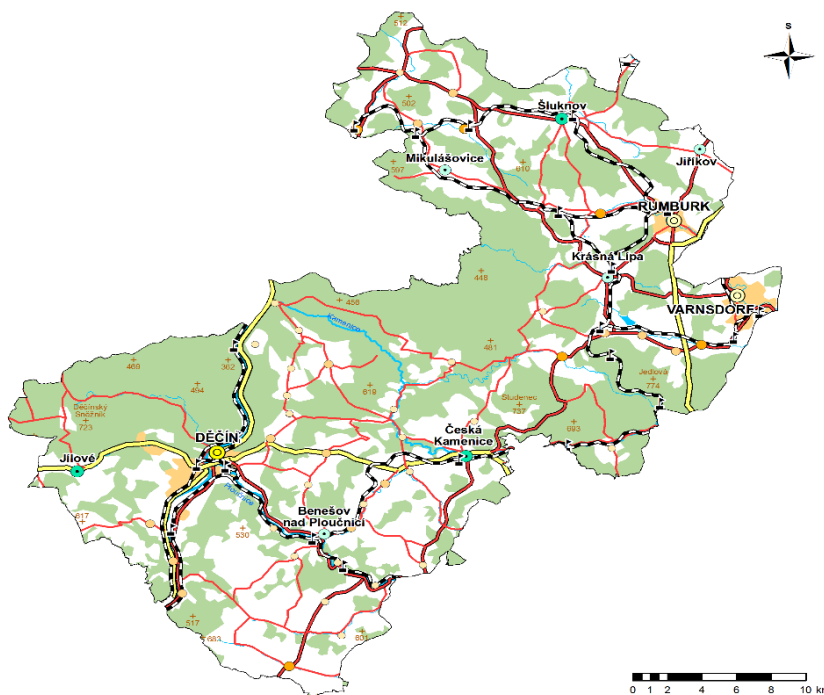
- do 499
- 500–999
- 1 000–1 999
- 2 000–4 999
- 5 000–9 999
- 10 000–19 999
- 20 000–49 999

druh silnice

- silnice I. třídy
- silnice II. třídy
- silnice III. třídy

- ★ významný výškový bod
- železniční stanice
- železniční trať
- ▨ bažiny a rašeliniště
- významný vodní tok
- vodní plocha
- lesy
- plocha sídla nad 10 000 obyvatel

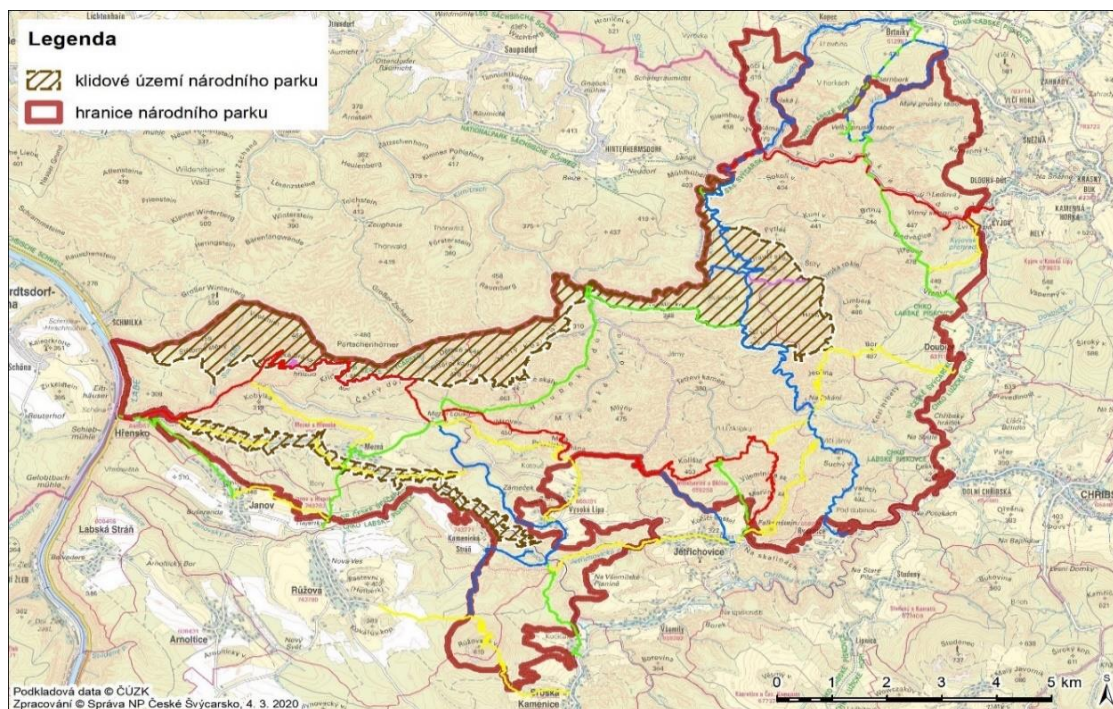
© ArcČR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2016; MZ

Zdroj: ČSÚ, 2021

Z této následující mapy je zřejmé, jaký podíl lesního porostu se v regionu nachází, přičemž většinu zabírá Národní park České Švýcarsko, který je stěžejní pro turistický ruch v regionu. Na východní části mapy se již dostáváme na okraj Lužických hor. Hranice Národního parku České Švýcarsko jsou definovány na následujícím obrázku, který je zpracován Správou Národního parku k 4. 3. 2020:

Obrázek 12: Území Národního parku České Švýcarsko

(Zdroj: NP České Švýcarsko, 2020)

4.2. Demografický vývoj v regionu České Švýcarsko v letech 2005-2020

Pro přiblížení vývoje regionu je vypracována s pomocí techniky sekundární analýzy dat Českého statistického úřadu vlastní tabulka, která shrnuje důležité demografické i jiné ukazatele za období 2005–2020, které poukážou na sociální i ekonomický rozvoj regionu.

V návaznosti na tabulku se níže nachází několik grafů zobrazujících například klesající trend v rámci počtu obyvatel v daném regionu, růst průměrného věku obyvatelstva a další.

Tabulka 1: Vybrané demografické ukazatele v regionu České Švýcarsko

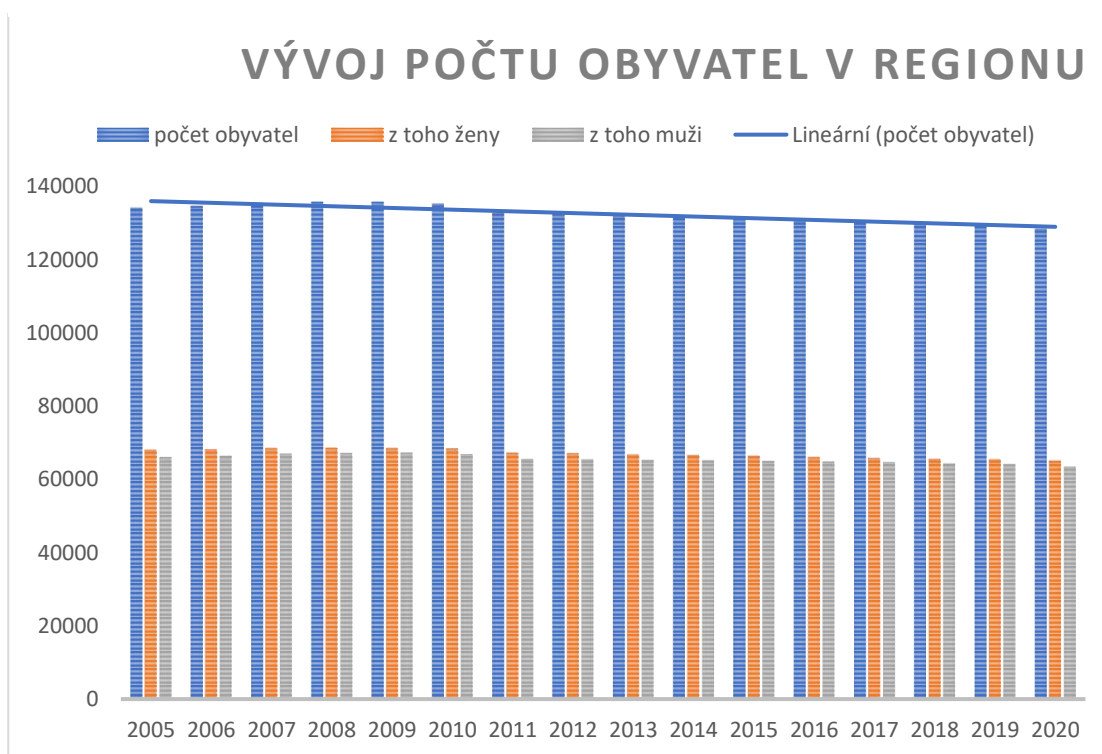
Demografické ukazatele regionu České Švýcarsko(okresu Děčín) v letech 2005 - 2020																	
ukazatel	jednotka	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
počet obyvatel	osoby	134090	134576	135441	135710	135740	135238	132718	132540	131975	131699	131313	130787	130329	129831	129542	128449
z toho ženy		68017	68114	68415	68484	68439	68338	67187	67073	66725	66523	66298	65981	65687	65497	65366	65005
z toho muži		66073	66462	67026	67226	67301	66900	65531	65467	65250	65176	65015	64806	64642	64334	64176	63444
0 - 14 let	%	15,9	15,6	15,5	15,4	15,4	15,5	15,8	15,9	15,9	16	16,1	16,1	16,2	16,1	16,2	16,1
15 - 64 let	%	71,6	71,7	71,6	71,3	70,9	70,4	69,1	68	67,1	66,2	65,3	64,5	63,8	63,3	62,8	62,6
65 a více let	%	12,5	12,7	12,9	13,3	13,7	14,1	15,1	16,1	17	17,8	18,6	19,4	20	20,6	21	21,3
průměrný věk		39,1	39,3	39,5	39,7	39,9	40,1	40,5	40,8	41,1	41,4	41,6	41,9	42,1	42,3	42,6	42,7
průměrný věk - ženy		40,6	40,8	41	41,2	41,3	41,6	42	42,2	42,5	42,8	43	43,2	43,5	43,7	43,9	44,1
průměrný věk - muži		37,5	37,7	37,9	38,1	38,4	38,6	39	39,3	39,6	39,9	40,2	40,5	40,7	40,9	41,2	41,3
živě narození	osoby	1450	1439	1627	1595	1569	1493	1410	1320	1293	1296	1304	1266	1328	1169	1277	1199
zemřelí	osoby	1445	1469	1458	1404	1453	1438	1352	1401	1445	1303	1448	1462	1474	1552	1454	1717
přistěhovalí	osoby	1851	2161	2485	1813	1711	1527	1361	1558	1428	1659	1681	1600	1507	1569	1538	1383
vystěhovalí	osoby	1544	1645	1789	1735	1797	2084	1643	1655	1841	1928	1923	1930	1819	1684	1650	1958

Zdroj: ČSÚ, 2021 – vlastní zpracování

Z pohledu rozvoje v regionu se projevuje úbytek obyvatel, který jak již bylo zmíněno má dlouhodobě klesající tendenci. Migrační saldo, které se určí jako počet přistěhovalých minus počet vystěhovalých je v tomto sledovaném období od roku 2009 záporné a situace trvá až do roku 2020. Úmrtnost v regionu roste, což může být zapříčiněno složením místní populace a jejím přirozeným stárnutím, které dokazuje poměr složení věkových skupin 0-14 let, 15 – 64 let a 65 a více let. Z tohoto důvodu roste průměrný věk v regionu. Počet ekonomicky aktivních obyvatel, respektive procento populace mezi 15 – 64 lety, se za těchto 15 let snížila o markantních 10 procentních bodů. Lze konstatovat, že z regionu migrují mladí lidé, čímž je dále zapříčiněno i snížení počtu narozených dětí. Na základě zjištění těchto informací je třeba se z pohledu dalšího vývoje regionu zamyslet, jak docílit opaku, a to právě vzbudit zájem mladých lidí se trvale usadit a žít v regionu České Švýcarsko. Návrh řešení situace se nachází v závěru této práce po zpracování SWOT analýzy.

Vývoj počtu obyvatel v regionu s klesající tendencí demonstruje i následující graf. Migrace obyvatel z regionu je tedy zásadním problémem, o kterém by se mělo diskutovat.

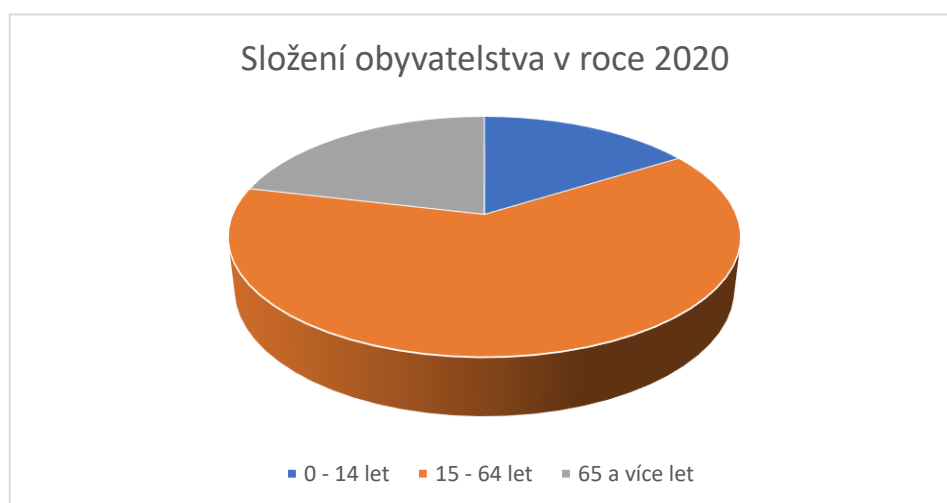
Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v regionu

Zdroj: ČSÚ, 2021

Složení obyvatelstva v roce 2020, kdy ekonomicky aktivní obyvatelstvo činilo 62,6% dokládá migraci mladších generací z regionu, jak již bylo výše zmíněno. Z pohledu rozvoje regionu je to nepříznivá situace, která může do budoucna zapříčinit nedostatek pracovních sil v regionu, nenaplnění kapacit školských zařízení, které mohou mít na menších obcích až fatální následky, které by vedli k zavření těchto menších škol.

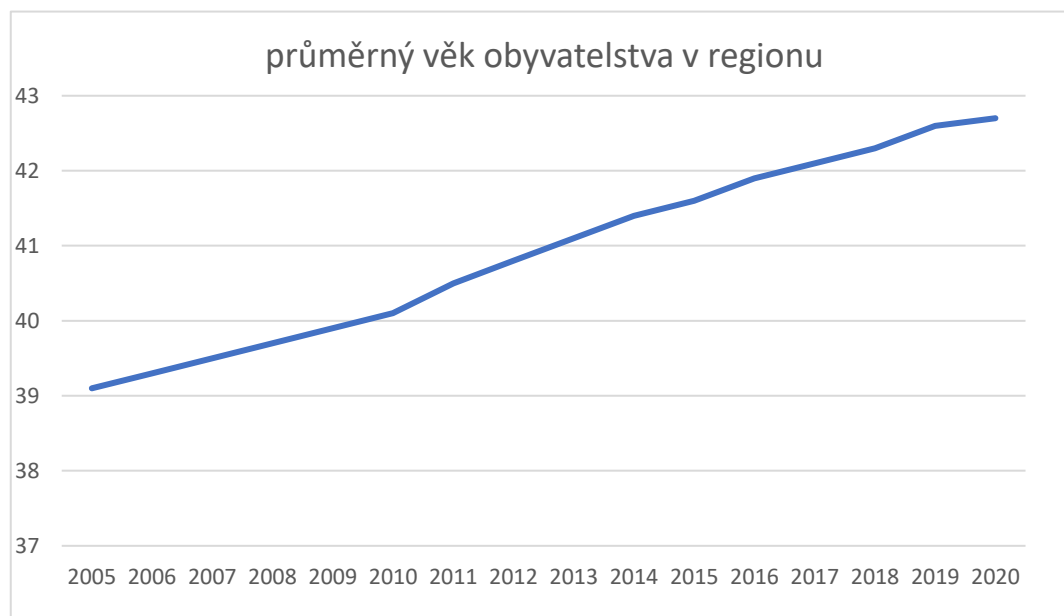
Graf 2: Složení obyvatelstva v regionu České Švýcarsko 2020

Zdroj: ČSÚ, 2021 – vlastní zpracování

Posledním grafem je křivka vzrůstu průměrného věku v regionu, který se oproti prvnímu sledovanému roku 2005 zvýšil z 39,1 let na 42,7 let, přičemž se jedná o průměrný věk všech obyvatel, tedy žen i mužů dohromady.

Graf 3: Průměrný věk obyvatelstva v regionu

Zdroj: ČSÚ, 2020 - vlastní zpracování

4.3. Vývoj vybraných ekonomických ukazatelů v regionu v období 2005-2020

Tyto údaje byly získány opět sekundární analýzou dat z Českého statistického úřadu a zpracovány do následující tabulky a grafů.

Tabulka 2: Vybrané ekonomické ukazatele v regionu

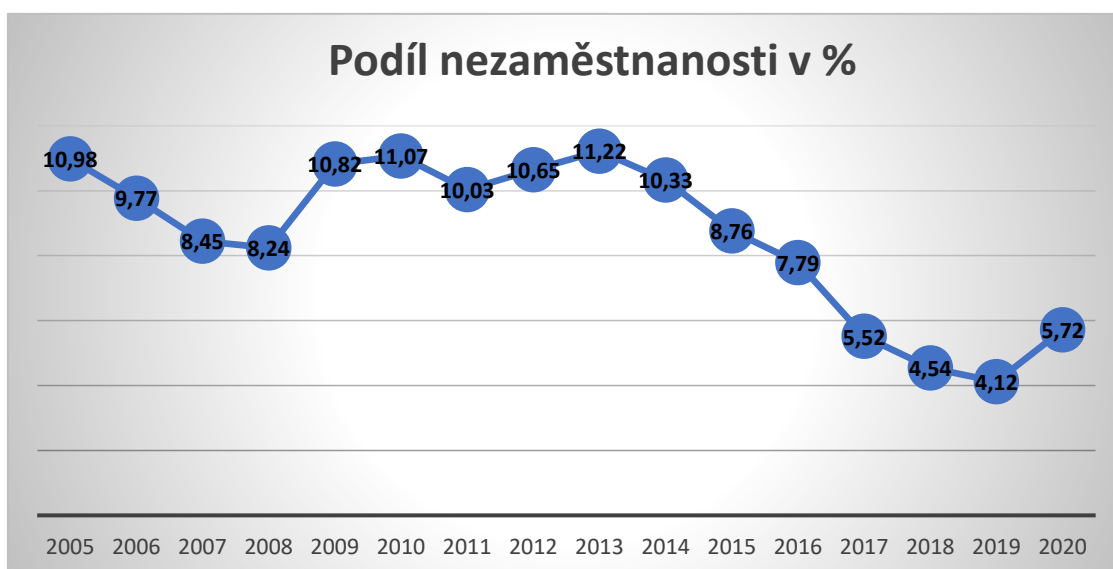
Ekonomické ukazatele v regionu České Švýcarsko(okresu Děčín) v letech 2005 - 2020																
ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
nezaměstnaní v %	10,98	9,77	8,45	8,24	10,82	11,07	10,03	10,65	11,22	10,33	8,76	7,79	5,52	4,54	4,12	5,72
počet uchazečů	11000	9846	8603	8253	10647	10730	9486	9981	10264	9359	7874	6927	5009	4114	3960	4916
pracovní místa	411	716	533	327	148	180	191	190	276	333	827	1185	1296	1968	1463	1163
přistěhovalí	1851	2161	2485	1813	1711	1527	1361	1558	1428	1659	1681	1600	1507	1569	1538	1383
vystěhovalí	1544	1645	1789	1735	1797	2084	1643	1655	1841	1928	1923	1930	1819	1684	1650	1958

Zdroj: ČSÚ, 2021 – vlastní zpracování

Jako pozitivní zjištění je zajisté vývoj počtu pracovních míst v regionu, který se za sledované období zvýšil na 282,96 procentních bodů, tedy z počtu 411 na 1163 pracovních míst. V současné době připadají na jedno pracovní místo čtyři uchazeči, což je značný pokles oproti období roku 2005, kdy připadalo na 11000 uchazečů pouze 401 pracovních míst. Zároveň není možné hovořit o tom, že by na situaci měl zásadní vliv počet vystěhovalých. Migrační saldo je sice záporné, avšak počet uchazečů evidovaných na úřadu práce klesl o 55,30 procentních bodů, oproti začátku sledovaného období, tedy roku 2005.

Následující graf zobrazuje, jak se vyvíjel podíl nezaměstnaných ve věku 15 – 64 let v celém okrese. V roce 2005 byl podíl nezaměstnaných 10,98%, přičemž postupně klesal. Se světovou ekonomickou krizí, se dostal v roce 2009 na 10,82% a v roce 2013 na nejvyšší hodnotu, a to 11,22%. Od roku 2014 až do současnosti celkový podíl nezaměstnanosti v regionu klesal, avšak v roce 2020 s příchodem koronavirové krize, opět stoupl, a to na 5,72%. Na nejnižší hodnotu se ve zkoumaném období 2005 – 2020 dostal rok 2019 s 4,12%. Vývoj nezaměstnanosti se z pohledu rozvoje regionu jeví pozitivně. Jak již bylo zmíněno problém může nastat ve chvíli, kdy bude z důvodu migrace obyvatel nedostatek pracovní síly. Nabízí se tedy řešení například podpory mladých podnikatelů v regionu – viz návrhy řešení po zpracování SWOT analýzy.

Graf 4: Podíl nezaměstnanosti v regionu

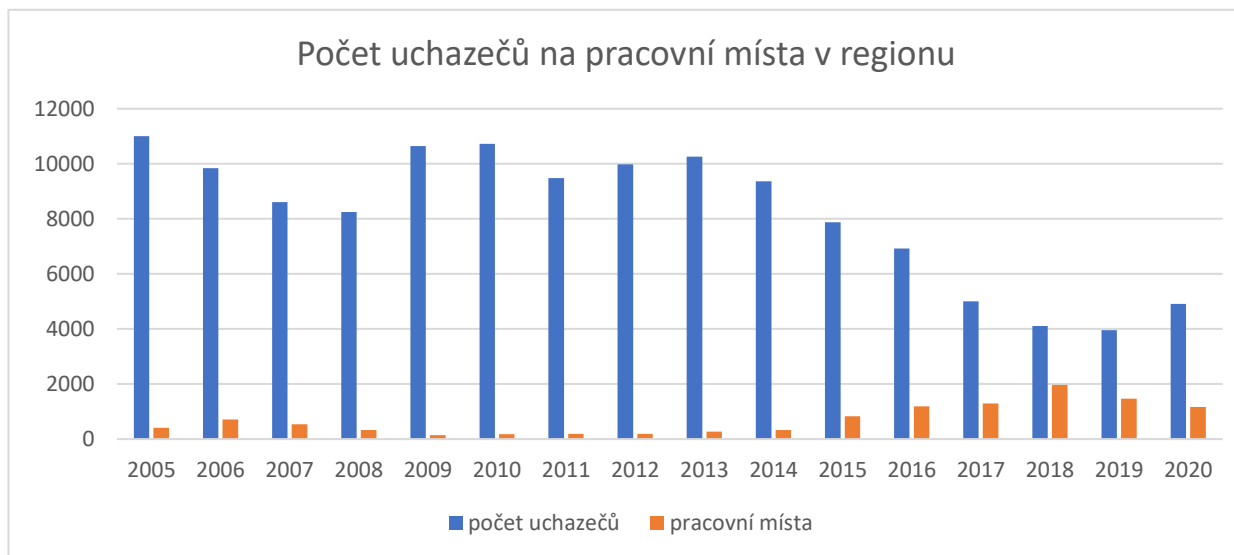

Zdroj: ČSÚ, 2021 – vlastní zpracování

Následující graf se věnuje vývoji počtu pracovních míst a počtu uchazečů, přičemž nejméně ideální stav za sledované období dosáhla situace v roce 2018 a v roce 2019. V roce 2018 připadali na jedno pracovní místo přesně 2,09 uchazečů, v roce 2019 to pak na trhu

práce v regionu bylo 2,70 uchazečů. Nejnižší nezaměstnanosti za sledované období dosáhl region České Švýcarsko v roce 2019 s 4,12%. I přes stále probíhající krizi ohledně Covid-19 můžeme konstatovat, že situace na trhu práce se za sledované období mnohonásobně zlepšila – viz tabulka a grafy.

Graf 5: Počet uchazečů na volné pracovní místo v regionu

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.4. Vývoj vzdělanosti obyvatel v regionu

Vzdělanost v celém ústeckém kraji patří dlouhodobě k nejhorším v České Republice. Druhým nejhorším krajem je pak Karlovarský kraj. Podíl vysokoškoláků s diplomem se pohyboval v Karlovarském kraji nad hranicí 11,5 procentních bodů. V Karlovarském a Ústeckém kraji navíc byl nejvyšší podíl osob, které dosáhly pouze na základní vzdělání. Podle dat Českého statistického úřadu z roku 2018 bylo v Ústeckém kraji pouze 12 procentních bodů žen a 10 procentních bodů mužů s vysokoškolským vzděláním. Podíl lidí se základním vzděláním, případně bez vzdělání, je v případě žen skoro až čtvrtina, konkrétně 24 procentních bodů, a v případě mužů 6 procentních bodů. Tyto údaje pouze přibližují okres Děčín, protože jsou za celý Ústecký kraj. Tato situace bude ovšem v Okrese Děčín velmi podobná.

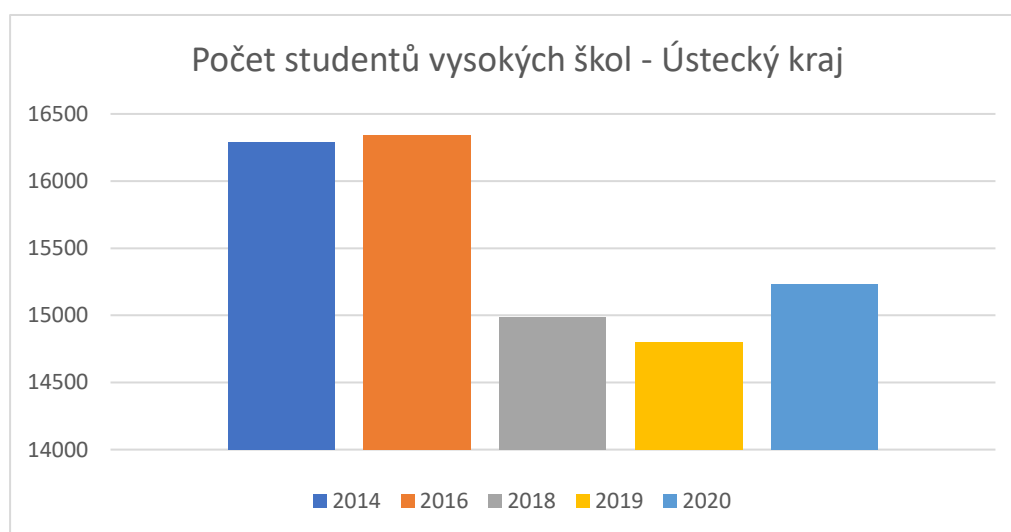
Obrázek 13: Poměr vysokoškolsky vzdělaných dle krajů v %

Zdroj: ČSÚ-tisková zpráva 2018

Předchozí obrázek udává přehled o vysokoškolské vzdělanosti občanů dle jednotlivých krajů, přičemž nejlépe je na tom Praha a Jihomoravský kraj. Toto je ovlivněno koncentrací univerzit a vysokých škol. V Ústeckém kraji se nachází pouze jedna vysoká škola, a to Univerzita Jana Evangelisty Purkyněho. Jak již bylo zmíněno, v Ústeckém kraji, tedy i v okrese Děčín patří situace k nejhorsím v celé České republice, především z hlediska poměru osob se základním, nebo žádným vzděláním – viz výše. Tato fakta jsou vzhledem k rozvoji regionu méně příznivá, i když v posledním roce sledovaného období můžeme pozorovat nárůst počtu studentů vysokých škol.

Graf 6: Počet studentů vysokých škol v Ústeckém kraji

Zdroj: ČSÚ, 2021 - vlastní zpracování

4.5. Analýza činnosti – Správa NP České Švýcarsko

NP České Švýcarsko je jeden ze čtyř národních parků v České republice. Byl vyhlášen v roce 2000 a hlavním předmětem ochrany jsou unikátní pískovcové útvary a na ně vázaný biotop. Jeho území je bezpochyby obrovským přínosem pro region z hlediska atraktivity přírodních památek a zajímavostí. Cestovní ruch je v České republice již několik let na vzestupu a dovolené, ačkoli jen krátké, jsou v rámci naší země velmi oblíbené. Region České Švýcarsko zažívá jakýsi turistický „boom“, což je na jednu stranu z hlediska toku financí určitě přínosné, z hlediska ochrany přírody již tolik ne. Ačkoli se správa Národního parku velmi snaží a kontroluje chráněné území, usměrňuje návštěvníky, najdou se i tací, kteří bezohledně vstupují do zón, kde bohužel nemají co dělat. I tak je ale cestovní ruch stěžejní záležitostí v tomto regionu.

Zdroj: (NP České Švýcarsko, 2021)

Podle mluvčí České Švýcarsko o.p.s., Dany Štefáčkové na Pravčickou bránu turisty přilákal především její úspěch v hlasování o sedm přírodních divů světa, které organizovala Nadace New7Wonders se sídlem ve švýcarské Ženevě, kde postoupila až do semifinále. Pravčická brána je největší přirozená skalní brána v Evropě. Není to však jediný mezinárodní úspěch, kterého České Švýcarsko letos dosáhlo. Získalo i ocenění Excelentní evropská destinace. To prý celou oblast proslavilo natolik, že je nyní sami oslovují pořadatelé veletrhů cestovního ruchu nebo různé cestovní agentury z Evropy.

Zdroj: (Týden.cz, 2009)

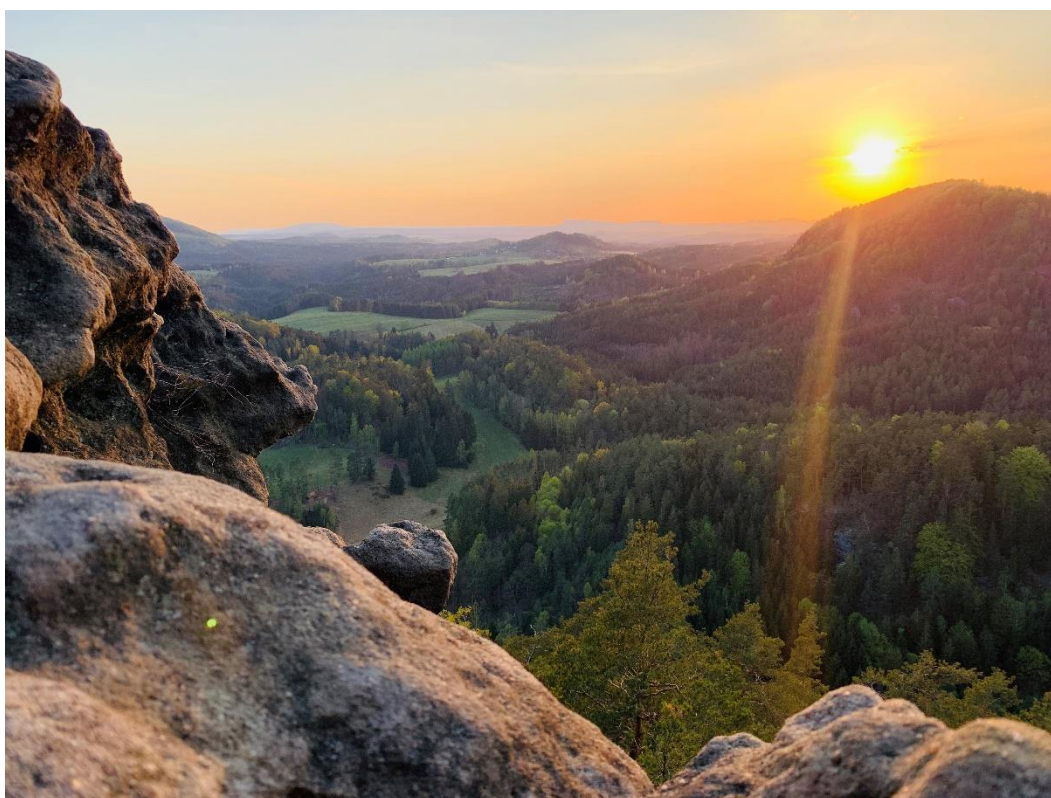
Region Českého Švýcarska je plný přírodních zajímavostí. Na obrázku v příloze č. 1 – viz příloha, můžeme vidět jeden z nejoblíbenějších turistických cílů, a to Dolský mlýn, který je přístupný z Jetřichovic, či Vysoké Lípy a je znám i z pohádky Pyšná princezna. Historie Národního parku a první snahy o ochranu Českého Švýcarska sahají do 20. let minulého století. Již za první Československé republiky (1933) byla na území Českého Švýcarska vyhlášena první chráněná území - Edmundova soutěska na obrázku v příloze č. 2 a 3, Pravčická brána, Tiské stěny. První návrh na zřízení velkoplošné ochrany Českého Švýcarska podal Jan Čerovský (1953) v diplomové práci s názvem „Lesy v Děčínských stěnách“ a s podtitulem „Návrh na zřízení státem chráněné přírodní oblasti Děčínské stěny“. Důležitou událostí bylo zřízení chráněné krajinné oblasti Saské Švýcarsko (LSG Sächsische Schweiz) v roce 1956. Pozoruhodný je dále i návrh na zřízení přírodního parku v Labských pískovcích německého publicisty Reimara Gilsenbacha publikovaný v roce 1963 v jeho knize „Sächsische Schweiz“, kde jako patrně první přichází s myšlenkou bilaterálního

přírodního parku na území Českosaského Švýcarska. V souvislosti se zřízením Národního parku Saské Švýcarsko (Sächsische Schweiz) v roce 1990 se objevila šance povýšit ochranu jádra CHKO Labské pískovce na Národní park České Švýcarsko.

Tyto přípravy byly zahájeny v roce 1991 a po mnohaletých jednáních o hranicích národního parku, byl zákonem č. 161/1999 Sb. vyhlášen Národní park České Švýcarsko na ploše o rozloze 80 km². V roce 2002 byla vyhláškou Ministerstva životního prostředí schválena zonace národního parku, která dělí území do tří zón ochrany. První zóna zaujímá 1736 ha.

(Správa NP České Švýcarsko – Historie ochrany přírody, 2020)

Obrázek 14: Pohled na krajinu Českého Švýcarska

Zdroj: vlastní fotografie

Správa národního parku realizovala projekty různých zaměření od roku 2007.

Realizované projekty - Národní park České Švýcarsko 2007-2013

Prioritní osa	oblast podpory	uznatelné náklady	fond Evropské Unie	ČR
Zkvalitnění nakládání s odpady, odstraňování eko zátěží	Odstraňování starých ekol. zátěží	535 905 Kč	454 669 Kč	81 236 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Prevence sesuvů sklaních zřícení	30 936 124 Kč	26 295 705 Kč	4 640 419 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	prevence sesuvů sklaních zřícení	3 750 000 Kč	3 187 500 Kč	562 500 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Prevence sesuvů sklaních zřícení	997 450 Kč	761 602 Kč	235 848 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Prevence sesuvů sklaních zřícení	58 789 353 Kč	49 253 704 Kč	9 535 649 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Prevence sesuvů sklaních zřícení	103 444 459 Kč	87 927 700 Kč	15 516 759 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Podpora biodiverzity	3 402 119 Kč	2 891 801 Kč	510 318 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Podpora biodiverzity	1 934 880 Kč	1 644 648 Kč	290 232 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Podpora biodiverzity	2 403 728 Kč	2 043 169 Kč	360 559 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Podpora biodiverzity	15 175 705 Kč	12 899 349 Kč	2 276 356 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Podpora biodiverzity	1 536 352 Kč	1 305 899 Kč	230 453 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Podpora biodiverzity	1 707 076 Kč	1 451 014 Kč	256 062 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Obnova krajinných struktur	4 184 850 Kč	3 557 122 Kč	627 728 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Obnova krajinných struktur	20 739 883 Kč	17 628 900 Kč	3 110 983 Kč
Zlepšování stavu přírody a krajiny	Obnova krajinných struktur	7 321 425 Kč	6 223 211 Kč	1 098 214 Kč
		256 859 309 Kč	217 525 993 Kč	39 333 316 Kč

Tabulka 3: Realizované projekty - Národní park České Švýcarsko 2007 - 2013

Zdroj: Národní park České Švýcarsko, 2021 – vlastní zpracování

Realizované projekty - Národní park České Švýcarsko 2014 - 2020

oblast podpory	uznatelné náklady	fond Evropské Unie	ČR
komplexní monitoring	9 685 118 Kč	9 685 118 Kč	- Kč
revitalizace území	40 958 007 Kč	40 958 007 Kč	- Kč
odstranění nepůvodních druhů -les	4 554 568 Kč	4 554 568 Kč	- Kč
úprava druhové skladby-les	12 743 132 Kč	12 743 132 Kč	- Kč
opatření - turistické přetížení	4 254 976 Kč	4 254 976 Kč	- Kč
enviromentální publikace	732 520 Kč		732 520 Kč
naučná stezka Česká Silnice	1 149 887 Kč		1 149 887 Kč
naučná stezka Česká Silnice	1 126 534 Kč	957 554 Kč	168 980 Kč
monitoring druhů šelem	7 705 635 Kč	6 935 071 Kč	770 564 Kč
	82 910 377 Kč	80 088 426 Kč	2 821 951 Kč

Zdroj: Národní park České Švýcarsko, 2021 – vlastní zpracování

Na základě analýzy výročních zpráv a projektů byly k ucelenému souhrnu vypracovány předchozí dvě tabulky, které rozřazují realizované projekty ve dvou obdobích, a to 2007 - 2013 a 2014 – 2020, přičemž investice jsou členěny dle zaměření. Posláním Národního parku České Švýcarsko je uchování a **zlepšení přírodního prostředí**, ochrana jedinečných geomorfologických hodnot, planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a zachování typického vzhledu krajiny (§ 1 zákona 161/1999 Sb., kterým se zřizuje Národní park České Švýcarsko). Pro naplnění svého poslání čerpá Správa NP České Švýcarsko finanční prostředky mimo jiné i z fondů Evropské unie (z Evropského fondu pro regionální rozvoj/Fondu soudržnosti) v rámci Operačního programu Životní prostředí, které představují většinu finančního zajištění.

Lze obecně říci, že činnost Národního parku, respektive jeho správy, pochopitelně nejvíc zaměřuje na údržbu přírodních ekosystémů a zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů v lidem nepřístupných zónách národního parku. Z hlediska rozvoje regionu se jedná o

zajištění udržení přírodních památek, které jsou místním bohatstvím – viz rozhovor č.1 v příloze s panem Janem Machačem. Činnost národního parku a jeho správy se také pochopitelně zaměřuje na bezpečnost, jelikož na území se nachází mnoho pískovcových útvarů, lesního porostu, a právě proto v začátku sledovaného období 2005-2020 byla převážná část finančních zdrojů alokována do zajištění bezpečnosti v turistických oblastech – viz zajištění skalních sesuvů. S ohledem na zachování přírodních památek se jedná o obrovské milionové investice, přičemž tyto realizace mnohdy bývají velmi složité – viz rozhovor č. 1 v příloze s panem Janem Machačem, který je členem Rady Národního parku České Švýcarsko. V dalších letech, logicky po **zajištění nebezpečných míst** přichází alokace finančních zdrojů do obnovy turistické infrastruktury, značení tras, a zhotovení odpočinkových míst, což přispívá ke zlepšení cestovního ruchu v regionu. V průběhu sledovaného období 2005-2020 došlo také k investicím do vzdělávání, a to zhotovením informačních popisných tabulí vzdělávacího charakteru, výstavbou Plšíkovy učebny v Krásné Lípě, nebo Lesního zážitkového areálu na Mezní louce. Tyto zmíněné investice přispívají jak k turistickému rozvoji, tak vzdělávání. Konkrétněji budou popsány následující projekty z důvodu popsání spektra zaměření a dalšího možného doporučení zaměření alokace finančních zdrojů:

Obnova turistické infrastruktury projekt č. CZ.1.02/6.2.00/08.01294 je obnova sedmi turistických cest a jedné cyklotrasy a zahrnuje především opravy chodníků, schodů a zábradlí a obnova tří naučných stezek zahrnující tvorbu a instalaci venkovních informačních stojanů a panelů a zpracování tištěného průvodce. Turistické cesty na území národního parku byly vybudovány ještě před jeho vyhlášením v roce 2000 a jejich kvalita v řadě případů neodpovídá potřebám dynamicky se rozvíjejícího turistického ruchu. Technický stav některých cest, vyhlídkových míst i další doplňkové infrastruktury je nevyhovující (sešlapané schody vytesané do měkkého pískovce, uvolněné kamenné výztuhy, poškozená zábradlí, nestabilní okraje cest ve svahovém terénu, erozní rýhy vznikající po deštích a rychlém tání sněhu apod.) a vyžaduje urychlenou nápravu. Trasy turistických cest, jejichž oprava je předmětem tohoto projektu, se z velké části překrývají s trasami třech naučných stezek. Informační panely naučných stezek jsou dnes již technicky i morálně zastaralé a nejsou v souladu s požadavky správy NP na moderní interpretaci místního přírodního a kulturního dědictví. Na základě výběrového řízení byly pro realizaci projektu vybrány firmy A.K.T. s.r.o. se sídlem v Děčíně, STRIX Chomutov, a.s. se sídlem v Chomutově, TAXUS s.r.o. se sídlem v Rychnově u Jablonce nad Nisou a DRAGON PRESS s.r.o. se sídlem v

Klatovech. Celkové uznatelné náklady na akci činí 3.402.119,60 Kč, z toho příspěvek z fondu Evropské unie činí 2.891.801,66 Kč, příspěvek ze Státního fondu životního prostředí ČR činí 340.211,96 Kč a příspěvek ze státního rozpočtu 170.105,98 Kč. Tento projekt je velice významný z hlediska rozvoje cestovního ruchu v regionu. Jedná se o první větší údržbu značení a turistických tras v Národním parku od dob jeho vyhlášení.

Zdroj: (Národní park České Švýcarsko – Programové období 2007 – 2013)

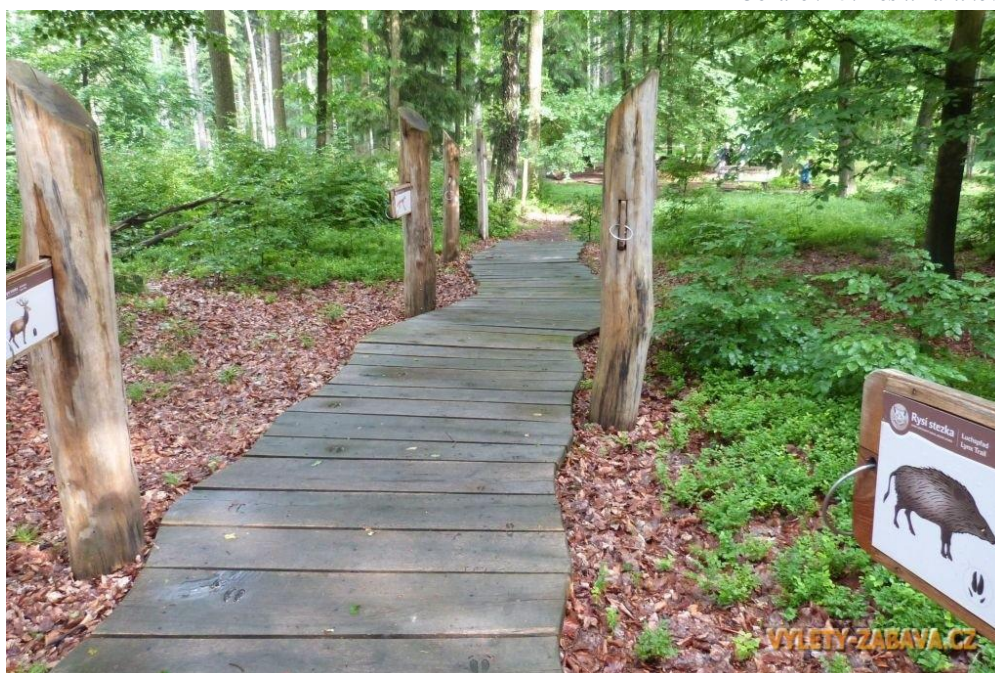
Zabezpečení nestabilních skalních svahů nad obcí Hřensko s využitím ochranných vysokozátěžových bariér, I. etapa, NPČŠ. Číslo projektu CZ.1.02/6.6.00/10.06867 odhaluje obrovskou investici 58 789 353,- Kč, přičemž se jedná o první etapu. V druhé etapě projektu se proinvestovalo 103 444 459,- Kč. Projekt je konkretizován právě z důvodu velikosti investice a zároveň získaných dotací z EU – viz tabulka výše. Z hlediska rozvoje se jedná o zajištění bezpečného přístupu k nejnavštěvovanějším oblastem Českého Švýcarska, které pokud by nebyly realizovány, by velmi omezily podporu lokální ekonomiky návštěvníky regionu. Údolí, v němž se nachází obec Hřensko, představuje díky specifickému reliéfu a geologické stavbě primárně rizikové území projevů skalních řícení do té míry, že patří k nejvíce ohroženým místům NP České Švýcarsko. Zájmové území je reprezentováno skalními stěnami kaňonovitých údolí, které tvoří jednotlivé skalní etáže. Opakovaný výskyt skalních řícení je zde důsledkem přirozeného vývoje pískovcových skalních svahů. Nejčastější ohrožení představuje pád stromů a s ním spojené možné uvolnění kamení a pískovcových bloků ze sutí či nečekané odlomení části skalního masivu. Skalní řícení ohrožuje nejen hustou zástavbu na úpatí skal, ale i místní komunikaci, chodník, parkovací plochy a rovněž pak silnice I. třídy I/62 vedoucí k hraničnímu přechodu Hřensko – Schmilka. Realizace projektu minimalizuje téměř neustálé nebezpečí plynoucí z dlouhodobé nestability skalního svahu a přispěje tak k větší bezpečnosti osob i jejich majetku v turisticky frekventované oblasti katastru obce Hřensko. Z hlediska ochrany přírody a zdejších skalních masivů jde o dlouhodobě účinné a zároveň nejméně konfliktní řešení zohledňující maximální zachování současného stavu skalních masivů. V první etapě projektu byla realizována instalace 10ti ochranných bariér nad silnicí I/62 a zástavbou obce Hřensko v úseku od státní hranice se SRN až k soutoku řeky Labe s Kamenicí. Projekt byl zahájen ve 3.čtvrtletí 2010, samotná realizace I.etapy je plánována na r. 2011 – 2012. Celkové uznatelné náklady na akci činí 58 789 353,- Kč, z toho příspěvek z fondů Evropské unie je 49 253 704,- Kč, příspěvek státního rozpočtu 2 897 276,- Kč.

Zdroj: (Národní park České Švýcarsko – Programové období 2007 – 2013)

Realizací projektu CZ.1.02/6.3.00/10.06876 došlo k **úpravě druhové skladby lesních ekosystémů, podpoře biodiverzity**. V případě, že by tato opatření nebyla realizována, došlo by s vysokou pravděpodobností k plnému rozvinutí geograficky nepůvodních druhů a s tím spojené degradaci stanovišť a následnému zhoršení přírodního prostředí, což by bylo v rozporu s posláním národního parku České Švýcarsko. Na základě výběrového řízení byla pro realizaci projektu vybrána jako dodavatel prací firma Less & Forest s.r.o.. Realizace projektu proběhla v letech 2011–2013. Celkové uznatelné náklady na akci činí 20 739 883,20 Kč, z toho příspěvek z fondu Evropské unie je 17 628 900,55 Kč, příspěvek Státního fondu životního prostředí ČR/státního rozpočtu: 2 073 988,50 Kč / 1 036 994,15 Kč. Tento projekt doplňuje následující projekt, „**Výsadba cílových druhů dřevin na území NP České Švýcarsko**“, jehož uznatelné náklady na akci činí 7 321 425,65 Kč, z toho příspěvek z fondu Evropské unie je 6 223 211,80 Kč, příspěvek státního rozpočtu 366 071,28 Kč. Specifikace projektu je zde uvedena z důvodu podpory druhové skladby lesních porostů, která se v průběhu let měnila. Došlo k obnovení původního porostu a eliminace nežádoucího. Z hlediska rozvoje se jedná o projekt, který zajišťuje zachování Národního parku v původním přírodním stavu pro budoucí generace. Naopak projektem zaměřeným na vzdělávání je **Lesní zážitkový areál Mezní Louka** nachází se na lesních pozemcích nedaleko Mezní Louky, v bezprostřední blízkosti značené turistické stezky vedoucí k Pravčické bráně. Mezní Louka je také výchozím bodem pro výlety k dalším turistickým atrakcím NP (soutěsky Kamenice, Malá Pravčická brána, Šaunštejn) a poskytuje kompletní zázemí pro návštěvníky NP. Lesní zážitkový areál plní funkci zábavně-vzdělávací, naučnou i sportovně-relaxační, přičemž zprostředkuje návštěvníkům netradiční formou pohled na problematiku péče o lesy Národního parku, poskytne jim základní informace o zdejších lesích. Tento projekt je konkretizován pro poskytnutí jiného hlediska zaměření než ostatní předchozí, aby byl zřejmý záběr spektra projektů Národního parku. Lesní zážitkový areál má za úkol seznámit návštěvníky s bohatstvím i problémy lesů národního parku. Návštěvník pozná základní druhy stromů (původních i nepůvodních) a dalších druhů lesních rostlin a živočichů a jejich způsob života. Seznámí se s dynamikou přírodě blízkých lesních ekosystémů i s problematikou přeměny nepůvodních smrkových lesů na lesy přírodě blízké. Bude mít možnost „na vlastní kůži“ zažít něco ze života lesních druhů živočichů, seznámí se s významem malých vodních ploch v lese a nahlédne do minulosti i současnosti lesů národního parku. Projekt je cíleně realizován i za účelem snížení turistického zatížení přírodovědně nejceněnějších částí národního parku prostřednictvím usměrnění návštěvnosti

a soustředění toku návštěvníků do turisticky atraktivní avšak z hlediska ochrany přírody méně hodnotné lokality na pomezí II.a III.zóny NP v blízkosti trvale zastavěného území. Jedná se o strategicky významný projekt na podporu cestovního ruchu, avšak také na **podporu zachování území Národního parku**. Na základě výběrového řízení byla jako dodavatel vybrána firma Tomovy parky – servis, s.r.o, Turnov. Celkové uznatelné náklady na akci činí 1 707 076,00 Kč, z toho příspěvek z fondu Evropské unie je 1 451 014,60 Kč, příspěvek státního rozpočtu 85 353,80 Kč. Zdroj:(Národní park České Švýcarsko – Programové období 2007 – 2013)

Obrázek 15: Lesní zážitkový areál

Zdroj: www.vylety-zabava.cz

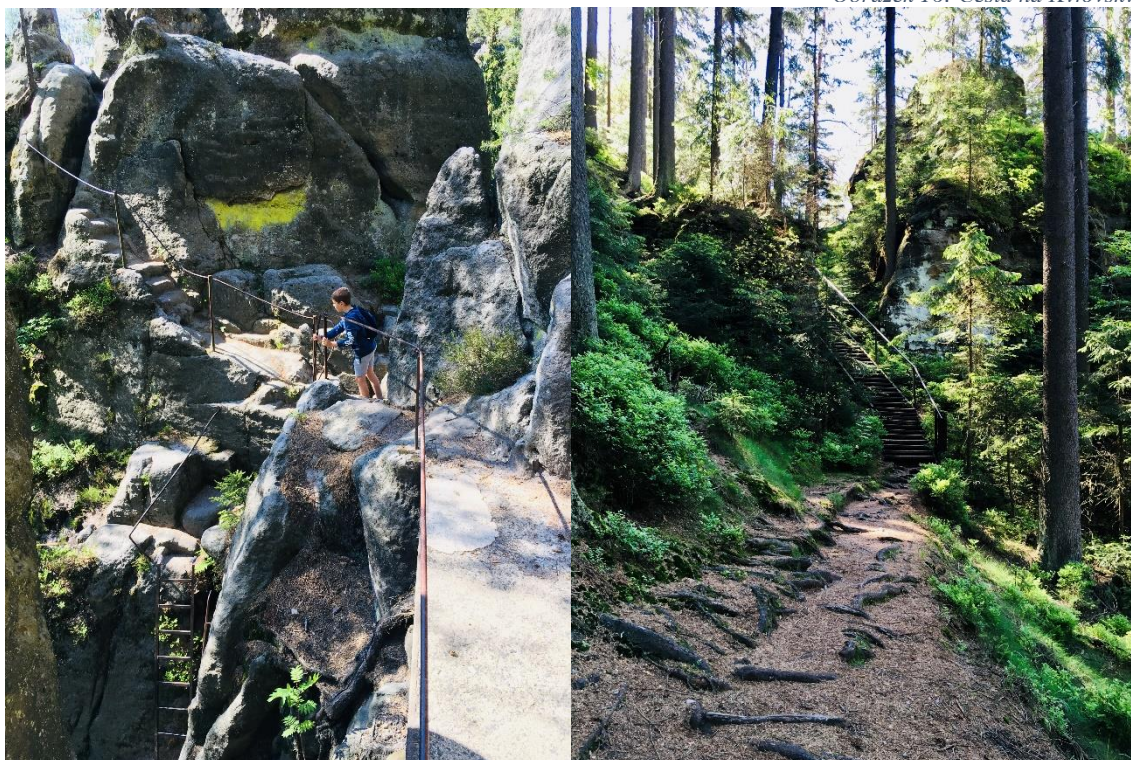
Čtyřletý projekt, **Komplexního monitoringu v Národním parku České Švýcarsko** číslo CZ.05.4.27/0.0/0.0/19_120/0011135 je zaměřen na sledování vývoje lesních ekosystémů, kvality povrchových vod a pohybu skalních bloků. V rámci monitoringu lesních ekosystémů je sledován vývoj dynamiky kulturních smrčín po kůrovcové kalamitě, kdy je monitorována spontánní sekundární sukcese. Sledování vývoje a změny lesních ekosystémů v důsledku kůrovcové gradace a klimatických extrémů je doplněno pořízením leteckých měřických snímků a jejich průběžnými analýzami. Souběžně je prováděn **botanický výzkum** mapující vývoj hlavních typů ekosystémů pomocí fytoocenologických snímků. Součástí projektu Komplexního monitoringu je také dokončení mapování typů vývoje lesa, a založení inventarizační sítě lesa, která bude v následujících letech sloužit nejen k monitoringu vývoje lesních ekosystémů, ale i pro použití provozní inventarizace lesa využívané správami

velkoplošných chráněných území. Kontinuálně je sledována **kvalita povrchových vod** na toku Křinice a Kamenice. Umístění automatických měřících přístrojů slouží k včasnému podchycení změn chemismu povrchové vody. Díky odesílání varovných zpráv v případě překročení limitních hodnot je možné reagovat na havarijní situaci bez zbytečné časové prodlevy. Skalní objekt Přílepek a na Pravčické bráně je v rámci projektu Komplexního monitoringu osazen dilatometrickým a tiltmetrickým monitoringem. Díky tomu je možno zjistit průběh deformací skalních masivů ve všech směrech a předcházet skalnímu řízení. Celkové uznatelné náklady na akci činí 9 685 118,- Kč, příspěvek z fondu Evropské unie činí 100 % uznatelných nákladů.

Zdroj: Národní park České Švýcarsko – Programové období 2014 – 2020

Projekt č. CZ.05.4.27/0.0/0.0/17_078/0009118 je zaměřen na **usměrnění návštěvnosti v Kyjovském údolí** v úseku trasy vedoucí členitým skalnatým územím mezi Sýrovým potokem a Čerstvým dolem. Realizací projektu došlo ke zmírnění dopadu zvyšující se návštěvnosti, a to nadměrného sešlapu, eroze půdního krytu, poškozování vegetace a obnažování kořenů stromů. Stezka je osazena interaktivními prvky. V rámci projektu byly stávající dřevěné schodišťové stupně nahrazeny pískovcovými, ve skalní průrvě pak pozinkovanými pórorašty. Na ocelových schodištích byly vyměněny dožilé dubové stupně a na vyhlídce Skalní bratři dubové pochozí plochy. Stávající ocelové zábradlí různého druhu a provedení bylo nahrazeno replikami dle původního s kovářsky opracovanými sloupky z tyčoviny. Přístup ke skále Praporek byl řešen pomocí ocelových stupadel a zábradlí. V předemtných místech bylo na trase stezky provedeno zpevnění hrany svahu ze smrkové odkorněné kulatiny. Ve výstupu ke Skalním bratřím, u vyhlídkové plošiny na ocelovém schodišti a na vyhlídce na Praporek bylo umístěno kukátko, směřující pohled na zajímavost. Před kukátkem je umístěn pískovcový stupeň (schod pro děti). V lokalitě Kyjovský hrádek byly umístěny dřevěné stoly s lavicemi a vyřezávané dubové sochy ptáků sídlících v Národním parku (výr, čáp, krkavec, sokol) v životní velikosti, za účelem odpočinku návštěvníků.

Obrázek 16: Cesta na Kviovský hrádek

Zdroj: vlastní fotografie

V lokalitě Skalní bratři jsou umístěny odlitky z umělého pískovce geologického vývoje pískovcové krajiny. V lokalitách Skalní bratři, Lví doupě a vyhlídky na Praporek budou umístěny dřevěné lavičky. Celkové uznatelné náklady na akci činí 4 254 976,- Kč, příspěvek z fondu Evropské unie činí 100 % uznatelných nákladů.

Zdroj: Národní park České Švýcarsko – Programové období 2014 – 2020

Plšíkova učebna je název projektu, který se realizoval v období 1. 8. 2018 - 30. 6. 2020 se soustředí na programovou náplň Plšíkovy učebny v areálu Správy NP České Švýcarsko v Krásné Lípě v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a je spolufinancován Státním fondem životního prostředí ČR na základě rozhodnutí ministra životního prostředí.

Celkové způsobilé výdaje: 1.121.600,- Kč

Výše příspěvku SFŽP ČR: 953.360,- Kč

Výše příspěvku Správy NP: 168.240,- Kč

Zdroj: Národní park České Švýcarsko, 2018

Plšíkova učebna byla vytvořena v roce 2017 na místě starého, nefunkčního skleníku v areálu bývalé dětské ozdravovny v Krásné Lípě, dnes sídle Správy Národního parku České

Švýcarsko. Jedná se o uzavíratelný altán o celkové ploše 200 m² s hlavní místností o ploše 100 m². Plšíkova učebna je umístěna v zahradě s výměrou přes 20.000 m², jejíž součástí je les, travnaté i keřové plochy, ohniště a všelijaká zákoutí pro environmentální vzdělávání nejenom školních kolektivů.

Zdroj: Národní park České Švýcarsko, 2018

Vzhledem k rozsahu práce, není však možné uvést všechny projekty, a proto byly vybrány příklady projektů z různých oblastí jako například ochrana přírody, zachování přírodních památek a původních porostů, rekonstrukce turistických tras, značení, zřízení naučných interaktivních stezek a v neposlední řadě výše zmíněné učebny. Tyto informace podávají okrajový přehled o činnostech Národního parku České Švýcarsko a jeho správy. Dále informují o finančních tocích z Evropské Unie, které jsou u každého projektu zřejmé, vyjma posledního, který je financován pouze ze státního rozpočtu a rozpočtu Národního parku. Tyto uvedené projekty přispěly jak k ekonomickému, tak sociálnímu rozvoji v regionu. Vzhledem ke stále rostoucí návštěvnosti Národního parku bude třeba se stále zaměřovat na **šetrný cestovní ruch a ochranu přírodních hodnot**. V současné době bude třeba směřovat prostředky opět do obnovy lesních porostů z důvodu kůrovcové kalamity a uvedení lesních cest do původního stavu před těžbou stromů zasaženým kůrovcem, které jsou velmi poničené těžkou technikou – viz rozhovor č. 1 v příloze s panem Janem Macháčem. Obnovu lesních porostů výsadbou je možné zajistit dobrovolníky, kteří se jistě rádi budou podílet na zachování tak krásné krajiny, jakou České Švýcarsko je. Tento projekt by byl možný zajistit pomocí ostatních aktérů regionálního rozvoje v regionu a pomocí obcí. Dále by bylo vhodné zapojit i starší děti ze základních či středních škol, které by za odborného dohledu mohly sázet stromy a zároveň by si uvědomily, v jakém stavu se lesy nachází a jak je třeba přírodu chránit.

4.6. Analýza činnosti České Švýcarsko o.p.s. v období 2005–2020

České Švýcarsko o.p.s. je obecně prospěšná společnost zřízená za účelem rozvoje regionu České Švýcarsko s podporou šetrného cestovního ruchu a přeshraniční spolupráce, jejímž posláním je ochrana přírodních a kulturních hodnot, tvorba a realizace regionálních projektů, propagace a v neposlední řadě vzdělávání a osvěta v různých směrech. Z toho důvodu je jedním z nejvýznamnějších aktérů sociálního a ekonomického rozvoje regionu České Švýcarsko. Pro splnění účelu této bakalářské práce, která pojednává právě o sociálním a ekonomickém rozvoji tohoto regionu, byly zkoumány výroční zprávy obecně prospěšné

společnosti České Švýcarsko o.p.s. pro analýzu činnosti v tomto směru. Součástí výzkumu projektů byl rozhovor s představiteli České Švýcarsko o.p.s. Nedílnou součástí analýzy činnosti byla také osobní návštěva Domu Českého Švýcarska, který je sám o sobě velkým a velice významným projektem, kterému je část této bakalářské práce věnována. V rámci návštěvy Domu Českého Švýcarska v Krásné Lípě poskytl polostandardizovaný rozhovor pan Tomáš Adamov – viz rozhovor č. 2 v příloze, který je obchodním manažerem České Švýcarsko o.p.s. Prohlídka byla velice přínosná a jak je již výše zmíněno, otevření Domu Českého Švýcarska jako vzdělávacího a poznávacího střediska s informačním centrem v jednom, je jedním z důležitých milníků v dějinách nejen Národního parku, ale i celého turistického regionu – viz rozhovor.

Obrázek 17: Dům Českého Švýcarska v Krásné Lípě

Zdroj: vlastní fotografie

České Švýcarsko o.p.s. se zaměřovala zpočátku především na cestovní ruch a dění kolem něj. Byla prvním provozovatelem turistických infocenter v regionu a prvním propagátorem regionu jako cíle cestovního ruchu. Ještě před zhruba dvaceti lety, byl tento region turisticky méně známý, což bylo znát na počtu návštěvníků i počtu ubytovacích kapacit.

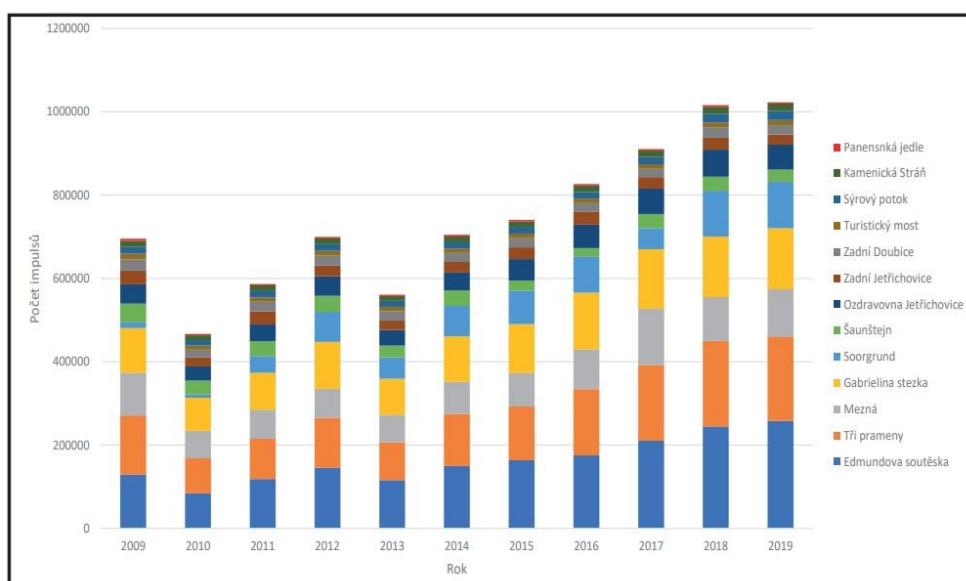
Graf 7 - Vývoj počtu návštěvníků infocenter České Švýcarsko, o.p.s.

Zdroj: České Švýcarsko, o.p.s., 2021

V grafu můžeme vidět nárůst návštěvnosti turistických infocenter, který je skokový především v roce 2009 a 2010. Jedná se o návštěvnost infocenter, avšak počet návštěvníků celé turistické oblasti je mnohonásobně vyšší. V důsledku medializace a propagace regionu však prudce vzrostla nejen návštěvnost, ale i nároky na management. Společnost České Švýcarsko, o.p.s. se rozšiřovala, nabírala zaměstnance, posílila marketing a strategie dalšího rozvoje. Celkovou návštěvnost v regionu však ovlivnily povodně v roce 2010 a v roce 2013, kdy se čekal další vzrůst – viz rozhovor č. 2 v příloze s panem Tomášem Adamovem, avšak v důsledku přírodní katastrofy v podobě stoleté vody a dále světové hospodářské krize, se tak nestalo. Očekávaný vrůst návštěvnosti přišel v roce 2014 a celkový rostoucí trend trvá až do současné doby.

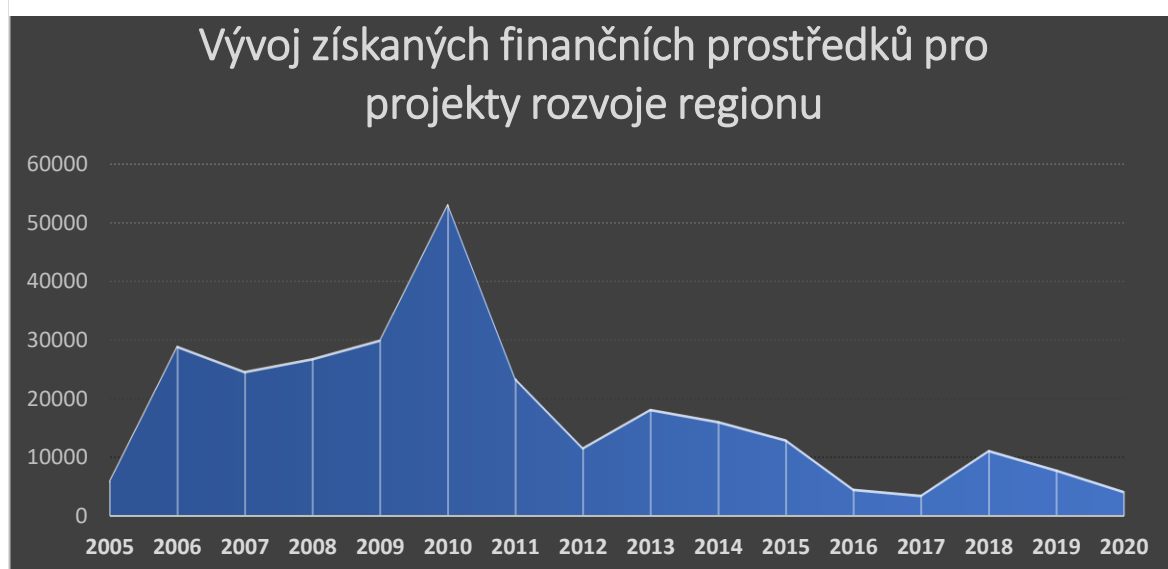
Graf 8: Návštěvnost v Českém Švýcarsku dle monitoringu

Zdroj: Časopis Ochrana přírody, 2019

S rozvojem cestovního ruchu díky cílené kampani České Švýcarsko, o.p.s. nastal v regionu turistický „boom,, který má pozitivní dopad na sociálně-ekonomický rozvoj a příjmy regionu, jelikož cestovní ruch je zde významným zdrojem příjmů místních obyvatel a pozitivně tak přispívá k celkovému sociálně - ekonomickému rozvoji území. V roce 2006, tedy po pěti letech vzniku společnosti, bylo založeno Rozvojové a poradenské centrum a České Švýcarsko, o.p.s. se tak stává významným aktérem regionálního rozvoje a poskytuje konzultace a žádosti o dotace pro své klienty, což zobrazuje následující graf.

Graf 9: Vývoj objemu získaných finančních prostředků pro rozvoj regionu

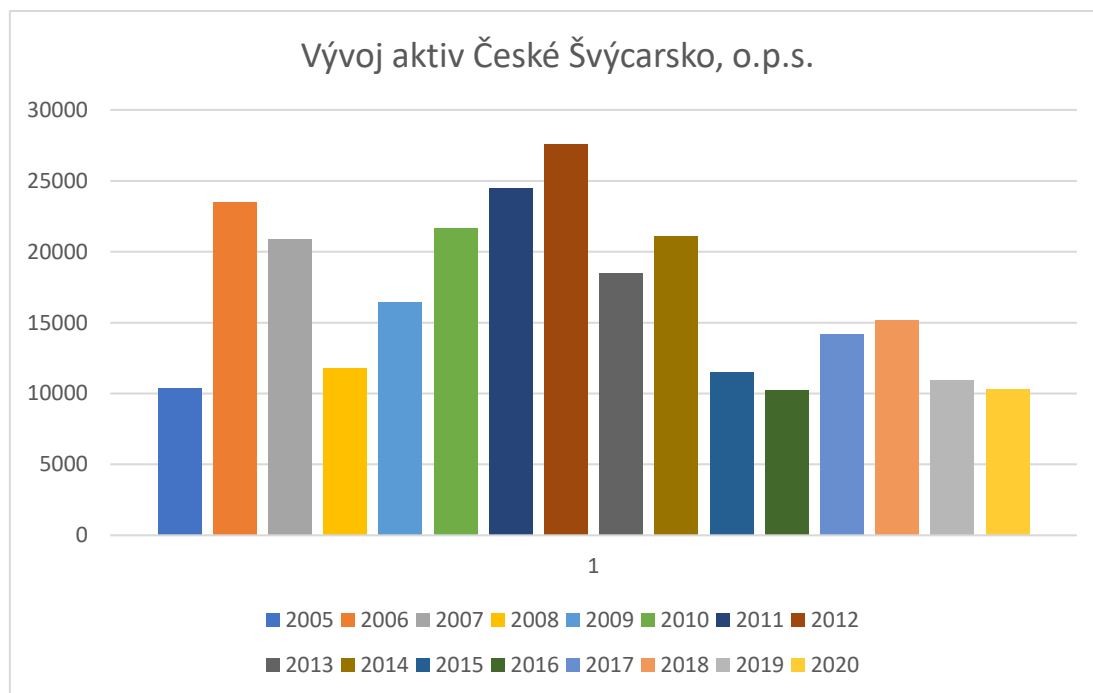
Zdroj: České Švýcarsko, o.p.s., 2020

První projektové období 2007 – 2013 bylo velice úspěšné a přestože bylo v této oblasti dosaženo v posledních letech značného pokroku (etablování společnosti České Švýcarsko o.p.s na poli cestovního ruchu, její jmenování destinační agenturou Ústeckého kraje, založení destinačního fondu), financování rozvojových aktivit je z velké části závislé na jednorázových dotacích. Nejde tedy o předvídatelné a stabilní financování. Koncepce rozvoje cestovního ruchu uvádí, že velkou hrozbou pro financování rozvoje cestovního ruchu je útlum národních i evropských dotací a snižování veřejných rozpočtů v důsledku dluhové a hospodářské krize, což tento graf dokládá. V roce 2012 došlo k propadu objemu prostředků získaných z Evropské unie a celkově projektové období 2014 – 2020 bylo co do objemu získaných prostředků slabší.

Zdroj: Koncepce rozvoje cestovního ruchu v destinaci České Švýcarsko do r. 2020

Ze zkoumání účetních závěrek společnosti vyplývá, že se potvrzuje obava ohledně nestabilního financování, o čemž vypovídají kolísavá aktiva společnosti, zejména v oblastech nároků na dotace – viz výroční zprávy. Vývoj aktiv zobrazuje následující graf.

Graf 10: Vývoj aktiv České Švýcarsko, o.p.s.

Zdroj: České Švýcarsko, o.p.s., 2021 – vlastní zpracování

Z výročních zpráv byly vybrány následující projekty různých charakterů, aby bylo zřejmé spektrum zaměření a bylo tak lépe pochopitelné, proč a jaké řešení či další postup bude navržen. Na základě analýzy výročních zpráv společnosti bude doporučeno další směřování budoucích investic, zaměření projektů i samotné společnosti.

Z hlediska **rozvoje dopravy** je významným projektem zahájení zkušebního víkendového provozu autobusové turistické linky na trase Varnsdorf – Jiřetín – Krásna Lípa – Kyjov – Doubice – Jetřichovice. Po šedesáti letech se tak stalo České Švýcarsko dostupné autobusem pro místní i návštěvníky, kteří chtějí poznat všechny turistické cíle vně i uvnitř národního parku. V průběhu následujících let byl zaveden tzv. **Zelený autobus**, jenž zajistil veřejnosti nejen dostupnost této oblasti, ale i minimálně zatěžuje životní prostředí a současně přispívá k omezení automobilové dopravy v Národním parku České Švýcarsko. V rámci zlepšení stavu lesních ekosystémů a péče o les probíhá v úzké spolupráci se Správou Národního parku České Švýcarsko. V září 2005 se uskutečnila studijní cesta pro zaměstnance Lesní správy Národního parku České Švýcarsko do Bavorska a Horního Rakouska, přičemž smyslem této

exkurze bylo získání nových zkušeností s **hospodařením v lesích** na územích s velkoplošnou ochranou. Součástí studijní cesty byly i dva specializované semináře. Potřebu koordinovaného a koncepčního přístupu k rozvoji turistiky pomohla řešit **Koncepce rozvoje cestovního ruchu v Českém Švýcarsku**, jejíž zpracování iniciovala právě České Švýcarsko o.p.s.. Koncepce je strategický dokument, ve kterém byl podrobně zanalyzován potenciál území Českého Švýcarska z hlediska cestovního ruchu, jsou zde pojmenovány hlavní problémy bránící rozvoji a následně navrženy možnosti. Hlavním cílem bylo navrhnout a podporovat takové formy cestovního ruchu, které budou dlouhodobě nejenom ekonomicky životaschopné, ale i ekologicky únosné. V roce 2006 byla připravena **Propagační a informační kampaň**, která přispěla ke zvýšení povědomí o regionu Českého Švýcarska jako o turisticky velmi atraktivní oblasti, a napomohla tak k jeho větší konkurenceschopnosti, která je značná počtem návštěvníků za poslední léta. Na realizaci těchto aktivit získala OPS v roce 2005 finanční prostředky prostřednictvím projektu České Švýcarsko – Propagační a informační kampaň 2006 ze strukturálních fondů Evropské unie – Společného regionálního operačního programu. V rámci tohoto projektu jsou dokončeny další výstupy na podporu rozvoje šetrné turistiky a zvýšení povědomí o tomto regionu, jako např. marketingová značka regionu, řada turistických suvenýrů, videofilm o Českém Švýcarsku a další. Projekty na ochranu kulturních památek, tedy **Ochrana kulturních hodnot** se zaměřuje na záchranu jedinečného kulturního dědictví tohoto regionu – lidové architektury Českého Švýcarska. Prvním konkrétním krokem byla pasportizace podstávkových domů v devíti obcích ležících v okolí národního parku, jež má především sloužit potřebám těchto obcí, Správy Národního parku České Švýcarsko, Národního památkového ústavu v Ústí nad Labem a dalších institucí. Výstupy z databáze byly v roce 2005 využity k vydání souhrnného katalogu s názvem Podstávkové domy Českého Švýcarska. V roce 2006 vydala společnost České Švýcarsko o.p.s. obrazovou publikaci Lidové památky Českého Švýcarska, která poprvé v historii komplexněji představila lidovou architekturu jako unikátní kulturní dědictví tohoto regionu.

Zvýšit povědomí o tématu **udržitelného rozvoje**, zlepšit informovanost v oblasti environmentální problematiky, podpořit rozvoj v oblasti služeb a podnikání zvyšovaným kalifý káče pracovní síly v souladu s principy udržitelného rozvoje jsou cíle projektu Informačně-vzdělávací systém v chráněných územích Českého Švýcarska v roce 2006, kterým je naplňována strategie OPS ve vzdělávání a osvětě s environmentálním rozměrem.

(Zdroj: České Švýcarsko, o.p.s., 2005)

Pro ucelenější představu o činnosti **rozvojového centra České Švýcarsko o.p.s.**, byly získány z výroční zprávy roku 2006 informace, kde je uvedeno, že během roku 2006 poskytlo 75 konzultací, zpracovalo 15 projektů, zažádalo celkem o 32 milionů Kč, získalo 6 milionů Kč pro rozvoj regionu a dále vytvořilo 80 projektových záměrů pro období 2007 – 2013.

Koordinace činností je směřována od roku 2007 také k **celoživotnímu vzdělávání**, kde byly zorganizovány tři akreditované kurzy na témata Euromanažerka pro cestovní ruch, Pracovník informačních center a cestovních kanceláří a Pracovník regionální turistiky v chráněných územích. V roce 2007 byly uskutečněny tři jednodenní školení pro zájmové skupiny na témata Podnikatelský plán, Právní minimum a Vedení týmu, byly uskutečněny tři semináře pro veřejnost na témata Bioodpady, zelené bydlení a Prožitková pedagogika.

Z investičních akcí v rámci projektu „**Integrovaný management ekosystémů v severních Čechách**“, financovaného z prostředků Světového fondu životního prostředí (GEF) prostřednictvím Rozvojového programu OSN (UNDP), bylo v roce 2007 realizováno následujících 5 investičních akcí, a to rekonstrukce vodního díla Tři prameny v Národním parku České Švýcarsko (v katastru obce Hřensko), kořenová čistírna v obci Srbska Kamenice, kořenová čistírna odpadních vod v části obce Vlčí Hora, obnova turistické cesty v obci Jetřichovice a obnova turistické cesty a mostku v obci Chřibská.

České Švýcarsko o.p.s. se aktivně věnovala také tématu **Ekologické poradenství**, kde v rámci projektu „Udržitelná spotřeba v ČŠ“ uspořádala celkem 30 témat, 240 vzdělávacích hodin a 4 semináře pro spotřebitele, v letech 2007–2008 začal provoz tří eko koutků v informačních střediscích.

V roce 2007 bylo poprvé v novodobé historii zprostředkováno celoroční víkendové **spojení přímými vlaky** z Krásné Lípy do Zahrad, Brtníků a Mikulášovic a byla vydána bezplatná brožura jízdních řadů pro přeshraniční území v počtu 5 000 ks, která byla distribuována informačními středisky a v hotelech v Česku i Saskem Švýcarsku.

V roce 2007 byl zrealizován **Dům Českého Švýcarska**, kde je OPS je partnerem v rámci projektu Centrum Národního parku České Švýcarsko I – největšího investičního projektu v regionu, jehož nositelem je město Krásna Lípa. Interaktivní expozice umožňuje nahlédnout do nejskrytějších zákoutí místní přírody a dozvědět se něco o historii a kulturních hodnotách tohoto jedinečného území, součástí výstavy rozmístěné ve dvou patrech jsou interaktivní exponáty a také panoramatická troj-projekce znázorňující zrození krajiny. Součástí je malý kinosál, kde se promítá projekce dvacetiminutového emotivního filmu "Krajina tajemství"

doprovázeného charismatickým výkladem herců Františka Němce a Vladimíra Dlouhého, kteří byli s Českým Švýcarskem spjati jako chalupáři.

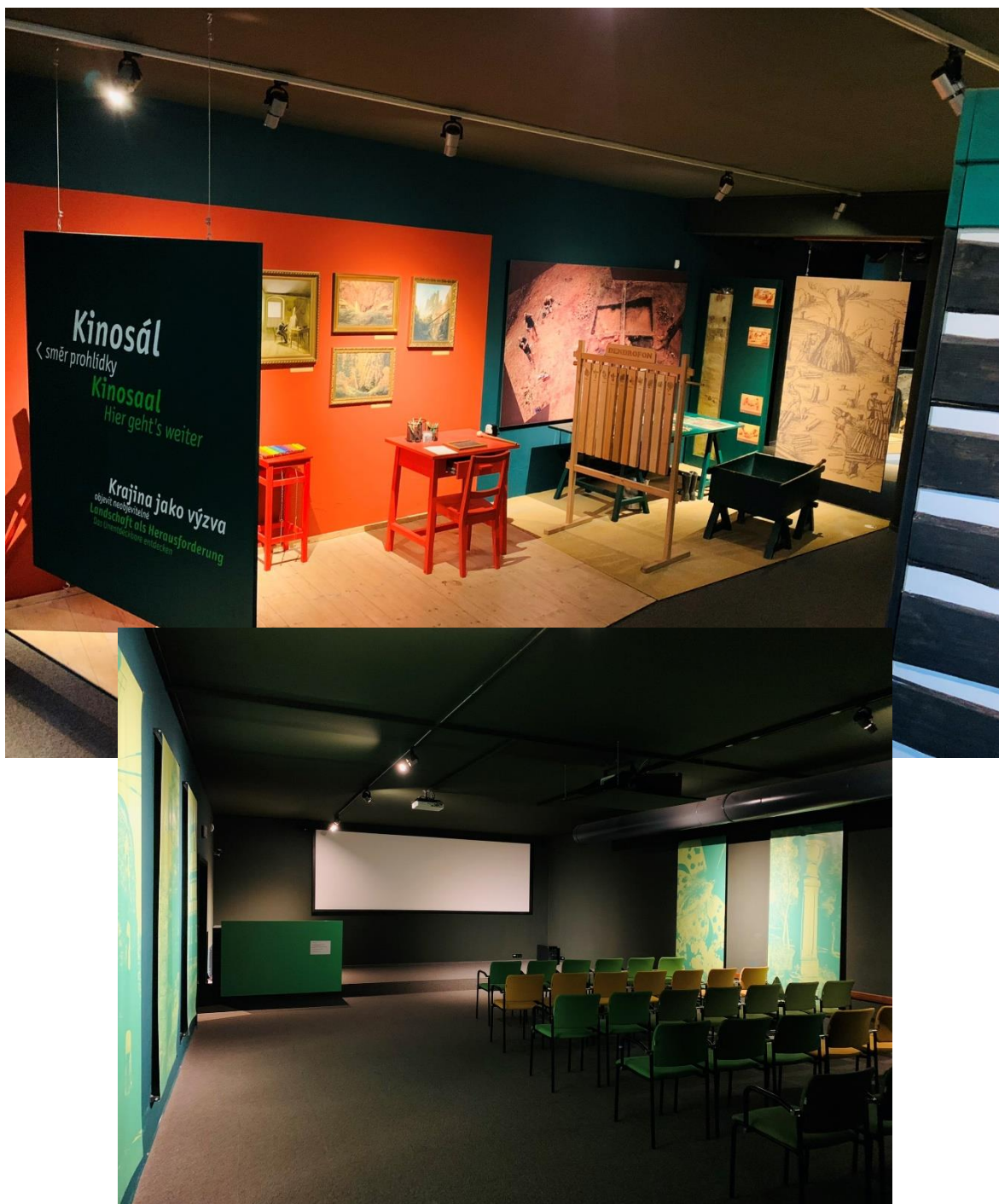
Obrázek 18 - Ukázka expozice domu Českého Švýcarska

Zdroj: vlastní fotografie

Dům Českého Švýcarska je z hlediska regionálního i sociálního rozvoje ojedinělým a přínosným projektem, který poskytuje moderní zázemí návštěvníkům i místním obyvatelům a dále nabízí i informační středisko, internetovou kavárnu, moderní vzdělávací prostory a ubytovací kapacity pro lektory a partnery.

Obrázek 19: Kinosál - Dům Českého Švýcarska

Zdroj: Vlastní fotografie

V roce 2007 od září do konce roku se v učebnách Domu Českého Švýcarska uskutečnilo 389 hodin výuky, kterou prošlo 813 osob. Od října do prosince 2007 navštívilo Informační středisko Domu Českého Švýcarska v jeho začátcích 14 541 lidí, z toho 1 208 lidí expozici.

(České Švýcarsko o.p.s., 2006, 2007)

V roce 2008 bylo diskutováno a jednáno o aktivitách směřujících k zápisu regionu na přírodní **Seznam Světového dědictví UNESCO** a byla dokončena a veřejně projednána tzv. impaktivá studie, která posuzuje přínosy a rizika tohoto zápisu.

V roce 2008 došlo k významné události **založení Destinačního fondu Českého Švýcarska**, který je založen na partnerství místních podnikatelů, obcí, krajské samosprávy a správ chráněných území, a to s cílem rozvíjet cestovní ruch v regionu šetrnou formou, společně a se sdílenými náklady a odpovědnostmi. V době založení v říjnu 2008 měl fond 62 členů, březnu 2009 již 65 a je považován za jeden z pilířů úspěšného rozvoje cestovního ruchu v tomto regionu. Založením Destinačního fondu České Švýcarsko dochází k společné propagaci celého regionu - katalogy ubytování, prezentace na veletrzích cestovního ruchu, webová prezentace apod., dále k regionální turistické dopravě turistickými autobusy a vlaky. Vznikají **regionální produkty a tematické turistické nabídky**.

Nejen v roce 2009 navázala OPS spolupráci v rámci ochrany přírody v regionu se společností Škoda Auto a. s., která realizuje projekt Za každé prodané auto v ČR jeden zasazený strom. Díky tomuto programu mohlo být v lesích Národního parku České Švýcarsko vysazeno více než 15 000 sazenic původních druhů stromů. Spolupráce se stala již tradicí a akce je realizována každý rok až do současného roku 2020.

V letech 2009–2011 probíhala díky České Švýcarsko o.p.s. kompletní výměna informačních turistických tabulí v regionu, a to v jednotném designu, který by měl návštěvníkům představit nejvýznamnější místní pamětihodnosti a přírodní památky.

Každoročně se České Švýcarsko o.p.s. účastní prezentačních akcí, přičemž v roce 2009 to byly 4 výstavy v Galerii Továrna, dále byl region prezentován v rámci akce nazvané Týden Českého Švýcarska v Praze konané v informačním středisku CzechTourism na Staroměstském náměstí, které navštívilo celkem více než 3 500 – především zahraničních – turistů.

Na ministerstvu pro místní rozvoj v Praze uspořádala OPS tiskovou konferenci u příležitosti **získání titulu EDEN – evropská excelentní destinace**, které se zúčastnilo 34 novinářů.

Co se týče publicity, rok 2009 byl výrazný a v průběhu letní turistické sezony bylo České Švýcarsko hojně zmiňováno v českých i zahraničních médiích – informaci o úspěchu v soutěži Eden i New 7 Wonder of Nature přinesla např. ČT 1, ČT 24, TV Nova, TV Prima, ČR, MF Dnes nebo dokonce The New York Times.

V průběhu let 2009 a 2010 byla realizována výstavba **Naučného areálu Českého Švýcarska**, který je při Základní škole v Krásné Lípě otevřen široké veřejnosti. V naučném

areálu si děti mohou vyzkoušet 4 m vysoký dřevěný skalní hrádek s přístupovým mostkem, labyrint z živých habrů obecných, zvěrokruh 9 chráněných zástupců fauny Českého Švýcarska (dřevěné sochy v nadživotní velikosti) a zastřešeny altán s dřevěnými stoly a kapacitou 30 míst k sezení. V tomto období byl také úspěšně dokončen roční projekt zaměřený na **environmentální vzdělávání**, výchovu a osvětu, o celkovém finančním objemu 3 mil. korun. V rámci projektu bylo uskutečněno 20 EVVO programů s proškolením celkem 669 účastníků, 10 průvodcových okruhů pro 550 účastníků, 10 osvětových akcí pro veřejnost, 8 osvětových výstav, byla vydána publikace Průvodce expozici Českého Švýcarska v nákladu 1 200 ks a v neposlední řadě bylo poskytnuto 105 konzultací v rámci dotačního poradenství.

V roce 2010–2011 probíhala přeshraniční spolupráce dvou projektů na podporu rozvoje EVVO a přeshraniční spolupráci, v jejichž rámci se konal cestovatelský eko-festival Sedm divů, jehož 18 cestopisných přednášek a 10 různorodých akcí v doprovodném programu navštívilo celkem 210 účastníků.

Fotografický workshop se stal v průběhu let již tradičním a je jednou z pravidelných akcí pro veřejnost. Pro začátečníky i pokročilé tak bylo uspořádáno 10 fotografických workshopů vedených profesionálními fotografy na téma krajina, zvířata a úprava fotografie. Tento workshop získal cenné druhé místo v soutěži Kudy z nudy agentury CzechTourism.

Turisticky region České Švýcarsko získal v roce 2010 titul **Znovu objevená turistická destinace**, a to v rámci Gala Awards Česka republika – To letí! které vyhlásila agentura CzechTourism v rámci kampaně „To letí!“.

Z hlediska péče o kulturní památky bylo v rámci projektu Naslouchejte hlasu venkova v průběhu několika let opraveny křížky a skalní výklenkové kaple v Dolní Poustevně, Dolním Žlebu, Doubici, Chříbské, Hřensku, Janově, Jetřichovicích, Krásné Lípě, Mikulášovicích, Růžové a Starých Křečanech. Opravena byla kaple Panny Marie Karmelské ve Vlči Hoře a vyletní a poutní místo Bratrsky oltář u České Kamenice. Projekt obnovy vybraných drobných sakrálních památek v regionu Českého Švýcarska začal v roce 2009. Celkem bylo opraveno 27 objektů ve 12 obcích. Celková výše investice z prostředků Evropské unie dosáhla 3,4 milionů korun a byla určena na záchranu a renovaci významnějších křížků a skalních výklenkových kaplí v Českém Švýcarsku.

Dále se ve stejném období 2010–2011 OPS zapojila do nadnárodního **projektu THETRIS**, zaměřeného na společné analýzy místního kulturního dědictví s cílem vytvořit společnou

strategii ochrany lokálních historických kostelů a sakrálních památek a prezentovat nově vytvořené regionální církevní trasy (trasy kostelů).

Zdroj: České Švýcarsko o.p.s., 2010, 2011

Od roku 2011 byl pak projekt THETRIS, zaměřený na **lokální církevní památky** realizován.

S jedenácti evropskými partnery jsme vypracovali společné analýzy místního kulturního dědictví a vytvořili regionální církevní trasy (trasy kostelů). Vzájemně sdílíme inovativní strategie rozvoje kulturního dědictví. Připravujeme společnou strategii rozvoje regionů s využitím lokálních historických kostelů a souvisejících sakrálních památek.

Zdroj: České Švýcarsko o.p.s., 2011

Destinační management se podílel na **zprovoznění vlakové trati Dráha národního parku Děčín – Bad Schandau – Sebnitz – Rumburk/Krásná Lípa**, čímž bylo zajištěno propojení Národního parku České Švýcarsko se Saským Švýcarskem. Zájem veřejnosti překonal očekávání.

V roce 2012 byla ve spolupráci se správami národních parků České Švýcarsko a Saské Švýcarsko vydána mapa Českosaského Švýcarska s jízdními řady v nakladu 21 500 ks - pro turisty zdarma. V rámci zakázky pro město Česka Kamenice byly vytvořeny 2 stezky a 10 nových turistických tras na Českokamenická, přičemž se čtyřmi trasami byli seznámeni aktéři turistického ruchu a veřejnost při výletech s průvodcem. Na objednávku Krajského úřadu Ústeckého kraj ve spolupráci s KČT, Správou NP ČŠ a Správou CHKO LP byl v roce 2012 vytvořen Plán rozvoje turistických tras Českého Švýcarska. Na jeho základě dojde k vyznačení nových turistických cest.

Zdroj: České Švýcarsko o.p.s., 2012

Na základě výše uvedeného **Plánu rozvoje turistických tras Českého Švýcarska** bylo v roce 2013 zajištěno vyznačení nových turistických cest (Srbska Kamenice – Oleška, Česka Kamenice – Pusty zámek – Liská, Vápenka – Karlova výšina) a na dalších se v roce 2013 pracovalo. Nově byla vyznačena takzvaná Lužická spojka (Luž – Šluknov) jako spojovací cesta německé a české Hřebenovky, která byla slavnostně otevřena 9. 11. 2013.

Za zmínku dále stojí úspěch na lednovém veletrhu cestovního ruchu REGIONTOUR 2013, který se koná tradičně v Brně, kde se vítězem kategorie Nejlepší turistický produkt stal tým

společnosti České Švýcarsko o.p.s. se svým produktem Českosaské Švýcarsko – To jede! aneb busem, parníkem, vlakem i tramvaji do světa skalních měst.

Z výroční zprávy z roku 2013 je zřejmé, že hlavním zdrojem financování České Švýcarsko o.p.s. v letech 2005 – 2013 jsou evropské a mezinárodní nadace a fondy. Mezi největší dárce patří Evropská unie (Central Europe Programme/ERDF a Cíl 3), Ústecký kraj a další partneři destinačního fondu, dále tuzemské finanční zdroje (RRRS/ROP Severozápad) a státní rozpočet (Ministerstvo životního prostředí, Státní fond životního prostředí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Státní zemědělský intervenční fond) a Nadace ČEZ. Na provoz Domu Českého Švýcarska a informačních středisek přispívají Město Krásná Lípa a Správa národního parku České Švýcarsko. Část příjmů pochází z vedlejší ekonomické činnosti v oblasti poskytování šetrných turistických, poradenských a marketingových služeb a vzdělávání.

Zdroj: České Švýcarsko, o.p.s., 2013

V roce 2014 byl na všech informačních střediscích rozšířen sortiment zboží pro dětské návštěvníky, jako například plyšové hračky, safari-kloboučky, čepice, dále byl zaveden prodej mražených nanuků. Expozice České Švýcarsko – život, tajemství, inspirace byla obohacena o nove zajímavé prvky – dřevěný dendrolog, ekovýchovná přiřazovací kolečka s tematikou zvířat, rostlin a hub, také byla pořízena vitrína, ve které jsou vystavené vycpaniny drobných živočichů vyskytujících se v Českem Švýcarsku (veverka, kaně, ledňáček a jezevec). V dubnu 2014 bylo instalováno zcela nové zařízení v Expozici – sklářství v regionu, jehož součástí je model sklářské pece, veškeré důležité sklářské načiní s možností zhlédnout krátký film na toto téma.

Zdroj: České Švýcarsko, o.p.s., 2014

V roce 2016 probíhala významná akce Úprava nádraží v Děčíně – vytvoření Nádraží národního parku. Dále byl zahájen projekt „Turistika s výhledem“, v rámci kterého byla vytvořena nová přeshraniční marketingová strategie, realizováno marketingové šetření, proběhla celorepubliková marketingová kampaň. V roce 2016 byla vydána celá řada nových propagačních tiskovin a byly upraveny webové stránky. Projekt si klade za cíl především zvýšit hodnotu vnímání značky Českosaské Švýcarsko u široké veřejnosti a tím i zvýšení návštěvnosti regionu. Webového systém a doplňkové moduly byly aktualizovány na nové a bezpečné verze. Byl změněn hosting webu za účelem zvýšení výkonu webu a úspory

nákladů, od roku 2016 fungoval web na virtuálním privátním serveru (VPS), který umožňuje větší kontrolu nad rozdělením výpočetních prostředků a mezipaměti, a tím pádem umožňuje výrazně zrychlení. Zároveň bylo možné zřídit kompletní monitoring webu a došlo k opravě několika komponent webu jako například virtuální stezky.

Během roku 2016 a 2017 bylo připraveno výběrové řízení na **Strategické dokumenty Českosaského Švýcarska**, které má obsahovat následující výstupy - I. Společný marketingový plán/strategie pro udržitelný CR přeshraniční destinace Českosaského Švýcarska na leta 2017–2020, II. Marketingové kvalitativní šetření 2017 a 2019, III. Strategie/koncepce Dráhy národního parku.

V rámci projektu Turistika s výhledem proběhlo v roce 2016 zpracování strategických dokumentů, které zjistila Regionální a rozvojová agentura Ústeckého kraje s těmito klíčovými výstupy - I. Koncepce přeshraničního rozvoje cestovního ruchu (2025), II. Marketingové strategie Českosaského Švýcarska na léta 2017–2020, III. Marketingové kvalitativní šetření 2019, IV. Základní makroekonomické ukazatele regionu. Dále se v roce 2016 podařilo se uskutečnit 12 komerčních samostatných EVVO programů a průvodcových akcí, kterých se zúčastnilo 509 osob (od děti z mateřských školek, přes žáky základních a studenty středních škol až po osoby zralého věku), zrealizovat výtvarnou soutěž Návrat divočiny do Českého Švýcarska, které se zúčastnilo 210 zájemců.

Zdroj: České Švýcarsko, o.p.s., 2016

I v roce 2017 OPS realizovala široké spektrum služeb a programů v oblasti turistiky, marketingu, poskytování informací, dopravy, vzdělávání a osvěty. Nejviditelnější aktivity probíhaly pod marketingovou kampaní „Skutečně zážitky na fotce nenajdete“, v rámci, které celý měsíc září propagovali excelentní turistickou destinaci Českosaské Švýcarsko na 140 billboardech v deseti městech po celé republice, na citylightech na letišti Václava Havla. V Praze a Brně jezdily tramvaje polepené symboly Českosaského Švýcarska, reklamy byly umístěny v metru, ve vlacích Praha – Drážďany, v celostátních médiích i na internetu. Kampaň mohla být uskutečněna díky projektu „Turistika s výhledem“, spolufinancovaného z Evropského fondu pro regionální rozvoj.

V roce 2017 také pokračovala interakce mezi členy Destinačního fondu, kteří přispívají do společného fondu za účelem propagace regionu a úzce kooperují ve společné snaze zlepšovat služby v regionu, posilovat místní ekonomiku a zvyšovat kvalitu života místních obyvatel. Některá hodně exponovaná místa zaznamenala v roce 2017 opět velký počet návštěvníků.

V roce 2017 došlo ke slavnostnímu **otevření nádraží v Děčíně** v rámci akce Úprava nádraží v Děčíně – vytvoření Nádraží národního parku., kdy primátorka města Děčína vysoce ocenila podíl destinačního managementu Českého Švýcarska na zajištění této akce.

Z pohledu ekonomiky společnosti byly hlavním zdrojem financování v roce 2017 stále ještě evropské a mezinárodní nadace a fondy. Mezi největší dárce v r. 2017 patřili Evropská unie (program Cíl 3), Ústecký kraj a další partneři destinačního fondu, dále tuzemské finanční zdroje. Na provoz Domu Českého Švýcarska a informačních středisek přispívají Město Krásná Lípa a Správa národního parku České Švýcarsko. Jako reakci na neustálé se snižující množství dotačních prostředků a současně jejich administrativní náročnost spojenou s velkými riziky začala OPS vyhledávat nové příležitosti pro **posilování finanční soběstačnosti** a stability. Došlo tak k intenzivnější práci s apartmány v Domě Českého Švýcarska, zahájení provozu půjčovny elektrokol, nové průvodcovské služby pro skupiny zahraničních turistů, intenzivnější zpracování německého trhu pro vlastní výrobky (kalendáře, publikace). Stále významnější část příjmů tak pochází z vedlejší ekonomické činnosti v oblasti poskytování turistických, a marketingových služeb, vzdělávání, pronájmu prostor a drobného prodeje. Za tímto účelem byl posílen pracovní tým v oblasti obchodní činnosti.

Od července 2017 byla otevřena již zmíněná **půjčovna elektrokol** na třech infocentrech v Krásné Lípě, Saule a Jetřichovicích. Projekt zahrnuje nasmlouvanou síť dobíjecích stanic pokrývající cele území Českého Švýcarska a některé i na německé straně. S cílem posílení využití kapacit našich čtyř apartmánů byla provedena renovace, zajištěna prezentace na rezervačním webu s denní aktualizací (booking.com) a propagací na dalších turistických serverech (Tripadvisor.com, Holidaycheck.de, Trivago.com).

Zdroj: Národní park České Švýcarsko o.p.s., 2017

V roce 2018 přichází zavedení spolupráce OPS s externími cestovními kancelářemi, které pokrývají poptávku anglicky mluvících zahraničních návštěvníků o průvodcování v oblasti NP Českého Švýcarska.

V průběhu roku 2018 probíhala nadále propagace Českého Švýcarska na sociálních sítích aktivitami na facebooku a instagramu. Postupně byla rozvíjena i spolupráce s influencery. Na facebookovém profilu České Švýcarsko – Excelentní destinace došlo k navýšení počtu fanoušků o 2 048. V rámci instagramu proběhlo i několik podpůrných aktivit.

Zdroj: České Švýcarsko, o.p.s., 2018

V roce 2018 byl spuštěn **nový web**, který byl kompletně přeložen do anglického a německého jazyka. České Švýcarsko o.p.s. dále pokračovala v práci koordinátora regionální značky Českosaské Švýcarsko regionální produkt®. Byli certifikováni další regionální výrobci a poskytovatelé zážitků v regionu Českosaské Švýcarsko s následnou propagací na webu a zajištěním prodejních míst, přičemž prezentace proběhly i v Německu. Současně se v říjnu a listopadu konaly exkurze pro veřejnost za regionálními výrobci Šluknovska a Děčínska. Byla vydána brožura v nákladu 4000 ks s názvem Lesní řemesla v Českém Švýcarsku. Uskutečnilo se **zasedání certifikační komise** na Vlčí Hoře, v prostorách firmy Nobilis Tilia. Celkem bylo ke konci roku 2018 certifikováno 13 regionálních zážitků a 37 regionálních výrobců.

Zdroj: České Švýcarsko, o.p.s., 2018

Z viditelných věcí byl rok 2019 zarámován dvěma nejoblíbenějšími publikacemi. V květnu byly vydány „**Zážitky v Českosaském Švýcarsku 2019-2020**“, kde lze nalézt přes 50 stran tipů na výlety, zážitky a jiných regionálních zajímavostí. V oblasti šetrné turistiky byly ukončeny projekty „**Rozvoj přeshraničního cestovního ruchu** s využitím dálkových tras v Českosaském Švýcarsku“ a „Turistika s výhledem / Tourismus mit Weitblick“ a zahájeny práce na projektu „Studie potřeb obcí v regionu Národního parku České Švýcarsko v oblasti ochrany životního prostředí“, financovaném z Národního programu životního prostředí za podpory Státního fondu životního prostředí.

V roce 2019 jsou významným příjmem ubytovací služby v Domě Českého Švýcarska, průvodcovská činnost pro veřejnost a školy (environmentální výchova) a prodejní aktivity v regionu (prodeje kalendáře) a v informačních střediscích včetně vstupného do expozice. Je zde zřejmý vývoj v čase z hlediska změny charakteru činnosti, přičemž v posledních letech se OPS zcela správně přizpůsobila situaci a začala obstarávat vlastní zdroje finančního krytí. Do září 2019 koordinovala OPS regionální značku Českosaské Švýcarsko regionální produkt®, přičemž v roce 2019 prodloužil certifikaci 6 výrobkům a 7 zážitkům a propagovala regionální výrobce a poskytovatele zážitků v regionu Českosaské Švýcarsko na webu i se zajištěním prodejních míst. Tuto koordinaci převzala od října 2019 MAS Český Sever.

České Švýcarsko, o.p.s. je aktivně zapojena do celonárodního produktu Skalní města (Broumovsko, Český ráj, České Švýcarsko). Celou aktivitu řídí destinační společnost Broumovsko. OPS se také v roce 2019 podílela na vzniku destinačního fondu Lužických

hor, zpracování image brožury a propojení nabídky obou regionů, a to tak, že v sezonách 2018 a 2019 byla infocentra od Tisé přes Jetřichovice až po Nový Bor a Jablonné v Podještědí zásobena informačními materiály z obou destinací.

Renovace expozice Českého Švýcarska v prosinci 2019 zajistila nové dotykové obrazovky, výměnu starých provozních jednotek za nové, spolehlivější a řídicí systém, který by měl odstranit časté problémy s funkčností expozice.

Zdroj: České Švýcarsko, o.p.s., 2019

Z hlediska tématu této bakalářské práce Sociální a ekonomický rozvoj regionu České Švýcarsko, lze do konce roku 2019 obecně mluvit o plynulém, rostoucím progresu celé oblasti, jak je z předchozího textu jistě patrné. V roce 2020 zásadním způsobem ovlivnil činnost OPS Koronavirus, který i nadále ještě bude zasahovat do aktivit obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko až do roku 2022. V roce 2020 tak nezbylo nic jiného než aktivně rozvíjet online prodej a opět se přizpůsobit situaci na trhu a ohledně cestovního ruchu. České Švýcarsko, o.p.s. vybuďovala **nový e-shop** s regionálními výrobky i novými vlastními produkty. Příznivému vývoji však nenapomáhá ani **kůrovcová kalamita**, která v roce 2019 nabrala na obrátkách. Z hlediska cestovního ruchu to znamená, že některé turistické trasy jsou uzavírány, struktura lesa se rozpadá a vznikají tak velkoplošné holiny o výměře mnoha hektarů, což je i na pohled velmi skličující.

Na začátku roku 2020 byl prezentován dokument **Studie potřeb obcí regionu Národního parku České Švýcarsko** v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje obcí, který shrnuje potřeby obcí v oblasti ochrany životního prostředí a navrhuje možná řešení i způsoby financování těchto aktivit.

Dále byla rozpracována nová **kategorizace destinačního fondu**, která vstoupí v platnost v roce 2021. U soukromých subjektů nově vznikají 3 úrovně s rozdílnou výší členských příspěvků a adekvátním plněním. U všech typů členství se také uvažuje inflace.

Pro rok 2021 byly projednány a potvrzeny nové výletní vlaky, kde zásadním počinem je vlak T10 (KŽC) **Lužickohorský rychlík Praha – Bezděz – Nový Bor - Jedlová – Krásná Lípa – Mikulášovice** a T9 (Trilex) **Liberec – Varnsdorf – Krásná Lípa – Mikulášovice**, které mají veliký turistický význam i z hlediska koncentrace návštěvníků mimo hlavní nejfrekventovanější cíle samotného Národního parku – viz rozhovor č. 2 s panem Tomášem Adamovem.

Bohužel spolupráce se Saským Švýcarskem a Horní Lužicí se vzhledem k uzavření hranic na jaře 2020 velmi zpomalila a řada akcí se vůbec nekonala.

Jak již bylo zmíněno, rok 2020 velmi ovlivnil Covid – 19 a v souvislosti s ním i vládní opatření. OPS tedy vyvíjela činnosti, které daná situace umožňovala a kompletně změnila přístup k sociálním sítím. Díky novému layoutu a změně strategie a struktury feedu ve 2. polovině roku dosáhla nárůstů zapojení uživatelů o desítky procent. Zvýšila produkci vlastního obsahu a přidala příspěvky typu social proof. Byla také připravena strategie na další 2 roky, která zahrnuje zvýšení populárně-naučného obsahu, interakce s uživateli, využití vlastního obsahu, tvorbu videí i fotografií namísto crosspostingu a také využití obsahu generovaného uživateli.

Co se týče informačních a komunikačních technologií, v roce 2020 byla zahájena příprava dvou nových komunikačních kanálů, a to Blogu Českého Švýcarska a regionálního podcastu Obrysy Českého Švýcarska. Spuštění je plánováno na březen 2021. Blog i podcast mají za cíl oslovit nové cílové skupiny a prezentovat region v novém světle.

Změna nastala také ve financování, kde hlavním zdrojem byly v roce 2020 tuzemské finanční zdroje. Mezi největší podporovatele v r. 2020 patřily Ústecký kraj, Město Krásná Lípa, Správa národního parku a členové destinačního fondu Českého Švýcarska.

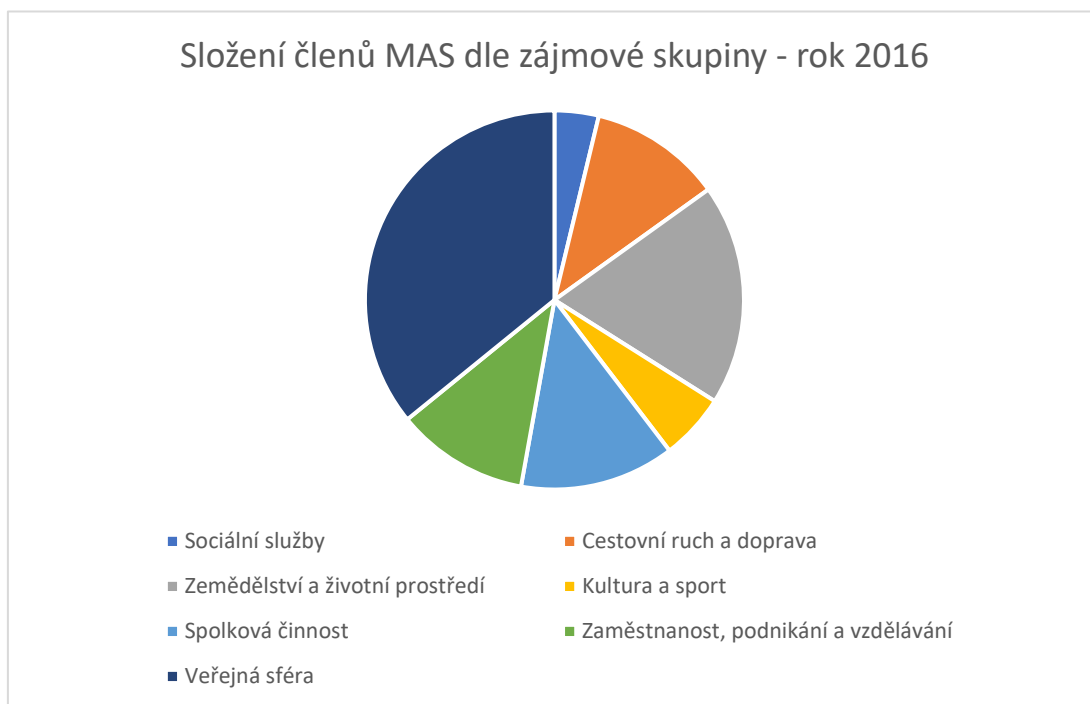
Zdroj: České Švýcarsko, o.p.s., 2020

4.7. Analýza činnosti MAS Český Sever

Dalším významným činitelem, který se podílí na ekonomickém i sociálním rozvoji regionu České Švýcarsko, je bezpochyby MAS Český Sever, která se v roce 2015 přejmenovala z MAS Šluknovsko. Na základě rozhovoru s hlavní představitelkou Ing. Evou Hamplovou – viz příloha, která stála již u zrodu této místní akční skupiny (nejprve jako občanského sdružení) je nutné zmínit, že působnost MAS Šluknovsko ve svých počátcích působila pouze ve Šluknovském výběžku. Postupným získáváním členů a tím i rozšiřování své působnosti, které je vidět na mapě níže začala MAS Český Sever podporovat rozvoj regionu získáváním dotací od srpna 2009 – viz rozhovor č. 3 v příloze s Ing. Hamplovou, kdy do ledna 2014 podpořila 101 žádostí o dotaci z finančních prostředků Programu rozvoje venkova ČR – IV. Osa programu LEADER s celkovou výší dotace 30,5 mil. Kč. Pro základní představu o rozvoji a progresu této MAS můžeme již zde v úvodu uvést informaci z dotačního

zpravodaje, že v pětiletém období 2015 – 2020 se jednalo o podporu 250 projektů s přínosem 220 mil. Kč do regionu. MAS Český Sever je neziskovou organizací, sdružující fyzické a právnické osoby na území své působnosti. Spolek původně občanské sdružení vznikl v roce 2004 jako reakce na přistoupení České republiky k rozšiřování principů iniciativy LEADER+ založením národního programu LEADER ČR, určeného na využití prostředků z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) v období 2007 – 2013, resp. 2014 – 2020. Mezi hlavní priority patří zvyšování podílu cestovního ruchu na hospodářství území MAS, rozvoj přeshraniční spolupráce, uchování a rozvoj místních tradic, podpora spolkových aktivit, využití volného času, zvýšení zaměstnanosti obyvatel regionu, informace a komunikace, vzdělávání, ochrana životního prostředí a údržba krajiny.

Graf 11: Složení členů MAS dle zájmové skupiny

Zdroj: MAS Český Sever, vlastní zpracování

Obrázek 20: Působnost MAS Český Sever

Zdroj: MAS Český Sever, 2021

Jak již bylo zmíněno, do roku 2009 fungovala dnešní MAS jako občanské sdružení a postupně se formovala do dnešní podoby a aktivity. První projekty přišly na řadu v roce 2009 – viz rozhovor č. 3 v příloze s Ing. Hamlovou, kde je dostupný z výroční zprávy roku 2014 tento přehled získaných dotací a rozdělení podle Fiche. Fiche opatření (dále jen Fiche) je stručný popis navržených opatření stanovených MAS v souladu se SPL. Fiche vymezuje oblast podpory pro konečné žadatele v rámci opatření IV.1.2. Realizace místní rozvojové strategie. Cíl jednotlivé Fiche musí být přiřazen k cíli/cílům jednoho z opatření/podopatření PRV, která mohou být přes osu IV realizována. Toto opatření je označeno jako hlavní. V rámci jedné Fiche je možné sloučit více opatření/podopatření PRV, a to maximálně tří. Tato

kombinace opatření/podopatření může být provedena pouze za účelem pomoci při naplňování priorit nebo cílů SPL.

Tabulka 5 - Dělení cílových alokací finančních zdrojů dle fiche

fiche	opatření	název fiche
1	I.1.1.1	Modernizace stávajících zemědělských podniků
3	III.1.1	Diverzifikace činností zemědělských podniků
4	III.1.2	Zakládání mikropodniků a jejich rozvoj
5	III.1.3.2	Ubytování a sport
6	III.2.2	Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova
7	III.2.1.2	Občanské vybavení a služby
8	III.3.1	Vzdělávání a informace
9	III.2.1.1	Obnova a rozvoj vesnic
10	III.1.3.1	Rozhledny, pěší trasy, vinařské stezky, hippostezky a další tematické stezky

Zdroj: MAS Český Sever 2014

Rekapitulace 11 výzev MAS k předkládání žádostí o dotaci z Programu rozvoje venkova ČR – osa IV Leader v období 2009 -2014 a schválené výše dotací:

Tabulka 6: Rozdělené dotace MAS dle výzev

výzva	rozdělená dotace
1	557 700
2	3 584 110
3	939 138
4	122 544
5	2 595 236
6	3 448 629
7	4 010 181
8	3 153 363
9	5 655 701
10	3 516 526
11	2 933 534
	30 516 662

Tabulka 7: Rozdělené dotace MAS dle fiche

fiche	rozdělená dotace
fiche 1	6 714 086
fiche 3	750 000
fiche 4	1 826 508
fiche 5	3 302 368
fiche 6	5 015 073
fiche 7	5 774 276
fiche 8	931 220
fiche 9	5 244 845
fiche 10	958 286
	30 516 662

Zdroj: MAS Český Sever, 2014

Od roku 2012 se realizoval významný projekt na podporu sociálního i ekonomického rozvoje v objemu 6 mil. Kč s názvem **Poradenské centrum Střelnice CZ.1.04/2.1.01/91.00198** s hlavní prioritou podpory zaměstnanosti v regionu. Hlavním cílem projektu je **zvýšit zaměstnatelnost** dlouhodobě nezaměstnaných osob, uchazečů vedených v evidenci ÚP déle než 5 měsíců s využitím nástrojů APZ a cílenou individuální podporou (motivace, bilanční diagnostika, pracovní poradenství, zvyšování profesních dovedností rekvalifikacemi, vytváření nových pracovních míst u zaměstnavatelů podpořených mzdovým příspěvkem) Partnerem projektu je občanské sdružení CEDR – komunitní centrum. Jeho pracovní poradce bude v regionu dlouhodobě nezaměstnaným osobám poskytovat poradenství pro oblast trhu práce. V roce 2013 se uskutečnil Mezinárodní projekt spolupráce „Z Oponic až na Tolštejn“, jehož hlavní prioritou byl **rozvoj cestovního ruchu na venkovském území MAS**. Celková hodnota projektu činila 1 309 320 Kč a pod jeho zaštitěním proběhlo předávání know-how do území MR Svornost', podpora turistické hry Vandrování po Tolštejnském panství a v neposlední řadě rozšíření IC Jiřetín pod Jedlovou. Během roku 2013 v rámci Národního projektu spolupráce „Původ a značka: Náš region“ na **podporu drobného podnikání** uspořádala MAS farmářské trhy s podporou regionálních výrobků a značek, celkově pak gastronomie a účastnila se se svým stánkem několika veletrhů. Celková hodnota projektu: 618 250 Kč. Významnou událostí v roce 2013 je obecně pro národní síť MAS ČR místopředsednictví zemí Evropské asociace LEADER pro rozvoj venkova (ELARD).

Zdroj: MAS Český Sever, 2013

V roce 2014 probíhal Národní projekt spolupráce Z pohádky do pohádky, který podporoval **soudržnost obyvatel a spolupráce škol**. Celková hodnota projektu činila 838 300 Kč a uskutečnily se například akce jako Dřevosochání v Lipové a Ludvíkovicích, výtvarné workshopy pro veřejnost, literární soutěž a společná ilustrovaná kniha pohádek.

V rámci 2. ročníku **Festivalu lokální ekonomiky** na zámku ve Šluknově, proběhla konference o podpoře místní ekonomiky, dále přehlídka příkladů dobré praxe. Na festivalu proběhl prodej regionálních produktů, prezentace regionu, turistických cílů a celá akce byla doprovázena kulturním programem. Cílem lokální ekonomiky a také festivalu je vytvořit soubor místních opatření, která mají následně omezit únik regionálního bohatství. Postupně tak bude docházet k vytváření příležitostí pro místní podnikatele a živnostníky a budou se vytvářet nová pracovní místa.

MAS Český Sever zorganizovala v klubu Střelnice ve Varnsdorfu **Virtuální univerzitu třetího věku**, jejíž garantem je Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze. První možný akademický rok byl tedy 2013/2014. Studium pak zájemcům MAS zpřístupňuje i občerstvením, přičemž materiály ke studiu obdrží také od MAS.

Zdroj: MAS Český Sever, 2014

Virtuální Univerzita třetího věku (VU3V) je určena především pro vzdělávání seniorů v regionech, kteří se z různých důvodů nemohou zúčastňovat prezenčních přednášek U3V v sídlech vysokých škol a univerzit (vzdálenost, zdravotní a časové důvody, finanční náročnost na dopravu apod.). VU3V umožňuje přístup k vysokoškolskému zájmovému studiu všem seniorům v rámci celé České republiky, čímž poskytuje stejné příležitosti ke studiu nejrůznějšího zaměření všem seniorům. Virtuální U3V, která je založena na využití komunikačních technologií a internetu, představuje novou moderní alternativu ke klasické prezenční přednáškové výuce U3V. Má prvky distančního vzdělávání a e-learningu a je didakticky přizpůsobena charakteristickým specifikům seniorského vzdělávání.

Zdroj: ČZU, 2022

MAS se také výrazně od svého vzniku podílí na akci **Tolštejnské slavnosti** na hradě Tolštejn. Tyto slavnosti se v Jiřetíně pod Jedlovou pořádají každoročně a jejich hlavním pořadatelem je Dobrovolný svazek obcí Tolštejn, kterému se bude tato práce později věnovat. Jsou největší a nejnavštěvovanější akcí Tolštejnského panství a pořádají se v historickém duchu. Součástí programu je jarmark, krasodění, rytířská klání a ukázky tradičních řemesel. Důležitou součástí akce je i světluškový pochod, který se koná v podvečer a lidé se zapálenými loučemi vystoupají z Křížové hory na hrad Tolštejn. Tato akce tradičně podporuje regionální výrobce a řemeslníky, kteří se na ní prezentují svými výrobky. Účastníci tak mohou ochutnat kozí a ovčí sýry, rozličné druhy pečiva, regionální pivo nebo si zakoupit výrobky se značkou Českosaské Švýcarsko regionální produkt. Tolštejnské slavnosti jsou certifikovaným regionálním produktem v oblasti zážitky.

Obrázek 21 - Tolštejské slavnosti v Jiřetíně pod Jedlovou

Zdroj: České Švýcarsko o.p.s., 2018

Spolek realizuje své aktivity v rámci **Strategie komunitně vedeného místního rozvoje** (SCLLD). V roce 2015 tomu bylo tak na území už 41 obcí, které vydaly souhlas se zařazením do územní působnosti MAS na dané období.

Významným projektem roku 2015 byl zaměřen na **evaluaci a monitoring MAS** a spolupracovalo ne něm celkem osm MAS z Ústeckého kraje. Hodnota projektu pro MAS Český Sever byla stanovena na 500000,- Kč. Projekt byl zaměřen na analýzu dosavadního systému monitoringu a evaluace. Dobré a špatné zkušenosti partnerů byly prezentovány na společných schůzkách, čímž docházelo k předávání zkušeností dobré a špatné praxe. Závěrečným výstupem projektu byla publikace *Doporučující metodika pro evaluaci a monitoring realizace strategií komunitně vedeného místního rozvoje v programovém období 2014-2020 (SCLLD) s využitím zkušeností (příkladů dobré i špatné praxe) minulého programového období 2007-2013.*

Projekt Regionální produkce – **cesta k soběstačnému regionu** byl podpořen Ministerstvem životního prostředí ČR pod č. rozhodnutí MŽP 135/32/15 z Programu na podporu projektů NNO pro rok 2015 a jeho cílem bylo podpořit aktivity spojené s regionální produkcí. Dílčími cíli byly vytvoření marketingové kampaně v území pro propagaci regionálních produktů a

organizace třetího setkání regionálních aktérů – Festival lokální ekonomiky. Návštěvníci i obyvatelé regionu mají větší možnost seznámit se s výrobky od regionálních výrobců, navštívit regionální dílny, nakupovat regionální výrobky. V rámci Festivalu lokální ekonomiky měli možnost seznámit se s odborníky a jejich příspěvky, prohlédnout si regionální trh a seznámit se s regionální kulturou. Představitelé obcí měli možnost seznámit se s problematikou regionálních výrobců a diskutovat o jejich možné podpoře. Řešitelé projektu navázali další spolupráci při regionálním rozvoji a při podpoře regionální produkce a lokální ekonomiky. Přínosným výsledkem je utvrzení, že tato cesta je pro rozvoj regionu důležitá a nenahraditelná.

Zdroj: MAS Český Sever, 2015

V roce 2016 měla MAS už 57 členů, přičemž 53 z nich mělo hlasovací právo. Tato skutečnost je ve výroční zprávě z roku 2015 vysvětlena takto - pokud je fyzická osoba skutečným majitelem více členů spolku podle zákona č. 253/2008 Sb., jsou tito členové posuzováni z hlediska majetkové a personální propojenosti jako jeden subjekt s jedním hlasovacím právem. Složení zájmových skupin členů zobrazuje následující tabulka a graf.

Tabulka 8 - Složení členů zájmových skupin MAS 2016

Zájmová skupina	počet členů/hlasů	v procentech
Sociální služby	2	3,77
Cestovní ruch a doprava	6	11,32
Zemědělství a životní prostředí	10	18,87
Kultura a sport	3	5,66
Spolková činnost	7	13,21
Zaměstnanost, podnikání a vzdělávání	6	11,32
Veřejná sféra	19	35,85

53

100

Zdroj: MAS Český Sever, vlastní zpracování

V roce 2016 by vypracován **Místní akční plán** (MAP) ORP Varnsdorf a ORP Rumburk za účelem zlepšení kvality vzdělávání v mateřských a základních školách, podpoření spolupráce zřizovatelů, škol a ostatních aktérů ve vzdělávání – společné informování, vzdělávání a plánování partnerských aktivit pro řešení místně specifických problémů a potřeb. Zároveň sloužil jako **podklad pro čerpání dotačních prostředků**, přičemž realizace projektu probíhala do 28. 2. 2018, a to s výší 100% dotace 2 278 528 Kč.

Výzva č. 22 OP VVV – **Šablony – Zjednodušené financování škol** na základě, které MAS poskytuje mateřským a základním školám na svém území bezplatnou poradenskou a metodickou podporu v rámci podání žádosti o dotaci a realizaci projektu. Tato pomoc je poskytována po celou dobu realizace projektu od podání žádosti až po závěrečné vyúčtování celé akce. Ke dni 27. 3. 2017 bylo podáno 13 žádostí škol s celkovou výší dotace více než 7 mil. Kč.

Dalším cílem roku 2016 bylo oživit turistickou hru Vandrování po Tolštejnském panství a zároveň ji zatraktivnit pro mladší generace návštěvníků území. Za tímto účelem bude vytvořeno pět nových tras, které se budou vázat k jednotlivým přírodním živlům v rámci projektu Za tajemstvím čtyř živlů do Tolštejnského panství s dotací z Fondu malých projektů Euroregionu Nisa: 12 629,64 Eur. V roce 2016 poskytovala MAS i nadále konzultační činnost pro obce, podnikatele a nestátní neziskové organizace, propagovala dotačních programy na akcích v regionu.

Poprvé v historii byl vydán elektronický zpravodaj o činnosti MAS, dále i elektronického dotačního zpravodaje od října 2016. MAS v roce 2016 pomoc při zpracování žádostí do PRV zemědělským subjektům.

Zdroj: MAS Český Sever, 2016

Jen v rámci roku 2017 bylo zveřejněno a vyhlášeno MAS Český Sever 7 výzev, z toho jedna z Programu rozvoje venkova, další tři z Operačního programu zaměstnanost a další tři z Integrovaného regionálního operačního programu. Za rok 2017 bylo v rámci těchto sedmi výzev podpořeno 29 žádostí finančním obnosem ve výši 22 025 583,- Kč. Zde můžeme pozorovat obrovský nárůst finančního toku pomocí MAS Český Sever do regionu s odkazem na tabulku č. v této práci, která shrnuje léta 2009–2014, kdy bylo posouzeno 11 výzev a

poskytnuto 30 516 662,- Kč. Je tedy zřejmé, jak je činnost MAS pro region přínosná a jak se podílí na sociálním i ekonomickém rozvoji celého regionu.

V roce 2017 se MAS Český Sever podílela například na realizaci projektu **Odpady? Konec záhady!**, která probíhala od října 2016 do května 2018 v okresech Děčín, Ústí nad Labem a s přesahem do okresu Česká Lípa a byla finančně podpořena Státním fondem životního prostředí ČR, číslo rozhodnutí 01241662. Tento projekt byl určen předškolním dětem v MŠ a dětem mladšího školního věku na I. stupni ZŠ. Smyslem projektu je seznámit děti hravou formou s problematikou odpadů a s dopady produkce odpadů na přírodu. Realizace projektu **Komunitní plán sociálních služeb** na Šluknovsku 2018 - 2023 probíhala od září 2017 do srpna 2019. Finančně byl projekt podpořen z Evropského sociálního fondu, Operační program Zaměstnanost, s registračním číslem projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_063/0006534. Součástí projektu byla tvorba Katalogu sociálních služeb, jednotná koordinace v oblasti sociálních služeb na území v působnosti komunitního plánu a zlepšení spolupráce mezi obcemi, poskytovateli sociálních služeb a zadavateli.

Zdroj: MAS Český Sever, 2017

V roce 2018 rozdělila MAS Český Sever celkem 27 363 608,- Kč na základě vyhlášení sedmi výzev a podpořila tak 43 žádostí o dotaci, což je opět více, než v předchozím roce 2017. Z další činnosti roku 2018 je důležitá zmínka o projektu Výzva MAP II, který navazuje na dosažené cíle MAP I a obsahuje kroky a aktivity, které školy povedou blíže k vizi jejich rozvoje. Nastal posun ke konkrétním krokům, které pomohou školám rozvíjet jejich vnitřní potenciál a spolupráci. Současně podpoří konkrétní opatření vedoucí ke zvýšení kvality vzdělávání v území naplánovaná v MAP I, a to prostřednictvím realizace neinvestičních aktivit, které jsou komplementární s aktivitami škol hrazených z výzev na zjednodušené projekty (tzv. šablony). Projekt MAP II bude ukončen v únoru 2022. Komunitní plán sociálních služeb na Šluknovsku 2018 – 2023 je projekt, který byl finančně podpořen z Evropského sociálního fondu, OP Zaměstnanost, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_063/0006534. Plán komunitních sociálních služeb Šluknovska byl schválen členy Sdružení pro rozvoj Šluknovska dne 13. 12. 2018. Aktualizace Katalogu sociálních služeb bude ukončena do 31. 8. 2019. Katalog bude obsahovat seznam poskytovatelů sociálních a návazných služeb. Projekt si klade za cíl jednotnou koordinaci v oblasti sociálních služeb na území v působnosti komunitního plánu a zlepšení spolupráce mezi obcemi, poskytovateli sociálních služeb a zadavateli.

Zdroj: MAS Český Sever, 2018

Vzdělávání pedagogických pracovníků – během roku 2019 proběhlo 40 seminářů, kterých se zúčastnilo 663 pedagogických pracovníků, z toho 14 seminářů bylo uspořádáno přímo v regionu a celkové náklady jsou vyčísleny pro rok 2019 na 540 tis. Kč. V rámci tzv. Podpory matematické, polytechnické a čtenářské gramotnosti se uskutečnily Vědecké laboroky je aktivita, jejímž smyslem je zatraktivnit a podpořit polytechnické vzdělávání (chemie, fyzika, přírodověda apod.) přímo na školách, stimulovat zájem o tyto obory ze strany dětí a žáků, zároveň motivovat pedagogy k využívání nových metod výuky těchto oborů. V roce 2019 se zapojilo 24 školských zařízení, proběhlo 94 programů (60 nebo 90 minutové vědecké laboroky nebo vědecká show), celkové náklady jsou vyčísleny na 230 tis. Kč a programů se zúčastnilo celkem 2 444 dětí a žáků. **Edubus** je netradiční mobilní polytechnická laboratoř, která byla zřízena uvnitř pojízdného autobusu. Edubus doslova objel a zaparkoval postupně u 14 škol a současně přímo v tomto voze probíhala výuka žáků. Netradičních laborek se zúčastnilo 1 002 žáků a 100 pedagogů, proběhlo v něm 50 hodinových programů a celkové náklady jsou vyčísleny na 283 tis. Kč.

Dále probíhaly v roce 2019 **exkurze v Národním parku České Švýcarsko**, kterých se zúčastnilo celkem 14 škol, 54 skupin a téměř 1 100 žáků se vydalo do Národního parku České Švýcarsko, aby v rámci tzv. venkovních exkurzí s certifikovanými průvodci získali nové znalosti o přírodě, fauně i flóře. Celkové náklady jsou vyčísleny na 322 tis. Kč. Ve dnech 6. a 7. listopadu 2019 se v Kulturním domě Střelnice v Rumburku konal již 3. ročník interaktivní prezentace povolání a technických oborů, tentokrát pod názvem **FOR EDUCATION & JOBS 2019**. Jedná se o jedinečnou a atraktivní akci pro žáky především 9. tříd základních škol, spojující interaktivní představení poptávaných profesí a dostupných oborů ve Šluknovském výběžku. Akce se účastnili zástupci 6 místních zaměstnavatelů (TOPOS a. s., TOS Varnsdorf a. s., Benteler Automotive Rumburk s. r. o., EWM HIGHTEC WELDING s. r. o., Uniles a. s., Lužická nemocnice a poliklinika a. s.), zástupci 6 místních středních škol (Střední zdravotnická škola a Obchodní akademie Rumburk, Střední průmyslová škola TOS Varnsdorf, Střední odborná škola mediální grafiky a polygrafie Rumburk, Gymnázium Rumburk, Střední lesnická škola a Střední odborná škola sociální Šluknov, VOŠ, SPŠ a SOŠ služeb a cestovního ruchu Varnsdorf) a zástupci pořádajících organizací (MAS Český sever, z. s., Úřad práce ČR – krajská pobočka v Ústí nad Labem, Kontaktní pracoviště v Rumburku a Svaz průmyslu a dopravy České republiky). **Vzdělávací a profesní festival** navštívilo 450 žáků z 16 základních škol, pro každého z nich byl připraven souhrnný katalog s kompletní nabídkou škol a zaměstnavatelů.

MAS pomáhá školám dosáhnout na finanční prostředky EU prostřednictvím projektů z tzv. ŠABLON v rámci kterých poskytuje kompletní bezplatný poradenský servis. Cílem výzvy je podpořit mateřské, základní a základní umělecké školy a školská zařízení pro zájmové vzdělávání (střediska volného času, školní družiny, a školní kluby) formou projektů zjednodušeného vykazování. Konkrétně se jedná o aktivity zaměřené na osobnostně profesní rozvoj pedagogů, společné vzdělávání žáků z různých škol a zajištění personální podpory škol a školských zařízení. Do regionálních škol se díky tomu podařilo přivést několik desítek milionů korun: Šablony I - 24 žádostí/škol 15 289 966 Kč a Šablony II - 30 žádostí/škol 23 204 997 Kč.

Je třeba v rámci aktivit za rok 2019 zmínit, že od 1. 11. 2019 je MAS Český sever koordinátorem regionální značky, přičemž 17. kolo certifikační komise proběhlo 26. 11. 2019. Co se týče obnosu získaných finančních prostředků díky MAS Český Sever, která získala a přerozdělila celkem 68 334 708,1 Kč, byl rok 2019 rekordní. Dalších 8 804 616,- Kč bylo rozděleno při hodnocení výběrové komise takzvaně per rollam v březnu roku 2020.

Zdroj: MAS Český Sever, 2019

Rok 2020 byl pro všechny organizace náročný z hlediska šíření pandemie. Desítky zrušených akcí, slavností, seminářů i školení. Občané i spolky byly různě omezeny ve svých činnostech. I v tomto roce však MAS Český Sever zajistila 35 644 816,- Kč v rámci 4 vyhlášených výzev rovným 70 žadatelům.

V roce 2020 bylo zahájeno zpracování žádostí v rámci výzvy Šablony III., jejíž realizace bude probíhat do roku 2023. Největší zájem v našem regionu mají školy o oblast personální podpory – školní asistent a chuva, školní psycholog.

Prvním dnem prosince 2020 začalo dotazníkové šetření k přípravě SCLLD 2021+. Ačkoli ani rok 2021 nebyl jednoduchý a celkově naši ekonomiku zpomalil, někde i zastavil, z výše uvedených dat, které byly získány z výročních zpráv a osobního rozhovoru s Ing. Evou Hamplovou jasně vyplývá – viz rozhovor v příloze, jaký progres MAS Český Sever zažila a s ní i celý region. Na základě předchozího vývoje tedy lze konstatovat, že nebýt pandemie Koronaviru, pomyslný vrchol vzestupu by MAS jistě zaznamenala v těchto následujících letech. V proměnách času lze konstatovat, že počátky MAS byly především o drobných kulturních akcích a provozu několika infocenter a podpoře lokální ekonomiky malými veletrhy, kde se prezentovaly místní výrobky podnikatelů. V prvním programovém období

se finance alokovaly nejvíce do vybavení a služeb, což je pochopitelné. Cestovní ruch zde byl teprve na vzestupu. Druhým největším cílem v prvním programovém období byla obnova a rozvoj vesnic ve spojení s ochranou a rozvojem kulturního dědictví venkova. Dá se říci, že první směr, byl určitě správný. Před největším náporům cestovního ruchu se investovalo do kulturních památek, vybavení a zlepšování služeb, které se později mohly nabídnout v lepší kvalitě. S postupem času a rozrůstání společnosti se začala zaměřovat na podporu vzdělávání a vybavení škol. Po zajištění těchto materiálních záležitostí přišla na řadu obnova turistických tras, zdokonalování infocenter a následná propagace regionu. Společnost za posledních 15 let zažila obrovský vzestup a je stabilní podporou místního regionálního rozvoje po všech stránkách. Možným doporučením v závěru této práce bude větší spolupráce zejména s menšími obcemi – viz závěr.

Zdroj: MAS Český Sever, 2020

4.8.Schrödingerův institut – vzácná reakce na sociální nepokoje

Schrödingerův institut není v cíli této práce uveden jako předmětná organizace zkoumání, avšak v rámci především sociálního rozvoje je pro region velmi přínosný a proto považuji za nezbytné, aby byl součástí této práce alespoň v minimálním rozsahu. Schrödingerův institut se soustředí na začleňování sociálně slabších do společnosti, umožňuje všem dětem vzdělávání, pomoc s nedostatky ve škole a v neposlední řadě také efektivní trávení volného času. Jeho gestoři a tutoři tak mnohdy nahrazují svou morální podporou rodiče a usnadňuje tak dětem ze sociálně slabších rodin kvalitnější sociální rozvoj. Schrödingerův institut vznikl jako přímá reakce obyčejných lidí na rozsáhlé sociální nepokoje ve Šluknovském výběžku v roce 2011.

V té době, kdy v médiích byli obyvatelé Šluknovska osočováni z rasové nenávisti proti Romům, z ekonomické a sociální frustrace, z omezenosti a krvelačnosti, a naopak Romové byli napadáni, že jsou jen příživníky, nevzdělanci, potíživí a problémovými osobami, začalo se mezi lidmi rozmáhat napětí a nepřátelství. Nápadem tří kamarádů vášnivých cyklistů a cestovatelů, Pavla Brabce, Mariána Matyse a Jiřího Čunáta, vzniká na konci roku 2012 středisko volného času pro Šluknovský výběžek se zvláštním názvem – Schrödingerův institut. Místo, odkud se začala znovu mezi lidmi šířit přátelská nálada, radost, pohoda, pomoc, úcta a respekt jednoho k druhému.

Zdroj: Schrödingerův institut, 2012

Schrödingerův institut má statut školské právnické osoby, a proto je financován z dotace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Výše dotace se každoročně odvíjí od počtu pravidelných členů a od počtu aktivit, kterých se v průběhu roku pravidelně zúčastňují. Tyto peníze jsou určeny pouze ke třem účelům – provoz Schrödingerova institutu – tedy nájem za kanceláře, klubovny, tělocvičny, bazény, energie, služební telefony. Druhá část je určena na mzdy zaměstnanců – tedy těch, kteří pracují v institutu na smlouvu, ale i těch, kteří spolupracují s institutem na Dohodu o provedení práce či pracovní činnosti. Třetí část je určena na samotnou činnost institutu – na podporu jeho aktivit. Ať již jsou to pravidelné akce, jako jsou **kroužky, sportovní oddíly** atd., ale i ty nepravidelné – **výlety, exkurze, přednášky, výstavy, koncerty, tábory, příměstské tábory, soustředění, workshopy atd.** Akademie se zaměřují na čtyři sportovní oblasti – basketbal, volejbal, sportovní aktivity různého zaměření, čtvrtá je zaměřena na **hudbu** a pátá, Kočičí akademie, na **vzdělávání**. Od roku 2013 je v provozu akademie pro talentované a nadané děti, a to nejen v uměleckých směrech, ale i vědních oborech a dalších oblastech lidské činnosti. Jednotlivé akademie působí po celém Šluknovském výběžku. Například basketbalovou, volejbalovou nebo Kočičí akademii najdeme v několika městech, a na mnoha dalších místech. Pro činnost akademií jsou využity zdejší školy, tělocvičny, sportovní haly, klubovny, hudebny, hřiště, cyklistické stezky, ale i školní klubovny a třídy, prostě vše, co může region poskytnout.

Řídíme se zásadou, že ne všechny děti mohou dojet na kroužek za svými trenéry. A tak naši trenéři a tutoři jezdí za dětmi i do těch nejvzdálenějších koutů Šluknovska.

Zdroj: Schrödingerův institut, 2012

Oproti tomu střediska jsou stálá místa, kam děti dojíždějí na své kroužky. Zde je nabízena celá řada aktivit pro ty, kteří chtějí něco tvořit, vyrábět, učit se vařit, setkávat se, povídat si. Ze středisek jsou organizovány výlety a návštěvy zajímavých míst v blízkém okolí i vzdáleném světě. Mezi střediska současné doby patří Krásná Lípa, Mikulášovice, Rumburk, Velký Šenov a Varnsdorf. Institut pořádá nespočet akcí, kroužků a zajišťuje mnoho aktivit pro všechny věkové kategorie a není možné v rozsahu této práce uvádět všechny. Tato práce uvádí několik příkladů na dané téma sociální a ekonomický rozvoj regionu České Švýcarsko, a to především ze střediska Krásná Lípa, které je s Českým Švýcarskem přímo spjaté.

Předvánoční čas zpříjemní klientům domu s pečovatelskou službou v Krásné Lípě malé děti ze Schrödingerova institutu. Ty jim přijdou přímo na pokoj číst pohádky. Mezi seniory děti vyrazí v pondělí 2. prosince. „Číst půjdou páťáci z našeho čtenářského klubu. Pečlivě se na to už několik týdnů připravují a trénují čtení,“ přiblížila aktivity propojující generace ředitelka Schrödingerova institutu Gabriela Doušová.

Zdroj: Děčínský Deník, 2019

Při čtení seniorům se propojí hned dvě aktivity. Kromě kontaktu se starší generací je to také výuka čtení. Řada desetiletých dětí s ním má totiž stále problémy. Kočičí akademie v rámci Schrödingerova institutu, má za cíl odstranit některé příčiny školních neúspěchů dětí, kteří například nemají doma takové kvalitní zázemí pro výuku. Ne všechny děti se mohou doma **kvalitně připravovat na další školní den**. Mnohé z nich žijí v neutěšených sociálních a rodinných podmínkách, mnohým chybí vhodná motivace a podpora rodičů. Tyto děti docházejí do středisek, kde si v rámci Kočičí akademie mohou **napsat úkoly**, nechat se vyzkoušet ze slovíček či básničky, připravit si tašku do školy, jak znázorňuje následující obrázek. Ačkoliv investice do této činnosti jsou minimální, efekt je excelentní. Již po několika týdnech této práce s dětmi vznikla odezva od jejich učitelů, že došlo ke zlepšení prospěchu i chování těchto dětí. V Krásné Lípě funguje také volejbalová a florbalová akademie, přičemž obě jsou provozovány v tělocvičně základní školy. Všechny tyto aktivity jsou pro členy Schrödingerova institutu **zdarma**, pokud zaplatí 200,- Kč jako členský příspěvek na celý školní rok. Každé dítě může navštěvovat neomezený počet kroužků. Kromě pravidelných aktivit se zde koná celá řada akcí nepravidelných – výlety do přírody, čištění studánek, záchrana žab, poznávání přírody venku i pod mikroskopem, ale též výlety za dobrodružstvím – IQ park, Hopsárium, a další zajímavá místa. Oblíbené a cenově velmi příznivé jsou pobytové, nebo příměstské tábory. Příměstský tábor na pět dní vyjde na jedno dítě 500,- Kč, přičemž je v ceně zahrnuta strava, kulturní i vzdělávací program. Pětidenní soustředění hudební akademie vychází pro členy na 1000,- Kč. Z výše uvedeného vyplývá, že všechny různorodé aktivity a činnosti jsou velmi dostupné pro všechny, přičemž škála výběru je velmi bohatá a pokrytí území z hlediska možnosti využití je přibližně třetina regionu. Nejedná se však pouze o děti, pro který je institut přínosný, ale **volnočasové aktivity** zde mohou využívat všechny věkové kategorie, například v Tančárně Balahala v Rumburku, kde probíhá mnoho pohybových kurzů jako Capoierra, Aerobik, Salsa a další, pro členy institutu opět zdarma. Pro nečleny je jedna lekce za symbolických 30,- Kč/hodina.

Základní školy mohou využít nabídku institutu na **uspořádání sportovního dne pro děti**, má vlastní mobilní lanové centrum složené z jedné až šesti nízkých lanových překážek navázaných mezi stromy, různých obtížností a druhů, které jsou pečlivě navrženy pro určitou věkovou skupinu návštěvníků. V rámci „**Cyklocirkusu**“ je nabízen zábavný 1 až 2 hodinový program pro žáky z prvního a druhého stupně, kde si žáci zlepší nebo posílí své dosavadní cyklistické dovednosti pomocí různých cyklistických cvičení a jízdy na překážkové dráze. Institut také pořádá pro děti základních i mateřských škol různé sportovní dny a olympiády.

Zdroj: Schrödingerův institut, 2022

4.9. Analýza činnosti DSO Tolštejn z hlediska rozvoje regionu

Jako posledního aktérové sociálního a ekonomického rozvoje v regionu České Švýcarsko se tato bakalářská práce věnuje dobrovolnému svazku obcí Tolštejn, který vznikl v roce 1999. Mezi členské obce současné doby patří Doubice, Rybníště, Chřibská, Horní Podluží, Dolní Podluží, Jiřetín pod Jedlovou a Varnsdorf. Dlouholetým členem byla i Krásná Lípa, která zaštiťuje činnost České Švýcarsko, o.p.s., proto již členem není. DSOT ale s Krásnou Lípou spolupracuje a nadále jedná o společných zájmech. Za DSOT poskytl polostandardizovaný rozhovor dlouholetý starosta města Chřibská, která je zároveň členem svazku, pan Jan Machač – viz rozhovor č. 4 v příloze. Dle jeho slov, svazek vznikl za účelem řešení společných záležitostí obcí, které mají ve svazku větší sílu a otevírají se další nové dotační možnosti. Dále je dle jeho slov velmi užitečné, když **starostové z okolních obcí spolupracují**, sdělují si vzájemně zkušenosti a poznatky, které pak mohou aplikovat v praxi. *Samozřejmě vývoj byl dlouhodobý, nejprve šlo o společnou účast na pořádání významné kulturní akce Slavnosti Tolštejnského panství, pár drobných akcí, ale spolupráce se tak rozvinula, že například v roce 2015 jsme pro členské obce dokázali získat 4 miliony korun na zřízení protipovodňového varovného signálu. Po celou dobu jsme ve spolupráci s MAS Šluknovsko a snažíme se pomocí DSOT a tím i dotací pro svazek rozvíjet mikroregion. Také vzájemně jsme se inspirovaly a motivovali v obecních projektech. Jako zástupci obcí jsme si byli vědomi důležitosti a nepostradatelnosti Lužické nemocnice v Rumburku, proto jsme se několik let podíleli na jednání s Ústeckým krajem pro její zachování.*

Zdroj: Jan Machač - starosta města Chřibská, 2021

Poznámka – Lužická nemocnice v Rumburku byla opravdu zachována a po letitém jednání převzata Ústeckým krajem do Krajská zdravotní, a.s.

Jak již bylo zmíněnou panem starostou Machačem – viz rozhovor v příloze, DSOT se nejprve soustředil spíše na výměnu zkušeností mezi starosty obcí, v počátcích ani neexistovaly dotační možnosti především z Evropské unie. Svazek vznikl za účelem **řešení společných problémů**, zejména s řešením odpadů. Došlo také k založení společně pořádaných her pro školy a pořádání Tolštejnských slavností. Prvním velkým projektem bylo zřízení protipovodňového varovného systému, o kterém se začalo jednat po povodních v roce 2010, které několik obcí zasáhlo. Svazek obcí zajistil přípravu i realizaci projektu. V pozdější době sledovaného období se svazek naopak věnoval rozvoji turistického ruchu a společně také přispěl k různým opravám cest, rybníků a turistického značení. Ze začátku období vůbec nebyl vnímán potenciál cestovního ruchu vzhledem k přínosu pro lokální ekonomiku, což se v čase proměnilo v souladu s charakterem regionu.

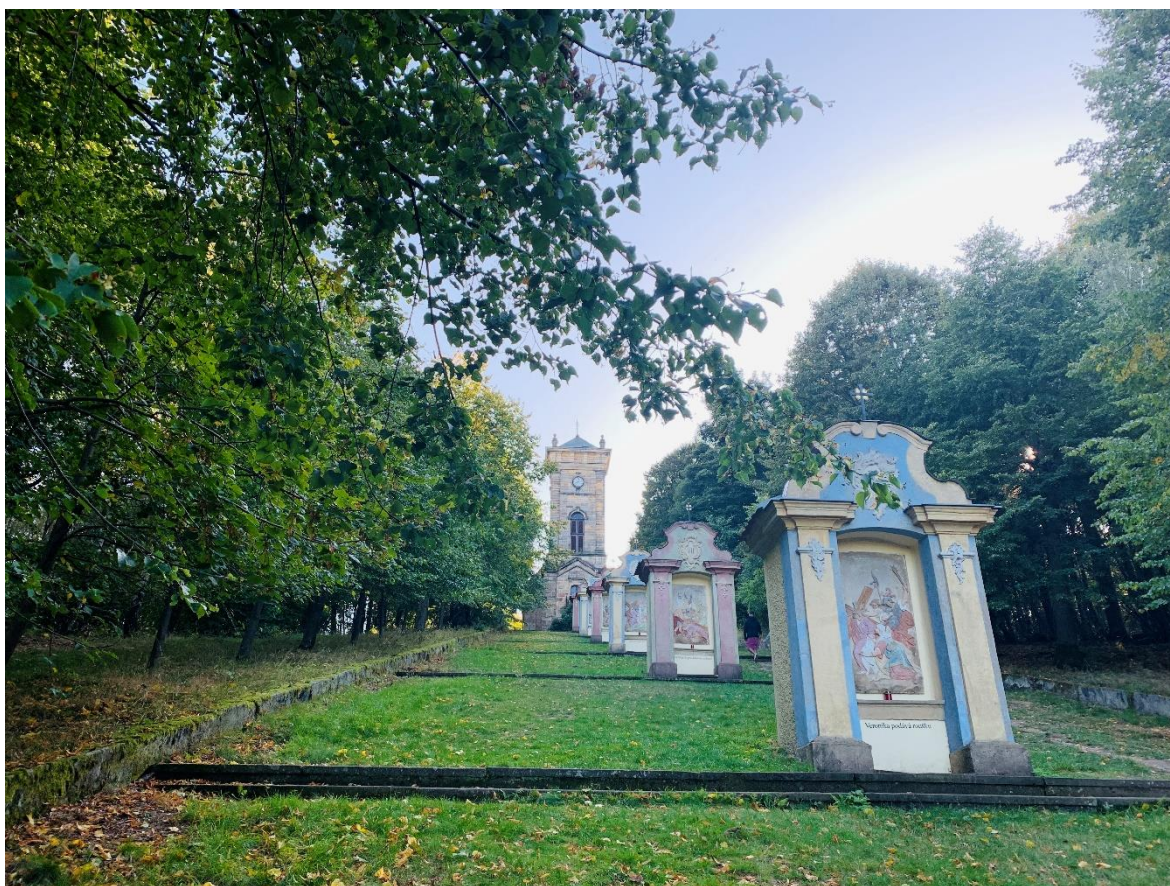
V následující části práci jsou shrnuty významné projekty a činnosti Dobrovolného svazku obcí Tolštejn s různým zaměřením proto, aby byl zřejmý záběr spektra činností a logicky vyplynulo, proč a jaké řešení je v závěru navrženo. Vybrané projekty byly konzultovány s panem starostou Janem Machačem, přičemž konkrétní informace byly získány ze zápisů a usneseníh DSOT v průběhu let.

Velmi důležitým projektem v letech 2012–2013 je **dodávka varovného protipovodňového systému** včetně dodávky místního informačního systému a lokálního varovného systému pro všechny členské obce v hodnotě 3 673 300,- Kč. V rámci projektu „**Rozvoj spolupráce venkovských regionů**“ se uskutečnil v roce 2014 třídní výjezd starostů nebo zástupců obcí z celého území MAS, k získání příkladů dobré praxe ohledně problematiky odpadového hospodářství. Celkové náklady činí 163 800,- Kč, přičemž dotace přes MMR ve spolupráci s MAS Šluknovsko činila 114 660,- Kč, spoluúčast DSOT byla 49 140,-Kč. **Oprava povrchu Místní komunikace** kolem Velkého rybníka byla uskutečněna v roce 2015. Velký rybník se nachází mezi obcemi Krásná Lípa, Rybníštěm a Horním Podlužím, přičemž jeho okolí slouží k relaxaci nejen místním, ale i turistům. Cesta tvoří hranici v evropsky významné lokalitě a v ptačí oblasti, platí zde významná omezení. DSOT požádal o zpracování projektu a zajistil všechny potřebné náležitosti – vyjádření zoologa. DSOT v rámci projektu „Efektivní meziobecní spolupráce“. Uskutečnilo setkání ohledně

diskutovaného odpadové hospodářství, za účelem další spolupráce a vyřešení skládkování v budoucích letech.

Pravidelnou kulturní akcí DSOT jsou Slavnosti Tolštejnského panství. Tolštejnské slavnosti, které se každoročně konají od roku 2001, jsou největší a nejnavštěvovanější akcí regionu „Tolštejnského panství“ a konají se v historickém duchu. Součástí pestrého programu je Tolštejnský jarmark, krasodění, rytířská klání, ukázka tradičních řemesel. Důležitou součástí akce je i světluškový pochod, který se koná v podvečer, a lidé se zapálenými loučemi vystoupají z Křížové hory na hrad Tolštejn.

Obrázek 22 - Křížová cesta Jiřetín pod Jedlovou

Zdroj: vlastní foto

V roce 2016 se v regionu začal velmi diskutovat **cestovní ruch**. Objevili se lidé, kteří cítili potenciál tohoto turisticky atraktivního kraje a začali šířit osvětu ohledně propagace cestovního ruchu a tím i pozvednutí lokální ekonomiky. Starostové členských obcí DSOT nebyly výjimkou. Ing. Roman Forfera, předseda svazku pozval na schůzi DSOT pana Martina Zíku, který je koordinátorem Cechu cestovního ruchu. Pan Zíka představil koncept

nové naučné stezky Hraniční buk, která je dlouhá celkem 22 km a vede po stávajících komunikacích, což není tak finančně náročné. Stezku lemují informační tabule, s informacemi z geologie, fauny a flory.

Tento region má co nabídnout a je třeba sem nalákat turisty a školy na vícedenní pobyty. Účelem stezky je atraktivní propojení obcí Tolštejnského panství. To by mělo v různých rovinách přispět k oživení lokální ekonomiky v regionu.

Zdroj: Martin Zíka – koordinátor CCR, 2016

DSOT vyjednal pro členské obce informační schůzku se zástupcem MAS Český Sever Mgr. Markem Hartychem o možnostech dotace nazvané **Efektivní veřejná správa**. O dotace můžou žádat jak svazky, tak jednotlivé obce zvlášť. Dotací je možno financovat vzdělávání úředníků, či softwarové i hardwarové vybavení úřadů nebo sdružení. Je možno požádat o audit, jak zvýšit efektivnost. Dotace se poskytovala do výše 95%, dle investice každé obce. V roce 2016 byl DSOT poprvé úspěšný s žádostí o příspěvek z Fondu ústeckého kraje na Tolštejnské slavnosti, které bude organizačně zajišťovat MAS Český sever, z.s. a obec Jiřetín pod Jedlovou. Z celkových nákladů 143 000,- Kč je dotace z Fondu ÚK 100 000,-Kč. Z hlediska porovnání rozpočtu akce se jedná o několikanásobné navýšení, čímž se i zkvalitní program a slavnosti tak jsou pro návštěvníky atraktivnější.

Jak již bylo zmíněno v úvodu analýzy činností DSOT, svazek usilovně pracoval na **udržení Lužické nemocnice v Rumburku**. Členové DSOT uspořádali v roce 2017 schůzku s primářem MUDr. Daliborem Karbulou který informoval o dění v nemocnici, která se po několika letech vyjednávání dostává právě i díky prosazování DSOT do rukou kraje.

V roce 2017 projednal DSOT **údržbu zimních běžeckých tratí** v oblasti Lužických hor v rámci destinace ve spolupráci s mikroregionem Novoborsko. Právě přes obec Polevsko až na Stožecké sedlo a k Myslivnám se zmapovaly trasy, které byly propojeny. K vytyčování nových tras DSOT zajistilo spolupráci s LESY ČR a SCHKO LH a dále DSOT rozdělil údržbu jednotlivých tras mezi členské obce. Projektem Zayferus – dravci do škol zajistili členové DSOT v roce 2018 expozici dravců do základních škol členských obcí. DSOT byla přidělena dotace z MMR z programu Podpora rozvoje regionů na projekt „**Získávání zkušeností v mikroregionech ČR**“ ve výši 68.250,-Kč. Na základě jednání DSOT byl představen **plán oprav komunikací I. tříd** v Ústeckém kraji. Ročně je na opravy v celém Ústeckém kraji uvolněna částka 1 miliarda korun. Dle představitelů DSOT však nedochází k rekonstrukcím, kde je to nejvíce nutné a někteří členové DSOT rozporovali probíhající rekonstrukce povrchu tam, kde to nebylo efektivní. Ředitel ŘSD Chomutov, Ing. Martin

Vidimský, vyvolal schůzku s předsedou SPRŠ panem Kolářem v Krásné Lípě, přičemž byli pozváni i předsedové svazků. Původcem vzniku jednání byl DSOT a zajistil tak úspěšně větší efektivitu budoucích rekonstrukcí vozovek. Po dobu několika let již probíhá jednání a vyřizování schváleného záměru turistické lávky na „Šébru“, o jejíž vznik usiluje DSOT již řadu let. Jedná se o přemostění hlavní frekventované silnice I. třídy směrem na Liberec. Tato lávka přímo a bezpečně přemostěním o délce 50 m spojuje dva turistické regiony a to oblast okolo hory Luž k hoře Jedlové a dále do Českého Švýcarska.

Obrázek 23: Turistická lávka Šébr

Zdroj: vlastní foto

Lávka spojí Liberecký a Ústecký kraj, propojí Lužické hory s Českým Švýcarskem, propojí turistické i běžkařské trasy, které v oblasti vedou. Turisté i běžkaři museli v minulosti riskovat a frekventovanou silnici přecházet, když se chtěli dostat přes Stožecké sedlo. O stavbu lávky usilovali starostové okolních obcí už nejméně 10 let.

Zdroj: Český rozhlas Sever, 2020

Práce pro Ústecký kraj provedla českolipská společnost SaM silnice a mosty v průběhu 27 týdnů v období od srpna 2020 do srpna 2021. Celá akce byla financována z rozpočtu Ústeckého kraje. Celkové náklady na výstavbu lávky a nových turistických stezek překročily částku 19,5 milionu korun.

Obrázek 24 - Slavnostní otevření lávky - za DSOT Josef Zoser vpravo

Zdroj: Český rozhlas Sever, 2021

Rok 2020 ovlivnil svou přítomností virus Covid-19, ostatně jako všechno a všechny, ale pro DSOT to byl rok velice významný. Dokončila a otevřela se turistická lávka na Šébru, o kterou usilovali představitelé DSOT, zejména pan bývalý senátor a starosta Jiřetína pod Jedlovou pan Josef Zoser řadu let, a dále už bylo jisté, že zdravotní péče pro bezmála 55000 občanů bude v Lužické nemocnici i přes obrovské dluhy zachráněna. DSOT není velkou organizací s velkým rozpočtem, ale díky neustálému zájmu a neustálému vyjednávání na vyšších místech se tak dostane lidem z regionu České Švýcarsko zdravotní péče na lepší úrovni a uleví se tak nemocnicím v Děčíně a v České Lípě, které byly přetížené.

5. SWOT Analýza regionu České Švýcarsko

Na základě vlastních zjištěných poznatků je zpracována SWOT analýza regionu České Švýcarsko, která tvoří jasný náhled na silné a slabé stránky regionu, dále pak na hrozby a příležitosti a je tak vhodným nástrojem pro určení dalších strategických plánů rozvoje regionu.

Silné stránky	Slabé stránky
Národní park na území regionu - atraktivita	nedostatek kapacity sociálních zařízení pro seniory
vzestup cestovního ruchu	stárnutí populace
orientace aktérů rozvoje v dotačním prostředí	vzdělanost obyvatel
počet pracovních míst na uchazeče	dostupnost vysokých škol
volnočasové možnosti	kvalita některých základních škol
kapacita školských zařízení	
současný marketing	
dopravní spojení hromadnou dopravou	
pokles nezaměstnanosti	
možnosti využití brownfields	
možnosti agroturistiky	
Příležitosti	Ohrožení
využití brownfields - nové byty pro přistěhované	migrace obyvatel
přeshraniční spolupráce	sociální nepokoje
motivace obyvatel ke stavbě RD levným pozemkem	kvalita některých základních škol
podpora rekonstrukcí starších objektů pro mladé rodiny	

Komentáře k vypracované SWOT analýze jsou součástí závěru – viz kapitola 6, přičemž jsou navrhována možná řešení a doporučení k dalšímu rozvoji v regionu.

6. Závěr a doporučení dalšího rozvoje

Mezi silné stránky regionu patří bezpochyby **Národní park a atraktivita území**, která je předem určena k rozvoji šetrného cestovního ruchu a tím i pozvednutí lokální ekonomiky. Atraktivita území by mohla při správné motivaci obyvatel přimět i mladší generace k usazení se v tomto regionu, jelikož současný trend je spíše v bydlení na venkově. **Vzestup cestovního ruchu** je ze získaných informací patrný a nadále je v možnostech aktérů další rozvoj. Další silnou stránkou je **orientace aktérů regionálního rozvoje v dotačních možnostech**, jelikož vzrůst získaného objemu finančních toků je za poslední roky evidentní – konkrétně u MAS se zvýšil přísun financí získaných dotacemi sedmkrát, viz činnost MAS Český Sever a České Švýcarsko, o.p.s. jež tato bakalářská práce analyzuje. **Počet pracovních míst** na jednoho uchazeče je v současné době ideální, což dokazuje graf č. této práce, kde je zřejmý poměr uchazečů k počtu pracovních míst a je zde zřetelný pozitivní vývoj tohoto ukazatele. **Pokles nezaměstnanosti** je dalším významným faktorem v hodnocení regionu, který se vyvíjí za poslední léta velmi dobře. Kapacita školských zařízení je dostačující a zvládla by případně pojmout přistěhovalé děti. Jako silnou stránku vnímám současný **marketing** České Švýcarsko, o.p.s., který je osvěžený a vznikají tak moderní a účinné propagační materiály, či prezentace na sociálních sítích, která je v současné době nezbytná. Ačkoli je region venkovský, existuje zde **funkční síť hromadné dopravy** s moderními přepravními prostředky. Nabídka **volnočasových aktivit** vzhledem k povaze venkovského regionu je nadprůměrná a díky zmíněnému Schrödingerovu Institutu i cenově dostupná, přičemž každá základní škola má i své kroužky a aktivity. Další silnou stránkou je možnost využití **kapacity brownfields** k podnikání.

Pokud přejdeme k slabým stránkám regionu, je to **nedostatek volných míst v pečovatelských zařízeních** pro seniory. Průměrná doba umístění je několik měsíců a v některých zařízeních dokonce i jeden rok, což je zjištěno z vlastního šetření některých zařízení v regionu, a to telefonicky, či emailem. První zmíněná slabá stránka souvisí i se stárnutím populace v tomto regionu a problém nedostatku míst v sociálních zařízeních by mohl narůstat, proto se jako jedno z doporučení nabízí využití některého z brownfields k rekonstrukci na dům s pečovatelskou službou, či domov pro seniory. Doporučila bych MAS Český Sever **zmapovat vhodné objekty** a vzhledem k orientaci v dotačních možnostech najít vhodný program na podporu tohoto řešení, které je v současné době při dotačních možnostech dostupné, ale začít by se mělo právě teď. Další slabou stránkou je **vzdělanost obyvatel**, která je podprůměrná oproti jiným krajům v České Republice a i když

tato práce zahrnuje data z celého Ústeckého kraje, je na místě se domnívat, že v okrese Děčín, tomu nebude jinak. S touto slabou stránkou souvisí i další, a to je **nedostupnost vysokých škol**. Nejbliže je UJEP v Ústí nad Labem, Technická Univerzita v Liberci a konzultační středisko ČZU v Litoměřicích. Další možností je pobočka ČVUT v Děčíně, přičemž vše je vzdáleno hodinu autem (Děčín méně). Pro cestující hromadnou dopravou je to ještě déle. Možností, jak situaci řešit je možným úkolem a doporučením pro MAS Český Sever, která již spolupracuje s Českou zemědělskou univerzitou, oslovit některou z vysokých škol, zda by nechtěla zřídit své konzultační středisko například ve Varnsdorfu, či Rumburku. Jsou to největší města regionu, která jsou od sebe vzdálená 10 km a jen v nich žije kolem 27000 obyvatel, nehledě na to, že v jejich okolí mnohem více. Nejprve bych navrhovala provést pomocí aktérů rozvoje průzkum, jak by se koneční spotřebitelé, tedy potencionální studenti zachovali, pokud by zde konzultační středisko univerzity bylo, jaký by byl zájem a o jaké studium konkrétně, přičemž by průzkum by nastínil i počet zájemců. Toto řešení by mohlo zabrzdit migraci mladších generací z regionu, kteří se často stěhují právě kvůli studiu a obsahuje tak řešení několika bohů naráz.

Příležitostí v této SWOT analýze je bezesporu využití stávajících starších objektů, stávajícího zastavěného území, tedy tzv. brownfields za účelem rekonstrukce právě například na bytové domy s levnějším bydlením pro mladé rodiny, které by se do regionu přistěhovaly. **Přeshraniční spolupráce** je příležitostí k rozvíjení cestovního ruchu s německými partnery, čímž se dá získat více návštěvníků. Další příležitost vyplývá z této práce konkrétně z oblasti zjištění migračního trendu z okresu, který je dlouhodobý. Doporučila bych za koordinované spolupráce všech aktérů rozvoje vytvořit projekt, který osloví obce, jejichž představitelé **zmapují stavební parcely** v jejich katastru. Tyto informace dále předají projektovému manažerovi, či koordinátorovi, a společně vytvoří **projekt na podporu zvýšení obyvatelstva v regionu**, a to tak, že stavební pozemky budou nabízeny přehledně za celý region na jednom místě, za přijatelné ceny, respektive nižší než ve zbytku republiky, což by mělo být náležitě zpropagováno. Dále bych doporučila stanovit každému novému staviteli rodinného domu bonus, jednorázově vyplacený po kolaudaci domu k trvalému bydlení. Tímto by došlo k přílivu obyvatelstva do regionu. Navazující je rovněž další bod analýzy, a to **podpora při rekonstrukci starších objektů**. Doporučila bych zaměřit se aktérům regionálního rozvoje na možnosti získání podpory pro přistěhovalé obyvatele k trvalému bydlení za předpokladu, že zrekonstruují starší roubený, či podstávkový dům. V této souvislosti bych doporučila podporovat malé a střední podnikatele,

především začínající a jak je uvedeno v posledním bodu, zajistit podporu podnikatelům, kteří využijí stávající opuštěné objekty k podnikání. Tímto se opět zvýší přísun obyvatel i pracovních míst. Příkladem z praxe je stará továrna bývalého Narexu ve Chřibské, která léta chátrala. V současné době ji nový majitel zrekonstruoval a provozuje zde chráněné dílny, což je efektivní v několika směrech – využil objekt, vytvořil pracovní místa, přispěl k úpravě okolí. Oslovit lze za účelem zřízení pracovních míst i zahraniční investory z Německa, které je v bezprostřední blízkosti.

V sekci ohrožení je uvedena migrace obyvatel, ke které se vztahují předchozí návrhy řešení, které jsou výše uvedeny. Dalším problémem jsou stále hrozící sociální nepokoje v určitých oblastech. Bohužel toto je celonárodní problém, protože dokud si budou moc lidé dovolit bez práce pobírat tolik dávek státní sociální podpory, je prakticky nemožné toto eliminovat. Je to dlouhodobý vývoj, ale celkově je třeba směřovat nepřizpůsobivé do práce a učit slušnému žití. Jak je již zmíněno, pouze na regionální úrovni se toto vyřešit nedá, je to záležitostí celého sociálního systému České Republiky. S koncentrací nepřizpůsobivých v některých oblastech je ohrožena i kvalita výuky na některých základních školách, z důvodu takzvané inkluze. Z praxe je zřejmé, že nelze sjednotit tempo všech žáků. I když je inkluze moderní, ne vždy je efektivní, ale toto je opět záležitostí celého systému školství, kdy nebyvalo na škodu provozovat zvláštní školy, které dokázaly poskytnout výuku s ohledem na možnosti dětí a běžné základní školy nemusely vynakládat finanční prostředky na nespočet asistentů pro slabší děti.

Ačkoli se aktéři regionálního rozvoje v posledních letech soustředí právě na investice do vzdělávání, do škol, vzdělávacích programů pro pedagogy i děti, stále se některé školy potýkají s problémy, kde například nemohou sehnat kvalifikované učitele. Jedná se především o základní školy. Možné řešení, které lze navrhnout je opět spojené s kvalitní nabídkou bydlení. Při současném trendu života na venkově lze předpokládat, že při kvalitně zpracované nabídce výhodného bydlení pro mladé učitele, lze takto kvalifikovanou sílu získat. S ohledem na velikost obce by každá obec z regionu mohla **zmapovat volné byty**, nebo byt vyčlenit, právě pro učitele, který by se na základě nabídky do regionu přistěhoval. Obdobně jako s pozemky a navrženým řešením viz výše by se mohla vypracovat jedna **nabídka bytů pro učitele za celý region** s tím, že pokud by chtěl do budoucna stavět rodinný dům na území regionu, opět by získal výhodu v podobě například slevy na pozemek. Z vlastní zkušenosti vím, že na základních školách mnohdy učí ne zcela kvalifikovaní lidé a tento návrh řešení se zdá být optimální vzhledem k dané situaci. Pro region je to cesta, která

by mohla mít **multiplikativní účinky** – zvýšit **počet ekonomicky aktivních** obyvatel a zároveň **vzdělanost** a lepší **připravenost** žáků na střední školy.

Dalším návrhem je využití **potenciálu agroturistiky**, která je velmi oblíbená. Jelikož se v regionu nachází kvalitní farmy, navrhovala bych oslovit majitele pomocí aktérů a vytvořit projekt, který by lákal návštěvníky právě za tímto účelem **poznávání života na farmě**. V souvislosti s tím navrhuji **zpropagovat lokální živočišné i rostlinné produkty** právě z těchto **místních farem**, vytvořit pomocí aktérů hromadnou nabídku nejen pro občany, ale i restaurace. V případě pomoci zajištění odběru farmářských produktů do restaurací pomocí projektu aktérů, by se jistě pozvedla i **lokální gastronomie**, na kterou jsou v současné době kladeny vyšší a vyšší nároky. Efekt by byl jednak ve **zlepšení služeb** a dále v **podpoře lokální ekonomiky a místních podnikatelů**.

Návrhy řešení v bodech:

- Vytvoření projektu na zmapování stavebních parcel v regionu za účelem přílivu obyvatel, a to pomocí obcí a aktérů rozvoje, následná nabídka, masivní propagace
- Vytvoření projektu na zmapování možných bytů pro nově přistěhované učitele v regionu, zpracování nabídky, masivní propagace
- Zřízení nového domova pro seniory s pečovatelskou službou s využitím brownfields
- Oslovení univerzity či vysoké školy za účelem zřízení konzultačního střediska na podporu vzdělanosti v regionu s předcházejícím průzkumem veřejného mínění
- Vytvoření projektu agroturistiky se zajištěním odbytu regionálních živočišných i rostlinných produktů z místních farem do restaurací za účelem pozvednutí gastronomie a tím i služeb v regionu
- Podpora malých a středních podnikatelů za účelem udržení ekonomicky aktivního obyvatelstva v regionu
- Projekt na podporu rekonstrukce starých roubených domů mladými rodinami

Od dob počátků fungování MAS Český Sever, České Švýcarsko, o.p.s. a DSO Tolštejn se mnoho změnilo. Tito aktéři zajistili progres regionu, zvýšili jeho sociální i ekonomickou úroveň, což je patrné ze zjištěných skutečností. Zhodnocení vývoje regionu provází celá druhá část této bakalářské práce, přičemž SWOT analýza vystihuje nejdůležitější oblasti, pro které jsou následně na základě znalostí získaných zpracováním této práce navržena řešení. Samotným aktérům bych navrhovala na základě zjištěných skutečností, tedy konkrétně

České Švýcarsko o.p.s. především **zajistit stabilnější financování** celé společnosti a dále se soustředit na šetrný rozvoj cestovního ruchu za pomoci stávajícího nastavení marketingového systému. Národní park a jeho správa by měla nadále kromě činností spojených s údržbou krajiny **setrvat v zaměření především na obnově lesního porostu** po kůrovcové kalamitě a dále v obnově poničených cest po vyvážení klád těžkou technikou. Jeví se jako zásadní, **uvést krajinu do původního stavu** a dále se soustředit v rámci Národního parku a jeho správy na ostatní záležitosti, jako například cestovní ruch. S dalším směřováním vývoje MAS Český Sever souvisí již zde zmíněná doporučení, kdy by se měla MAS jako nejvýznamnější aktér co do získaných finančních prostředků pro region postarat o realizaci navrhovaných projektů. MAS zajistila obrovský progres a přísun finančních zdrojů do regionu, přičemž se dá navrhnout **koordinovanější spolupráce s obcemi**, za účelem lepší informovanosti o dotačních možnostech a programech. Z vlastní zkušenosti vím, že na menších obcích neexistují projektoví manažeři a starostové a zaměstnanci nemají v časových možnostech zajímat se a připravovat žádosti o projekty. Mnohdy se po volbách zastupitelstva mění a bylo by vhodné, aby MAS cíleně přímo oslovovala obce s konkrétními programy.

DSO Tolštejn navrhuji v rámci možností svazku **vytvořit pracovní skupinu** a intenzivně pracovat na informacích a **zajištění likvidací odpadu v regionu**, jelikož situace stále není vyřešena a skládka v Rožanech stále hrozí zavřením. Celkově do budoucna by bylo vhodné uvažovat o dalších možnostech likvidace komunálních odpadů.

7. Seznam použité literatury a internetových zdrojů

- WOKOUN, R. a kolektiv autorů, Regionální rozvoj: Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování. Praha: Linde, a.s. 2008. ISBN 978-80-7201-699-0
- BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. 2002: Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace. Praha, Karolinum
- MATES, P., WOKOUN, R. et al. 2001: Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy. Praha, Prospektrum
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, dostupné z www.czso.cz
- Karel Maier a kolektiv – Udržitelný rozvoj území, 2012 ISBN: 978-80-247-4198-7 E-kniha
- MATOUŠKOVÁ, Z., MACHÁČEK, J., POSTRÁNECKÝ, J., TOTH, P., 2000 - Regionální a municipální ekonomika
- Zákon č. 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech www.zakonyprolidi.cz
- Zákon o obcích 1280 /2000 Sb. §49 dostupný z www.zakonyprolidi.cz
- Zákon č. 114/1992 Sb., dostupný z www.zakonyprolidi.cz
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, dostupný z www.mmr.cz
- MAGAZÍN ČSÚ 2018, dostupný z [Statistika&My | Magazín Českého statistického úřadu \(statistikaamy.cz\)](http://Statistika&My | Magazín Českého statistického úřadu (statistikaamy.cz))
- DOTAČNÍ INFOSERVIS www.dotace.eu
- ROP Jihovýchod, dostupný z [Dotace z Evropské unie - ROP JV \(jihovychod.cz\)](http://Dotace z Evropské unie - ROP JV (jihovychod.cz))
- Národní síť MAS, dostupný z www.nsmas.cz
- ČESKÁ TELEVIZE, dostupný z www.ct24.cz
- NÁRODNÍ PARK ČESKÉ ŠVÝCARSKO, dostupný z [Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce \(npcs.cz\)](http://Oficiální webové stránky NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce (npcs.cz))
- ČESKÉ ŠVÝCARSKO, O.P.S., dostupný z [České Švýcarsko - Výlety, zážitky, ubytování \(ceskesvycarsko.cz\)](http://České Švýcarsko - Výlety, zážitky, ubytování (ceskesvycarsko.cz))
- MAS ČESKÝ SEVER, dostupný z [CO NABÍZÍME – MAS Český sever \(masceskysever.cz\)](http://CO NABÍZÍME – MAS Český sever (masceskysever.cz))

- Schrödingerův institut, dostupný z [Schrödingerův institut | Středisko volného času \(sinstitut.cz\)](http://sinstitut.cz)
- DSO Tolštejn, dostupný z [Dobrovolný svazek obcí Tolštejn - Úvod \(tolstejn.cz\)](http://tolstejn.cz)
- GALERIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE, dostupný z [Databáze Dobrá praxe | Galerie udržitelného rozvoje \(dobrapraxe.cz\)](http://dobrapraxe.cz)
- DEMOGRAFIE INFO [Demografický informační portál O DEMOGRAFII \(demografie.info\)](http://demografie.info)
- REGIONY BUDOUCNOSTI, Marek Pavlík, 2019, e-kniha z BOOKPORT

8. Odkazované přílohy

Polostandardizovaný rozhovor č. 1

Jan Machač – starosta města Chřibská, člen rady národního parku

Otázky:

Jak by jste pane starosto popsal činnost Národního parku, respektive jeho správy v časové ose 2005-2020?

Když si uvědomíme, jaký je Národní park bohatství pro region, je také jasné, jak je jeho ochrana důležitá a to nejen z pohledu zachování parku pro turisty, ale především samozřejmě o udržení přírodní památky budoucím generacím. Činnost Národního parku, respektive jeho správy, tedy pochopitelně nejvíc zaměřuje na údržbu přírodních ekosystému a zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů, tam kde lidé vlastně ani nechodí. Z hlediska rozvoje regionu se jedná o zajištění udržení přírodních památek, které jsou místním bohatstvím. V počátcích činnosti Národního parku šlo hlavně o zajištění bezpečnosti, docházelo totiž k sesuvům skal, například v Hřensku, ale podařilo se zajistit dotace a tím i bezpečnost. V době kdy se zajistily nejnnutnější úpravy bezpečnosti přišla na řadu obnova turistických tras. Když bylo i to, došlo poté na investice do vzdělávacích tabulí, budov i zábavného areálu. Je to takový postupný vývoj od dá se říci nejdůležitějšího.

Které projekty jsou podle Vás stěžejní?

Určitě zajištění sesuvů skalního říčení ve Hřensku, je to obrovská suma peněz z Evropské unie, bez kterých by tuto akci nebylo možné zvládnout.

Které projekty byly nejnáročnější z hlediska času a financí?

Opět musím odpovědět stejně jako na předchozí otázku, jedná se o stejný projekt, který byl dokonce rozdělený na dvě etapy – viz projekt.

Polostandardizovaný rozhovor č. 2

Ing. Eva Hamplová - MAS vedoucí pracovník SCLLD, projektová manažerka OP Z

Otázky:

Byla jste u zrodu MAS ŠLUKNOVKO, která se rozrostla až na MAS ČESKÝ SEVER. Jak by jste popsala změny v činnosti v průběhu let?

Nejprve vzniklo sdružení, které se zajímalo o možnosti podpory lokálních produktů a ekonomiky, pořádalo menší kulturní akce, kde se výrobky prezentovali. Společnost se však rozrůstala a zájemců o spolupráci bylo více a více a členská základna se rozrůstala, až se rozrostla i na území spojených s Národním parkem České Švýcarsko. Nejprve nám šlo o cestovní ruch a jeho nastartování. Později jsme začali konzultovat projekty a získávat první dotace, to bylo v roce 2009. V prvním projektovém období šlo hlavně o investice do vybavení spolků, škol, služeb. Postupně se činnost ubírala směrem ke školám, pro které jsme vytvořili šablony – viz konkrétní projekt, který považujeme za velice přínosný.

Které projekty jsou podle Vás stěžejní?

Úplně souhlasím s výčtem projektů, které chcete do své práce zařadit. Je těžké vybrat pár stěžejních, protože každý má svůj význam a záleží na tom, co kdo preferuje. Jsme široce zaměřeni a v tomto směru chceme nadále pokračovat.

Polostandardizovaný rozhovor č. 3

Tomáš Adamov – projektový manažer České Švýcarsko, o.p.s.

Otázky:

Jaký je podle Vás významný počin OPS za poslední dobu?

Je to velmi relativní, ale já vnímám jako obrovský úspěch zavedení Lužického expresu. Zařídili jsme přímé spojení z Prahy až sem, navíc pravidelné. Z hlediska dostupnosti je to přínos. Celkově zařízení různých spojů, i zelených a turistických autobusů, je vlastně díky cestovnímu ruchu v regionu přínosem i pro místní.

Když se ohlédneme za historii, máte ve zkoumaném období nějaké opravdu historický milník?

Určitě. Je to právě tento dům Českého Švýcarska, ojedinělý projekt na podporu několika oblastí v regionu, ať už je to cestovní ruch, infocentrum, zajišťuje i vzdělávání, školy zde jezdí na exkurze z dalekých měst. Je zajímavý svou expozicí a malým kinosálem, kde na Vás z filmu o Českém Švýcarsku dýchne atmosféra krajiny. Dům samozřejmě postupně stále ještě vybavujeme, expozice se upravuje. Dům se těší velikého zájmu.

Jaký je vývoj turistického ruchu?

Vývoj je nepřetržitý, místy byl až skokový, a to hlavně po roce 2010, avšak právě v roce 2010 a 2013 byl zpomalen povodněmi, které region zasáhly. Další progres jsme zaznamenali po roce 2016. Obecně je počet návštěvníků mnohonásobně vyšší než na začátku Vašeho sledovaného období 2005 – 2020.

Polostandardizovaný rozhovor č. 4

Jan Machač – starosta města Chřibská, člen DSO Tolštejn

Otázky:

Jak by jste popsal činnost DSOT v průběhu sledovaných let pane starosto?

Samozřejmě vývoj byl dlouhodobý, nejprve šlo o společnou účast na pořádání významné kulturní akce Slavnosti Tolštejnského panství, pár drobných akcí, ale spolupráce se tak rozvinula, že například v roce 2015 jsme pro členskou obec dokázali získat 4 miliony korun na zřízení protipovodňového varovného signálu. Po celou dobu jsme ve spolupráci s MAS Šluknovsko a snažíme se pomocí DSOT a tím i dotací pro svazek rozvíjet mikroregion. Také vzájemně jsme se inspirovaly a motivovali v obecních projektech. Jako zástupci obcí jsme si byli vědomi důležitosti a nepostradatelnosti Lužické nemocnice v Rumburku, proto jsme se několik let podíleli na jednání s Ústeckým krajem pro její zachování. Řekl bych, že za poslední léta má svazek obcí mnohem větší sílu, než na začátku. Máme velice dobrý vztah se Zbyňkem Linhartem, který je senátorem a s Krásnou Lípou úzce spolupracujeme. Určitě je lepší, když různé záležitosti, které bolí celý region řeší skupina, než-li jednotlivec. S vytrvalostí se nejdál dojde a DSOT byl velmi vytrvalý co se týče lobování za výstavbu turistické lávky. V dnešní době je již otevřená, i když to trvalo deset let, vyplatilo se to.

Které projekty jsou podle Vás stěžejní, turistická lávka Šébr?

Ano, určitě. Podívejte se na detaily projektu. Dále z prvních počínů určitě protipovodňový varovný systém, to byl první společný větší úspěch.

Co momentálně trápí obce v regionu podle Vašeho názoru?

Problémy s odpady celkově do budoucna. Skládka v Rožanech by měla končit. Momentálně řešíme co bude dál, zda zřídit pracovní skupinu, která by intenzivně a odborně řešila tuto problematiku.

Obrázky

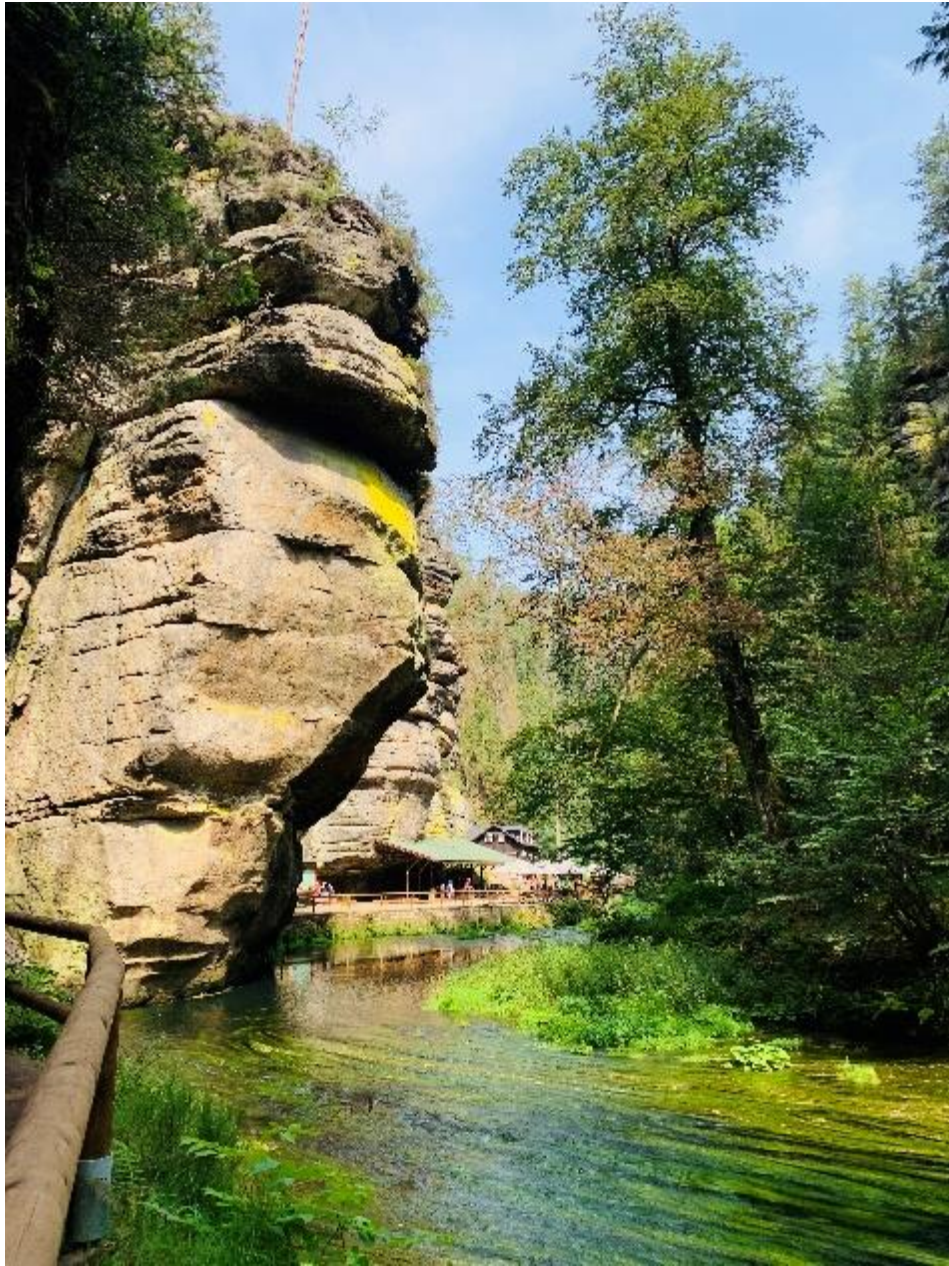
Obrázek 25: Turisticky atraktivní Dolský Mlýn

Obrázek 26: Soutěsky Hřensko

Obrázek 27: Mezi soutěskami ve Hřensku

Zdroj: Obrázky 25, 26, 27 jsou z vlastního zdroje

Obrázek 28 - Plšíkova učebna - Projekt NP České Švýcarsko

Zdroj: NP České Švýcarsko, 2020

Obrázek 29 - Středisko institutu v Krásné Lípě

Zdroj: Schrödingerův institut, 2012